

T.C.

KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARININ
GERÇEKLEŞTİRİLMESİNDE MESLEKİ VE TEKNİK
EĞİTİMİN ROLÜ

Sümeyye SAYAK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR-2024

©2024-Sümeyye SAYAK

T.C.

KIRŞEHİR AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARININ
GERÇEKLEŞTİRİLMESİNDE MESLEKİ VE TEKNİK
EĞİTİMİN ROLÜ

THE ROLE OF VOCATIONAL AND TECHNICAL
EDUCATION IN ACHIEVING SUSTAINABLE
DEVELOPMENT GOALS

Hazırlayan

Sümeyye SAYAK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Prof. Dr. Mustafa ERDEM

KIRŞEHİR-2024

KABUL VE ONAY

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi, Sümeyye SAYAK tarafından hazırlanan “Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Gerçekleştirilmesinde Mesleki ve Teknik Eğitimin Rolü” adlı tez çalışması 14/11/2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği/oyçokluğu ile **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

(İmza)

Danışman: Prof. Dr. Mustafa ERDEM

Üye: Prof. Dr. Tufan AYTAÇ

Üye: Prof. Dr. Abdurrahman İLĞAN

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2024

(İmza)

Prof. Dr. Cemalettin İPEK

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin bir yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

14/11/2024

Sümeyye SAYAK

İmza

ÖZET

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARININ GERÇEKLEŞTİRİLMESİNDE MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN ROLÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan: Sümeyye SAYAK

Danışman: Prof. Dr. Mustafa ERDEM

2024 – Toplam 126 Sayfa

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Eğitim Yönetimi Bilim Dalı

Jüri

Prof. Dr. Mustafa ERDEM

Prof. Dr. Tufan AYTAÇ

Prof. Dr. Abdurrahman İLĞAN

Bu araştırmanın temel amacı SKA'nın gerçekleştirilmesinde mesleki ve teknik eğitimin rolünü belirlemektir. Araştırmanın çalışma grubunu Kırşehir ilinde görev yapan 18 teknik öğretmen ve okul yöneticileri oluşturmaktadır.

Verilerinin toplanmasında “kişisel bilgi formu” ve araştırmacı tarafından oluşturulan “yarı yapılandırılmış görüşme formu” kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizi sonucunda “mevcut durum, uygulanabilirlik ve ulaşılabilirlik, sürdürülebilirlik ve eğitim” olmak üzere 4 tema ortaya çıkmıştır.

Araştırma bulgularında öğretmen ve yöneticiler meslek lisesindeki öğrencilerin başarılarının düşük olduğunu belirterek nitelikli eğitimin yapılamadığını ifade etmişlerdir. Öğretmen ve yöneticiler SKA'larla ilgili gerekli altyapı ve bilgilendirme sağlanırsa uygulanabilir ve ulaşılabilir olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmen ve yöneticiler mesleki eğitimin ekonomik büyümeye katkı sağladığını, öğrencilerin uygulamalı eğitim imkânı bulmalarının iş yaşamı öncesi beceri kazandırdığını bu durumun üretken ara insan gücü yetiştirmeye, istihdamı artırmaya ve ekonomik büyümeye katkı sağladığını belirtmişlerdir. Bununla birlikte okul-sektör uyumunun geliştirilmesi halinde ekonomik büyümeye katkının artacağını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin sermaye, tecrübe ve özgüven eksikliği yaşamalarına rağmen istekli olması ve nitelikli yetiştirilmesi durumunda girişimcilik, yaratıcılık ve yenilikçilik becerilerinin gelişeceğini ifade etmişlerdir. Öğretmenler bazı alanlarda fiziksel imkânların yetersizliğinin programın uygulanmasını zorlaştırdığını ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir kalkınma, mesleki ve teknik eğitim

ABSTRACT

THE ROLE OF VOCATIONAL AND TECHNICAL EDUCATION IN ACHIEVING SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

M.Sc.Thesis

Preparer: Sümeyye SAYAK

Advisor: Prof. Dr. Mustafa ERDEM

2024 – Page 126

Kırşehir Ahi Evran University, Graduate School Of Social Sciences

Educational Sciences Department

Education Management Science

Jury

Prof. Dr. Mustafa ERDEM

Prof. Dr. Tufan AYTAÇ

Prof. Dr. Abdurrahman İLĞAN

The main purpose of this research is to determine the role of vocational and technical education in the implementation of SKA. The study group consists of 18 technical teachers and school administrators working in Kırşehir province.

A “personal information form” and a “semi-structured interview form” developed by the researcher were used to collect the data. As a result of the analysis of the obtained data, 4 themes emerged: “current status, applicability and accessibility, sustainability and education”.

In the research findings, teachers and administrators stated that the success of students in vocational high schools was low and that quality education could not be provided. Teachers and administrators stated that if the necessary infrastructure and information about SKAs were provided, it would be applicable and accessible. Teachers and administrators stated that vocational education contributed to economic growth, that students had the opportunity for practical education, that it provided skills before working life, and that this situation contributed to the training of productive intermediate manpower, increased employment and economic growth. In addition, they stated that the contribution to economic growth would increase if

school-sector harmony was improved. They stated that although students lack capital, experience and self-confidence, if they are willing and trained with qualifications, their entrepreneurship, creativity and innovation skills will develop. Teachers stated that in some areas, the inadequacy of physical facilities makes the implementation of the program difficult.

Keywords: Sustainable development, vocational and technical education

ÖN SÖZ

“Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Gerçekleştirilmesinde Mesleki ve Teknik Eğitimin Rolü” üzerine bir inceleme yapılan bu çalışmada mesleki ve teknik eğitimin amaçları gerçekleştirme konusunda kritik öneme sahip olduğu görülmektedir. Mesleki ve teknik eğitim sayesinde “insana yakışır iş ve ekonomik büyüme” amacının gerçekleştirilmesi mesleki ve teknik eğitim kurumlarında nitelikli eğitimin sağlanması ile gerçekleştirilebilir. Mesleki ve teknik eğitimde nitelikli eğitimin sağlanabilmesi ise okulların fiziki altyapısının geliştirilmesi, verilen eğitimin sektör ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte olması, okul-sektör işbirliğinin geliştirilmesi ve mesleki eğitimin öğrenciler tarafından son çare olarak değil ilk tercihlerinde yer alan kurumlar olacak şekilde dönüştürülmesi ile sağlanabilir. Böylelikle SKA-4 ve SKA-8’in gerçekleştirilmesi doğrudan ve dolaylı olarak diğer amaçların gerçekleştirilmesine de katkı sağlayacaktır.

Bu araştırmanın amacı; Türkiye’nin sürdürülebilir kalkınma amaçlarını gerçekleştirme noktasında geliştirdiği politikaları temel alarak; sürdürülebilir kalkınma amaçlarının gerçekleştirilmesinde mesleki ve teknik eğitimin rolünü belirlemektir.

Araştırma beş ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümü olan birinci bölümde araştırmanın problemi, amacı, sınırlılıklar, varsayımlar ve tanımlara yer verilmiştir. Araştırmanın ikinci bölümünde mesleki ve teknik eğitim ile sürdürülebilir kalkınma amaçlarına yönelik kavramsal açıklamalar ve ilgili araştırmalar yer almaktadır. Üçüncü bölüm olan yöntem kısmında araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizi süreçlerinden bahsedilmiştir. Araştırmanın dördüncü bölümünde elde edilen bulgulara, beşinci bölümünde ise sonuç, tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

TEŞEKKÜR

Lise yıllarımdan beri gerçekleştirmek istediğim bir hayal olan, büyük bir hevesle çıktığım bu yolun sonuna gelmiş bulunuyorum. Yüksek lisans dönemim boyunca geçirdiğim zorlukları atlatarak bugün bu tezi bitirdiğim için çok mutluyum. Karşıma çıkan bir takım engellere rağmen vazgeçmediğim için öncelikle kendime teşekkür borç bilirim. Tezimin veri toplama sürecinde görüşme sorularına cevap vererek katkıda bulunan tüm katılımcılara teşekkür ederim. Tez sürecim boyunca bana yol gösteren, zorlandiğım ve vazgeçmek üzere olduğum zamanlarda beni motive eden ve her zaman ulaşılabilir olan değerli danışmanım Prof. Dr. Mustafa ERDEM hocama teşekkür ederim. Kıymetli hocalarım Prof. Dr. Tufan AYTAÇ ve Prof. Dr. Abdurrahman İLĞAN'a katkılarından dolayı ayrıca teşekkür ederim.

Eğitim sürecim boyunca beni her zaman destekleyen, beni motive eden, ders çalışabilmem noktasında üzerimdeki yükü hafifleten ve fedakârlığını eksik etmeyen canım eşim Ceyhun'a, bu süreçte evimi ve çocuklarımı çekip çevirerek her türlü fedakârlığı yapan canım anneme sonsuz teşekkür ederim. Ayrıca eğitim dönemim boyunca çok fazla sorun çıkarmadıkları ve annelerinin hep yanında oldukları için canım çocuklarım Nazlı Hilal ve Oğuz Alp'e de tüm kalbimle teşekkür ederim.

Kırşehir-2024

Sümeyye SAYAK

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ.....	vi
TEŞEKKÜR.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xiii
BÖLÜM I	1
1. GİRİŞ.....	1
1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ.....	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI	3
1.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	4
1.4. VARSAYIMLAR.....	4
1.5. TANIMLAR.....	4
BÖLÜM II.....	5
2. KAVRAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ LİTERATÜR.....	5
2.1. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA	5
2.1.1. <i>Sürdürülebilir Kalkınmanın Tarihsel Gelişimi</i>	7
2.1.2. <i>BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları</i>	11
2.1.3. <i>Nitelikli Eğitim</i>	17
2.1.4. <i>İnsana Yakınsır İş ve Ekonomik Büyüme</i>	22
2.2. TÜRKİYE VE DÜNYADA MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM	26
2.2.1. <i>Türkiye’de Eğitime İlişkin Belgelerde Mesleki Ve Teknik Eğitim</i>	29
2.2.1.1. 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi	29
2.2.1.2. Mesleki Eğitimde Niteliğin Artırılması Çalışma Grubu Raporu	30

2.2.1.3. Mesleki ve Teknik Eğitim Politika Belgesi	31
2.2.2. <i>Türkiye’de Sürdürülebilir Kalkınma Raporlarında Mesleki ve Teknik Eğitim</i>	
35	
2.2.2.1. Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Raporu: “Geleceği Sahiplenmek 2012”	
36	
2.2.2.2. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Kapsamında Türkiye’nin Mevcut Durum Analizi Projesi	36
2.2.2.3. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Değerlendirme Raporu.....	37
2.2.2.4. SKA Türkiye 2. Ulusal Gözden Geçirme Raporu	39
2.2.3. <i>Kalkınma Planlarında Mesleki ve Teknik Eğitim ile Sürdürülebilir Kalkınma İlişkisi</i>	41
2.3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	43
2.3.1.1. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile İlgili Araştırmalar.....	43
2.3.1.2. Mesleki ve Teknik Eğitimle İlgili Araştırmalar	44
BÖLÜM III	47
3. YÖNTEM.....	47
3.1. ARAŞTIRMA MODELİ	47
3.2. ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA GRUBU	48
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	50
3.4. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ	50
3.5. VERİLERİN GEÇERLİĞİ VE GÜVENİRLİĞİ	52
BÖLÜM IV	54
4. BULGULAR.....	54
4.1. MEVCUT DURUM TEMASINA YÖNELİK BULGULAR.....	55
4.2. UYGULANABİLİRLİK VE ULAŞILABİLİRLİK TEMASINA YÖNELİK BULGULAR	58
4.3. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK TEMASINA YÖNELİK BULGULAR	61
4.4. EĞİTİM TEMASINA YÖNELİK BULGULAR	75
BÖLÜM V	83
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	83
5.1. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN MEVCUT DURUMUNA YÖNELİK SONUÇ VE TARTIŞMA.....	83

5.2. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARININ UYGULANABİLİRLİĞİ VE ULAŞILABİLİRLİĞİNE YÖNELİK SONUÇ VE TARTIŞMA.....	86
5.3. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN SKA’NIN GERÇEKLEŞTİRİLMESİNDEKİ KATKISINA YÖNELİK SONUÇ VE TARTIŞMA.....	87
5.4. SKA’NIN GERÇEKLEŞTİRİLMESİNE YÖNELİK MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMDE KARŞILAŞILAN SORUNLARA YÖNELİK SONUÇ VE TARTIŞMA	92
5.5. ÖNERİLER.....	95
5.5.1. Uygulayıcılar İçin Öneriler.....	95
5.5.2. Araştırmacılar İçin Öneriler.....	96
KAYNAKÇA	97
EKLER.....	105
EK 1. ETİK KURL BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU	105
EK 2. VERİ TOPLAMA ARACI.....	106
EK 3. ETİK KURUL İZİNİ	107
EK 4. UYGULAMA İZİN BELGESİ	108
ÖZGEÇMİŞ.....	109

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Sürdürülebilir Kalkınmanın Temel İlkleri.....	7
Tablo 2. SKA-4 Nitelikli Eğitim Amacına İlişkin Temel Hedefler Ve Göstergeleri	17
Tablo 3. SKA-4 ile İlgili Politika Dokümanları (SBB, 2019a)	19
Tablo 4. Nitelikli Eğitime Yönelik Hayata Geçirilen Uygulamalar	21
Tablo 5. SKA-8 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyümeye İlişkin Alt Hedefler	23
Tablo 6. SKA-8 İle İlgili Politika Belgeleri	24
Tablo 7. Temalar ve Gelecek Hedefleri.....	30
Tablo 8. Mesleki ve Teknik Eğitimde Temel Sorun Alanları ve Karşılaşılan Sorunlar.....	31
Tablo 9. Erişim ve Farkındalık Temasına İlişkin Karşılaşılan Sorunlar	32
Tablo 10. Eğitim Ortamları Temasına İlişkin Karşılaşılan Sorunlar.....	33
Tablo 11. Öğretim Programları Temasına İlişkin Karşılaşılan Sorunlar.....	33
Tablo 12. Paydaşlarla İşbirliğinde Karşılaşılan Sorunlar	34
Tablo 13. Eğitici Profili ve Kaynağına İlişkin Karşılaşılan Sorunlar.....	34
Tablo 14. İstihdama Geçiş Temasına İlişkin Karşılaşılan Sorunlar	34
Tablo 15. Beşeri Sermayenin Geliştirilmesine Yönelik İlerlemeler.....	36
Tablo 16. Hedef 4.3 Ve 4.4'e Yönelik Gerçekleştirilmesi Beklenen Hedefler	38
Tablo 17. Nitelikli Eğitim Amacına İlişkin Temalar.....	40
Tablo 18. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme Amacına İlişkin Temalar	41
Tablo 19. Katılımcılara Ait Kişisel Bilgiler	49
Tablo 20. Tema ve Alt Temalar.....	54
Tablo 21. Mevcut Durum Teması ve Alt Temalarına İlişkin Bulgular	55
Tablo 22. Uygulanabilirlik ve Ulaşılabilirlik Teması.....	58
Tablo 23. Ekonomik Büyüme Alt Temasına İlişkin Bulgular.....	62
Tablo 24. Teknolojik Gelişim Alt Temasına İlişkin Bulgular.....	65
Tablo 25. Girişimcilik, Yenilikçilik, Yaratıcılık Alt Temasına İlişkin Bulgular	66
Tablo 26. Üretken Ara İnsan Gücü Alt Temasına İlişkin Bulgular.....	69
Tablo 27. İstihdam Alt Temasına İlişkin Bulgular	71
Tablo 28. Çevre Duyarlılığı Alt Temasına İlişkin Bulgular	73
Tablo 29. Eğitim Programları Alt Temasına İlişkin Bulgular	75
Tablo 30. İnsan Kaynakları Alt Temasına İlişkin Bulgular.....	77
Tablo 31. Fiziksel İmkânlar Alt Temasına Yönelik Bulgular	80
Tablo 32. Eğitimin Niteliği Alt Temasına İlişkin Bulgular.....	81

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Sürdürülebilirliğin 3 Boyutu	6
Şekil 2. Binyıl Kalkınma Hedefleri (TBB, 2021)	9
Şekil 3. Sürdürülebilir Kalkınmanın 5P'si	11
Şekil 4. Sürdürülebilir Kalkınma İçin Küresel Amaçlar (TBB, 2021)	12
Şekil 5. Mesleki ve Teknik Eğitimin Gelecek Amaçlarına Yönelik Ortaya Çıkan Temalar ...	35
Şekil 6. Ekonomik Büyüme ve İstihdam Temasına İlişkin Amaçlar	39
Şekil 8. Sürdürülebilirlik Temasına Ait Alt Temalar	62
Şekil 9. Eğitim Temasına Yönelik Alt Temalar	75

SİMGELER VE KISALTMALAR

BKH: Binyıl Kalkınma Hedefleri

BM: Birleşmiş Milletler

ÇSGB: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

EBA: Eğitim Bilişim Ağı

ILO: International Labour Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)

İŞKUR: Türkiye İş Kurumu

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

MLMM: Meslek Lisesi Memleket Meselesi

OECD: Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü)

OSB: Organize Sanayi Bölgesi

SBB: Strateji ve Bütçe Başkanlığı

SKA: Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları

STK: Sivil Toplum Kuruluşu

TBB: Türkiye Belediyeler Birliği

TDK: Türk Dil Kurumu

TEPAV: Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı

TUBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

UN: United Nations (Birleşmiş Milletler)

UNDP: United Nations Development Programme (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı)

UTE: Ulusal Teknik Ekip

VKV: Vehbi Koç Vakfı

VSEP: Verimlilik Stratejisi Eylem Planı

YÖK: Yükseköğretim Kurumu

WCED: The World Commission on Environment and Development (Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu)

WSSD: World Summit for Sustainable Development (Dünya Sürdürülebilir Gelişme Zirvesi)

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın problemi, amacı ve önemi, sınırlılıkları, problem durumu, varsayımlar ve araştırma ile ilgili temel kavramlara yer verilmiştir.

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Küreselleşmenin de etkisiyle değişimin süreklilik arz ettiği günümüzde pek çok sistem bu değişimlerden ister istemez etkilenmektedir. Bu değişimlerden en çok etkilenen ortamlar hiç kuşkusuz işgücü piyasası ve eğitim sistemidir. Teknolojinin gelişmesi ile birlikte çağı yakalamak kolaylaştığı kadar aynı zamanda zorlaşmaktadır. Ülkeler çağın ihtiyaçlarına uygun olarak sürekli kendilerini yenilemek durumundadır. Tüketim çılgınlığının hat safhaya ulaştığı günümüz toplumlarında sürdürülebilirlik hayli önem kazanmaktadır. İnsan yaşamının sürdürülebilir olması içinse üretim ve hizmet alanlarındaki faaliyetlerin de sürdürülebilir olması gerekmektedir.

Sürdürülebilir kalkınma, özellikle 2000’li yıllardan sonra uluslararası platformlarda üzerinde durulmaya başlanan, sınırlı kaynakların sınırsız ihtiyaçlar karşısında dengeli bir şekilde kullanılmasını sağlamak amacıyla gelişim gösteren bir alandır (Dündar ve Biçer, 2024). Doğal kaynakların aşırı kullanımından kaçınılması ve bugünü yaşarken gelecek nesillerin yaşam standartlarını da önceleyen bir yaklaşımla oluşturulan sürdürülebilir kalkınma kavramı çevresel, sosyal ve ekonomik boyutları olan bir kavramdır. Bu anlamda çevresel, sosyal ve ekonomik olarak sürdürülebilirliğin sağlanması adına BM tarafından kimseyi geride bırakmamak amacıyla evrensel bir çağrı olan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları kabul edilmiştir. Türkiye’de bu çağrıya kulak vererek 17 SKA’yı politika belgeleri, strateji belgeleri ve yıllık planlar aracılığıyla uygulamaya koymaktadır.

Sürdürülebilir kalkınma amaçlarından dördüncüsü olan nitelikli eğitim; “kapsayıcı ve hakkaniyete dayanan nitelikli eğitimin sağlanması ve herkes için yaşam boyu öğrenim fırsatlarının teşvik edilmesi” amacını taşımaktadır. Genel olarak eğitime erişim, eşitlik ve hayat boyu öğrenme temaları etrafında 10 hedeften oluşmaktadır. Nitelikli eğitim amacının sağlanması durumunda en başta insana yakışır iş ve ekonomik büyüme amacı olmak üzere, yoksulluğun azaltılması ve cinsiyet eşitsizliklerinin giderilmesi gibi hemen hemen tüm amaçların ileri taşınması beklenmektedir (SBB, 2019a)

İnsana yakışır iş ve ekonomik büyüme amacı BM sürdürülebilir kalkınma amaçlarının sekizincisini oluşturmaktadır. SKA-8 ekonomik büyüme ve istihdam olmak üzere iki tema etrafında 12 alt hedeften oluşmaktadır. Bu kapsamda “istikrarlı, kapsayıcı ve sürdürülebilir ekonomik büyümenin, tam ve üretken istihdamın ve herkes için insana yakışır işlerin desteklenmesi” amaçlanmaktadır (SBB, 2019a).

Günümüz sanayi toplumlarında ekonominin ihtiyaç duyduğu nitelikli iş gücünün sağlanmasına yönelik politikaların önem kazanması ile istenen niteliklerde iş gücünün yetiştirilmesi noktasında eğitimin önemi de artmıştır. Eğitim, istihdam edilebilir iş gücünün bilgi ve becerilerin artırmakta olduğundan eğitim ile istihdam arasında kuvvetli bir bağ vardır (Arıca ve İpsal, 2021). Eğitimin iş gücüne bilgi ve beceri kazandırma gibi önemli bir role sahip olmasının yanında ekonomik gelişmelere katkısı da son derece önemlidir (İçli, 2001). Ülkelerin büyüme ve kalkınmasında kilit rol üstlenen eğitim, ihtiyaç duyulan nitelikli iş gücünü sağlarken aynı zamanda artan eğitim seviyesi sayesinde iş gücünün verimliliğini de yükselterek ülkelerin dış dünyayla rekabet edebilirliğini artırmaktadır (Cinel, 2021).

Dünyada bilimsel ve teknolojik gelişmeler ışığında iş piyasaları da sürekli olarak değişmekte ve bu değişim bireylerin istihdam edilebilmesi için gerekli olan mesleki nitelikleri de farklılaştırmaktadır (Aydın, 2017). Değişen iş piyasasında her geçen gün nitelikli ve istihdam edilebilir işgücüne ihtiyaç giderek artmaktadır. Ülkelerin ekonomik büyümelerinin sürdürülebilir olması için iş piyasasında nitelikli teknik eleman ihtiyacının karşılanmasına ve girişimcilik, yenilikçilik, yaratıcılık gibi becerilerle donatılarak değişime ayak uydurabilecek nesillerin yetiştirilmesine ihtiyaç vardır. Aynı zamanda teknolojik gelişmeler ve teknolojiyi kullanma gücü de bir ülkenin ekonomik anlamda büyüme ve kalkınmasının üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Cinel, 2021). Bununla birlikte bilim ve teknolojiadaki hızlı değişimler ekonomik yapı içerisinde meslek sahibi bireylere olan gereksinimi artırmaktadır (Tamer ve Özcan, 2014).

Bir ülkenin kalkınmasında sanayileşme çok önemli bir yer tutmaktadır ve beceri düzeyi yüksek nitelikli iş gücü ihtiyacı ülkeler adına çözülmesi gereken bir sorun halini almaktadır. İş gücünün teknolojik gelişmelere paralel olarak nitelikli bir şekilde yetişmesi ise hem istihdam edilebilirliği hem de üretim süreçlerinin katma değerini artıran önemli bir etkidir. Nitelikli iş gücünün yetiştirilmesi noktasında akla ilk olarak mesleki eğitim gelmektedir (Çevik, 2015). Değişen dünyada sanayi kuruluşlarının yüksek nitelikli ara insan gücüne olan ihtiyacının artması mesleki eğitimde ihtiyaca uygun kaliteli ve rekabet edebilir bir eğitimi gerekli kılmaktadır (Bıncı ve Arı, 2004).

Bu araştırmada mesleki ve teknik eğitim kurumlarında SKA-4 sayesinde SKA-8'in alt hedeflerinin gerçekleştirilmesine odaklanılmıştır. Bu doğrultuda Türkiye'de Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile mesleki ve teknik eğitime yönelik hazırlanan dokümanlar incelenerek mevcut durumun ortaya konması aynı zamanda nitelikli eğitim ile insana yakışır iş ve ekonomik büyüme amaçları arasındaki bağlantıların tespit edilmesi planlanmaktadır. Bu bağlamda BM sürdürülebilir kalkınma amaçlarının gerçekleştirilmesinde mesleki ve teknik eğitimin rolü araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmanın amacı sürdürülebilir kalkınma amaçlarının gerçekleştirilmesinde mesleki ve teknik eğitimin rolünü belirlemektir. Bu amaca ulaşmak için şu sorulara cevap aranmıştır.

1. Yönetici ve öğretmenlere göre sürdürülebilir kalkınma amaçlarının gerçekleştirilmesinde Türkiye'deki mesleki ve teknik eğitimin mevcut durumu nedir?
2. Yönetici ve öğretmenlere göre BM Sürdürülebilir kalkınma amaçları uygulanabilir ve ulaşılabilir midir?
3. Yönetici ve öğretmenlere göre Türkiye'de mesleki ve teknik eğitim BM sürdürülebilir kalkınma amaçlarını gerçekleştirmeye katkı sağlayacak nitelikte midir?
4. Yönetici ve öğretmenlere göre mesleki ve teknik eğitimde BM sürdürülebilir kalkınma amaçlarının gerçekleştirilmesi doğrultusunda karşılaşılan sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm nerileri nelerdir?

Türkiye açısından sürdürülebilir kalkınma amaçlarının gerçekleştirilmesinde mesleki ve teknik eğitimin ne lde katkı sağladığı ya da sağlayabileceği üzerine oluşturulan bu araştırma SKA 8'in alt hedefleri bağlamında mesleki ve teknik eğitimde nitelikli eğitimin sağlanmasına yönelik olarak gerçekleştirilecektir.

Mesleki ve teknik eğitimde nitelikli eğitimin gerçekleştirilmesinin sağlanması diğer amaçların gerçekleştirilmesi konusunda kolaylık sağlayacaktır. Bu kapsamda mesleki ve teknik eğitim kurumlarında nitelikli eğitimin sağlanması konusunda atılacak olan adımlar Türkiye'nin sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ulaşmasında önemli lde aşama kat etmesine neden olacaktır.

Türkiye açısından "ekonomik büyümenin sağlanması, nitelikli iş gücünün yetiştirilmesi, sürekli gelişen ve değişen dünyada çağın gerektirdiği yenilik, teknoloji ve yetkinliklere erişilebilmesi" için mesleki ve teknik eğitim sayesinde bireylerin kişisel ve mesleki olmak üzere birçok yönden gelişimi desteklenerek kendilerini sürekli geliştirmeleri sağlanmalıdır.

Bu araştırmada sürdürülebilir kalkınma amaçlarının gerçekleştirilmesinde mesleki ve teknik eğitimin rolü Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin mevcut durumu göz önünde bulundurularak incelenecek ve Türkiye açısından uygulanabilir öneriler sunularak mesleki ve teknik eğitimin güçlendirilmesine katkı sağlanacaktır.

1.3.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

1. Araştırma katılım sağlayan ğretmen ve okul yöneticilerinin görüşleriyle sınırlıdır.
2. Araştırma verileri katılımcıların sorulan sorulara verdikleri cevaplarla sınırlıdır.
3. Araştırma gönüllülük esasıyla araştırmaya katılan ğretmen ve okul yöneticileriyle sınırlıdır.
4. Araştırma BM’in belirlediği 17 kalkınma hedefinin 4 ve 8. si ile sınırlıdır.

1.4.VARSAYIMLAR

Bu araştırma; araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının belirtilen amacın gerçekleştirilmesine katkı sağlayacak nitelikte verileri toplamaya uygun ve yeterli olduğu, araştırmaya katkı sağlayan katılımcıların kendilerine yöneltilen sorulara içten, doğru ve objektif cevaplar verdikleri varsayımına dayanarak gerçekleştirilmiştir. BM sürdürülebilir kalkınma amaçlarının birbiriyle ilişkili amaçlardan oluştuğu göz önüne alındığında mesleki ve teknik eğitimde SKA-4 Nitelikli Eğitim amacı ile SKA-8 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme amacının gerçekleştirilmesi durumunda diğer sürdürülebilir kalkınma amaçlarının da bu sayede gerçekleştirileceği varsayımına varılmıştır.

1.5.TANIMLAR

Öğretmen: Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında atölye ve laboratuvar derslerini okutan eğitmen.

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları: Küresel amaçlar olarak da adlandırılan yoksulluğın ortadan kaldırılması ve insanlığın ortak refahının sağlanması için Birleşmiş Milletler tarafından kimseyi geride bırakmamak üzerine kurgulanmış, 17 amaçtan oluşan evrensel eylem ağırısıdır.

Mesleki ve Teknik Eğitim: İşgücünün ihtiyaç duyduğu mesleklere nitelikli teknik eleman yetiştirmek için ihtiyaç duyulan eğitimidir.

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde üzerinde çalışılan konuya ilişkin ilgili literatür taranarak, kavramsal çerçeve çizilmektedir.

2.1. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

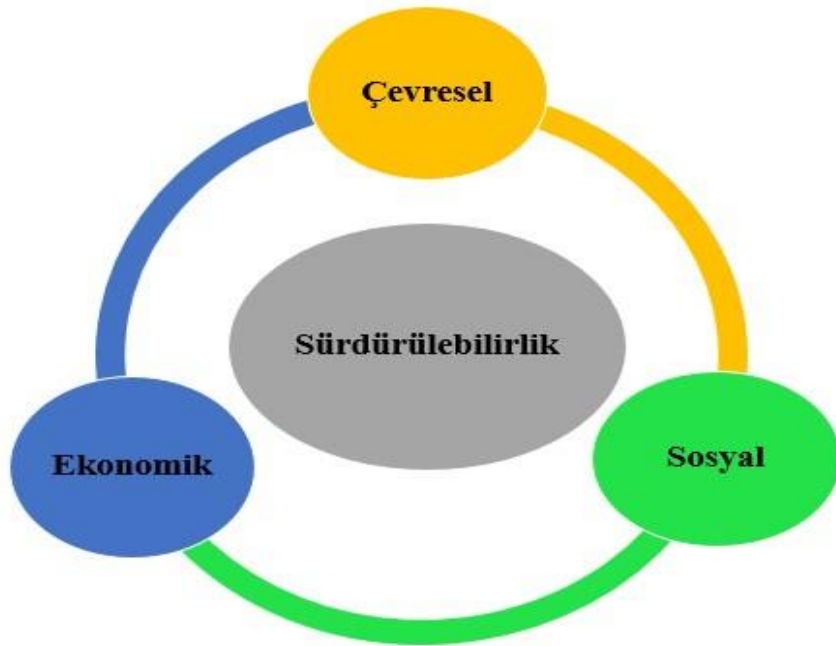
İnsanoğlu, varoluşu gereği tüketme içgüdüleriyle dünyaya gelmiş ve varlığının başlangıcından itibaren doğa ile sürekli bir etkileşim içinde olmuştur. Bu etkileşim sürecinde, insanoğlu ihtiyaç duyduğu birçok şeyi doğadan karşılamıştır. Tüketim, beraberinde üretimi de zorunlu kılar. İnsan, tüketirken üretmek zorunda olduğunun bilincinde olmalı ve bu döngüsel ilişkiyi sürdürülebilmek için doğadan aldığı her şeyin yerine yenisini koymalıdır. Doğanın besleyiciliğinin, verimliliğinin ve devamlılığının sağlanması için doğal yaşamın tahribatı mümkün olduğunca en aza indirilmelidir. Sürdürülebilirlik kavramı, doğal kaynakların tüketilme hızına yetişilememesi ve doğanın yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalınması sonucunda, doğal yaşamın devamlılığının sağlanması ve insanoğlunun doğaya karşı sorumluluklarını yerine getirmesi amacıyla ortaya çıkmıştır (Ballı, 2019).

Sürdürülebilirlik kelimesi İngilizce "sustainability" sözcüğünün dilimizdeki karşılığı durumundadır ve İngilizce aslında "daimi olma kapasitesi" şeklinde tanımlanmaktadır. (Akgül, 2010). Türk Dil Kurumu sözlüğünde ise Sürdürülebilirlik sözcüğü "sürdürülebilir olma durumu" olarak tanımlanırken, sürdürülebilir kelimesi ise "aynı düzeyde veya biçimde devam edebilen" anlamında karşılık bulmaktadır (TDK, 2024). Bu durumda sürdürülebilirlik kavramı için, "devamlı olan, devamlılığını koruyabilen" şeklinde bir tanımlama yapmak mümkün olabilir. Sürdürülebilirlik konusunun, ele alınış şekli bakımından çok yönlü bir araştırma alanına sahip bir konu olduğu görülmektedir (Aydınlı, 2023, s. 6). Tüketim odaklı bir toplum olmanın dışına çıkarak evrensel bir dayanışma ortamında çevresel, sosyal, ekonomik çözümler hedeflenmekte olan bu kavram hemen hemen her alanda tartışılmaktadır (Ozmehmet, 2008).

Sürdürülebilirlik kavramının çevresel, sosyal ve ekonomik sorunlara eğilen ve bu sorunlara çözüm arayan üç boyutlu bir kavram olduğu söylenebilir. Çevre, sosyal ortam ve ekonomi birbirinden bağımsız düşünülemeyen, birbirini etkileyen ve birbirinden etkilen boyutlardır. İnsanoğlu varlığın devam ettirebilmek için bu 3 boyutun dengeli bir şekilde

işlemesine izin vermelidir. Bu boyutlar bir makinenin dişlileri olarak düşünülebilir. Nasıl ki tam randımanlı çalışan bir makine istenen düzeyde ve kaliteli ürünler ortaya koyuyorsa birbiri ile uyumlu şekilde işleyen bu üç boyut da sürdürülebilirliğin sağlanması konusunda gösterilen çabaya destek sağlayacaktır. Dişlilerden birinin bozulması nasıl ki verimi azaltıp üretimi yavaşlatıyorsa boyutlardan birinin sekteye uğraması sürdürülebilirliğin sağlanması konusundaki çabaların yetersiz kalmasına sebep olacaktır.

Sürdürülebilirliği sağlama noktasında çevrenin ve çevre ile ilgili sorunların göz ardı edilmesi hem sosyal yaşantının hem de ekonomik faaliyetlerin etkilenmesine neden olmaktadır. Doğal kaynakların bilinçsiz kullanımı, her türlü canlı yaşamının ve ekosistemin bozulmasına, sanayi faaliyetlerinin durmasına neden olabileceği gibi bilinçsiz şekilde gerçekleştirilerek sosyal ve çevresel faktörleri göz ardı eden ekonomik faaliyetler ise insan yaşamını zorlaştıracak sonuçlara ve çevrenin tahribatına neden olabilir. Sosyal yaşantının temeli olan insan, hem çevreyi koruyup hem de ekonominin gelişmesine katkıda bulunarak toplumsal gelişmeye katkı sağlayabileceği gibi doğal kaynakların hızla tüketilmesine, çevre kirliliğine ve ekosistemin bozulmasına neden olabilir. Buradan hareketle çevre, sosyal yaşam ve ekonominin birbirini besleyen ve bir döngü şeklinde doğal akışında yaşamı devam ettiren olgular olduğunu söylemek mümkün olabilir. Sürdürülebilirliğin ise bu döngüsel durumun devamlılığının sağlanması ile ilgili olduğu düşünülebilir. Sürdürülebilirliğin üç boyutuna Şekil 1’de yer verilmiştir.

Şekil 1. Sürdürülebilirliğin 3 Boyutu

Sürdürülebilir kalkınma; Şekil 1’de yer alan çevresel, sosyal ve ekonomik boyutların sadece birinin değil hepsinin ön planda tutularak, bu boyutların dengeli bir biçimde yaşamın devamlılığını sağlaması gerektirdiğini ileri sürmektedir. 1987 yılında yayınlanan Brundtland Raporu sürdürülebilir kalkınma kavramının gelişimde oldukça önemli yeri olan bir rapordur. Bu raporda sürdürülebilir kalkınma “Bugünün ihtiyaçlarını, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme kabiliyetinden ödün vermeden karşıladığı kalkınmadır” şeklinde tanımlanmaktadır (Küçükaltan, 2020). Basit bir tanımlamaya sahip olan sürdürülebilir kalkınma kavramı aslında epey geniş bir içeriğe sahiptir ve iki noktada yoğunlaşmaktadır: bunlardan ilki “çevresel bozulma ve dünyanın taşıma kapasitesi” ile ilgili sürdürülebilirliğin kritik denilebilecek sorunları iken, ikincisi ise “sosyal, ekonomik ve çevresel” hedeflerin dengede tutulması ile ilgilidir (Bıçkı ve Kaya, 2006). Harris’e (2000) göre sürdürülebilir kalkınmanın temel ilkeleri olan bu 3 boyut Tablo 1’de yer alan özellikleri içerir:

Tablo 1. Sürdürülebilir Kalkınmanın Temel İlkeleri

Ekonomik Boyut	Sosyal Boyut	Çevresel Boyut
–Aşırı dengesizliklerin önlenmesi	Toplumsal eşitliğin sağlanması	–Aşırı kaynak kullanımından kaçınılması
–Sürekli mal ve hizmet üretilmesi		–Kaynakların yerine koyulduğu ölçüde kullanılması
		–Ekosistemin korunması

Sürdürülebilir kalkınmanın Tablo 1’de yer alan boyutlarına bakıldığında sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi için sadece ekonomik boyutlu bir kalkınma anlayışının yeterli gelmeyeceği görülmektedir. Sürdürülebilir kalkınma, kalkınmanın yalnızca ekonomi odaklı düşünülmesinin gelecek kuşakların yaşam koşullarını ve yaşamlarını tehdit etmeye başladığı düşüncesi ile uluslararası platformlarda gündeme getirilmiş, yalnız bugünün değil gelecek kuşakların da düşünülerek çevrenin korunması gerektiğini ön plana çıkararak ekonomik büyümenin devamlılığı sağlanacak şekilde oluşturulmuştur (Yılmaz ve Yücel, 2022).

2.1.1. Sürdürülebilir Kalkınmanın Tarihsel Gelişimi

Sürdürülebilirlik kavramının yaygın kullanımı 1972 yılı sonrası olmasına rağmen etimolojik anlamda ilk ortaya çıkışının 13. yüzyıl olduğu bilinmektedir (Özgen, 2019, 2). Öte yandan sürdürülebilirliğin ortaya çıkışına ilişkin düşünceleri Malthus ve Jevons gibi 18. ve 19. Yüzyıl ekonomistlerine kadar götüren düşünceler yer almasına rağmen, “sürdürülebilir

kalkınma” kavramının başlangıcı çevreyle ilgili kaygıların ortaya çıktığı 20. yüzyıla dayanır (Yeni, 2014).

Uluslararası ortamlarda ilk olarak 70 ve 80’li yıllarda kullanılmaya başlanan sürdürülebilir kalkınma kavramı, sürdürülebilir kalkınma ve derin ekoloji yaklaşımlarının ortaya çıkışında etkili olan (Bıçkıcı ve Kaya, 2006) ve ilk olarak Club of Rome tarafından yayınlanan “Limits of Growth (Büyümenin Sınırları)” adlı rapor ile dile getirilmiştir (Akgül, 2010).

Birleşmiş Milletler tarafından 1972’de düzenlenen Stockholm Konferansında sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması konusunda ekonomi ve endüstrileşmenin neden olduğu çevresel sorunların yanında gelişmekte olan ülkelerin kaynak arayışı noktasında dengeli bir politika izlemesinin gerekli olduğu üzerinde durulmuştur (Ballı, 2019).

1983 yılına gelindiğinde ise, Birleşmiş Milletler başkanlığında 2000 yılı ve sonrası için çevre ile ilgili sorunların konuşulacağı “Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (WCED)” olarak nitelendirilen bir komisyonun kurulmasına karar verilmiştir (Küçükaltan, 2020).

Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonunun kuruluşundan 4 yıl sonra 1987 yılında hazırlanan, Brundtland Raporu olarak da adlandırılan “Ortak Geleceğimiz” isimli rapor ile sürdürülebilir kalkınma kavramının tanımı yapılmıştır. Bu rapora göre esasında çok geniş boyutlu bir içeriğe sahip olan kavram için “*gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılayabilme yeteneğini riske atmadan bugünün ihtiyaçlarının karşılanması*” şeklinde standart bir tanımlama yapılmıştır (Mucan, Kayabaşı ve Madran, 2016).

Temellerinin Brundtland Raporu ile oluşturulduğu sürdürülebilir kalkınma kavramı gerçek manada 1992 yılında Rio’da gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansında resmîyet kazanmıştır (Birpınar ve Gürtepe, 2023). Birleşmiş Milletlere üye olan ülkelerin katılımıyla “Rio Deklarasyonu” ve “Gündem 21” adı verilen sürdürülebilir kalkınma eylem planlarının kabul edildiği konferans “Rio Yeryüzü Zirvesi” olarak da isimlendirilmektedir (Karabıçak ve Özdemir, 2015). Bu zirveye katılım sağlayan dünya liderleri aynı zamanda sürdürülebilir kalkınmanın ve değişimin gerçekleştirilmesinde eğitimin belirleyici bir etken olduğuna dikkat çekerek eğitimin önemini vurgulamışlardır (Bulut ve Çakmak, 2018). Küresel manada iklim değişikliği ile mücadelede farklı bir önemi olan bu konferansta “İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesinin” imzalanmasının sonrasında 1997 yılında sera gazı emisyonlarının azaltılması ve iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılması amacıyla Kyoto Protokolü ilan edilmiştir (Gevher ve Acet, 2023).

Sürdürülebilir kalkınma kavramı genel bir anlam ve resmiyet kazanması sonrası geçen uzun yıllarda birçok uluslararası ortamda tartışılmaya devam etmiş ve üzerine yeni anlamlar yüklenerek bugüne kadar varlığını devam ettirmiştir. Sürdürülebilir Kalkınma kavramının tartışıldığı platformlardan biri de Birleşmiş Milletler tarafından 2000 yılı Eylül ayında gerçekleştirilen Binyıl Zirvesidir. Binyıl Zirvesi, Birleşmiş Milletlere üye tüm ülkelerin delegelerinin katılımıyla gerçekleştirilerek “insanlık onuru, eşitlik ve esenlik” ilkelerinin güçlendirilmesinde dünya ülkelerinin bu sorumluluğu hep birlikte üstlenmesi gerektiği konusunda fikir birliğine varılmıştır (Eser, 2018). 2015 yılına kadar dünyadaki tüm yoksul kesimlerin “ekonomik, sosyal ve çevresel” koşullarında görünür bir ilerleme kat edilerek yoksulluğa karşı acil önlem alınması gerektiği ile ilgili ortak bir görüş benimsenerek yoksulluk küresel kalkınma gündeminde öncelikli hedef konumuna gelmiştir (Eşkinat, 2016). 2015 yılına kadar gerçekleştirilmesi zorunlu olan 8 ana ve 18 alt hedefin yer aldığı Binyıl Bildirgesinde bu hedefler Binyıl Kalkınma Hedefleri (BKH) olarak adlandırılmıştır. Şekil 2’de Binyıl Kalkınma Hedeflerine yer verilmiştir.

Şekil 2. Binyıl Kalkınma Hedefleri (TBB, 2021)

2000 yılında kabul edilen Binyıl Kalkınma Hedeflerinin Şekil 2’de yer alan temalarının sürdürülebilir kalkınmanın “ekonomik, sosyal, çevresel” olmak üzere 3 boyutunu da kapsadığı görülmektedir. İlgili hedeflerin 2015 yılına kadar gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır.

Brezilya’nın Rio şehrinde 1992 yılında gerçekleştirilen BM Çevre ve Kalkınma Konferansının ardından 10 yıl geçtikten sonra 2002 yılında Güney Afrika’nın Johannesburg kentinde çok taraflı anlaşmaları güçlendirmek ve yaşanan gelişmeleri değerlendirmek için

Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi (WSSD) gerçekleştirilmiştir (Gedik, 2020). Zirvenin tamamlanmasının ardından sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesi adına “siyasi bildiri” ve “eylem planı” olmak üzere iki belge ortaya çıktığı görülmektedir. Ortaya çıkan “siyasi bildiri” sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması adına “yerel, bölgesel ve uluslararası” düzeyde sorumlulukları vurgularken; eylem planının kararlılıkla uygulanmasını ve çevrenin korunması noktasındaki zorunlulukları işaret etmektedir (Kaya ve Bıçkı, 2006). Eylem planında ise aşağıda yer alan 5 önemli alan ile ilgili kararların uygulanmasına yer verilmiştir (Karabıçak ve Armağan, 2004);

1. Temiz suya ulaşamayanların ve sağlık hizmeti alamayanların sayısının yarıya düşürülmesi,
2. Yenilenebilir enerjinin teşvik edilerek desteklenmesi,
3. HIV/AIDS ve bulaşıcı hastalıkların azaltılması
4. Kuru tarım alanlarının sulanması için adımlar atılması,
5. Biyolojik çeşitlilikteki azalma hızının düşürülmesi ve ekosistem yönetiminin korunması

2012 yılına gelindiğinde yine Rio şehrinde Rio+20 olarak da bilinen BM Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı gerçekleştirilmiştir. Konferans bitiminde “İstedığımız Gelecek” adlı sonuç raporu bütün ülkelerle paylaşılmıştır (Ballı, 2019). Sürdürülebilir kalkınmanın “ekonomik, sosyal ve çevresel” 3 boyutu da göz önünde tutularak oluşturulan 283 maddelik bu raporda binyıl kalkınma hedefleri ile elde edilen önemli kazanımların olduğu ve bu eylemin devam etmesi gerektiği vurgulanmıştır (Arslan, 2021).

2015 yılında düzenlenen Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi'nde, Binyıl Kalkınma Hedeflerinin beklenen düzeyde gerçekleştirilemediği belirlenmiş ve mevcut sorunların çözümüne yönelik daha kapsamlı hedeflerin belirlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda, 193 ülkenin imzasıyla 17 ana amaç ve 169 alt hedeften oluşan sürdürülebilir kalkınma amaçları (SKA) kabul edilmiştir (Yılmaz ve Yücel, 2022). Küresel bir ortaklık çerçevesinde geliştirilen sürdürülebilir kalkınma amaçlarının temelinde; “yoksulluğun ve eşitsizliklerin azaltılması, eğitim ve sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi, ekonomik büyümenin teşvik edilmesi, iklim değişikliği ile mücadele edilmesi ve okyanus ile ormanların korunması” bulunmaktadır (Kaya ve Durmaz, 2021).

2.1.2. BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları

Uluslararası bir teşkilat olan Birleşmiş Milletler, dünya üzerindeki tüm ulusların bir araya gelerek uluslararası barış ve güvenliği koruma, ihtiyacı olanlara insani yardım sağlama, insan haklarını koruma ve uluslararası hukuku destekleme amacıyla kurulmuştur. Bu yapı, ortak sorunları tartışma ve tüm insanlığa fayda sağlayacak çözümler bulma imkânı sunar (UN, 2024). İlk kez 2000 yılı Eylül ayında BM tarafından dünya üzerindeki tüm yoksulların “ekonomik, sosyal ve çevresel” şartlarında ilerlemeler sağlanması amacıyla birçoğu 90’lı yıllar boyunca gerçekleştirilen toplantılarda kabul edilmiş ve birçoğuna 2015 yılına kadar ulaşılmış olan Binyıl Kalkınma Hedefleri ilan edilmiştir (Eşkinat, 2016). Binyıl Kalkınma Hedeflerinin ulaştığı başarının ardından 2015 yılı Eylül ayında küresel amaçlar olarak da adlandırılan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları BM tarafından gerçekleştirilen Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesinde "Dünyamızı Değiştirmek: Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi (Gündem 2030) belgesi" (SBB, 2020) “yoksulluğun sonlandırılması, gezegenin korunması, 2030’a kadar tüm insanların barış ve refaha erişiminin sağlanması” amacını taşıyan evrensel bir eylem çağrısı olarak kabul edilmiştir (UNDP, 2024). “İnsan, gezegen, refah, ortaklık ve barış (5P- People, Planet, Prosperity, Partnership, Peace)” olmak üzere 5 temel ilkedен oluşan Gündem 2030 belgesi amaçların gerçekleştirilmesi noktasında ilkeler olarak öne çıkmaktadır (Arslan, 2021). Şekil 3’te bu ilkelere yer verilmektedir (Sayıştay, 2020).

Şekil 3. Sürdürülebilir Kalkınmanın 5P’si

Şekil 3'te yer alan bu ilkeler sürdürülebilir kalkınma amaçlarının küresel düzeyde temel çerçevesini oluşturan 5 maddeyi oluşturmaktadır. Bu maddeler şu şekilde sıralanmaktadır (UNDP, 2018):

1. İnsanlık için fakirlik ve açlığın her türlüünün sona erdirilmesi
2. Gezegenimizin doğal kaynakları ve ikliminin gelecek nesiller adına korunması
3. Refahın insan hakları ve sosyal adalete uygun olarak düzenlenmesi
4. Şiddet ve korkudan bağımsız küresel barış ortamının oluşturulması
5. Tüm bu amaçları gerçekleştirebilmek adına küresel ve çok paydaşlı bir ortaklık sağlanması

İnsanların dünya üzerinde karşılaştığı ana sorunların çözümünü hedefleyen Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları 17 temel 169 alt amaçtan oluşmaktadır (UN TR, 2024). Ulaşılması konusunda uzlaşılan amaçlara Şekil 4'te yer verilmiştir.

Şekil 4. Sürdürülebilir Kalkınma İçin Küresel Amaçlar (TBB, 2021)

Şekil 4'te verilen BM'e ait sürdürülebilir kalkınma amaçlarına bakıldığında 2030 yılına kadar öncelikli olarak gerçekleştirilmesi beklenen amaçların bir kısmı 2015 yılı sonunda Binyıl Kalkınma Hedefleri sayesinde gerçekleştirilmesine rağmen; "eşitsizliklerin giderilmesi, yoksulluğun sona erdirilmesi ve iklim değişikliği ile mücadele" gibi konularda amaçlara ulaşılma noktasında yetersizlikler saptanmıştır. "Gündem 2030" belgesinde yer alan sürdürülebilir kalkınma amaçlarının 2030 yılına kadar bu yetersizlikleri gidermesi öngörülmektedir. Sürdürülebilir kalkınmanın üç boyutu olan "çevresel, ekonomik, sosyal"

sorunlara odaklanan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları aşağıdaki gibi açıklanmaktadır (UNDP TR, 2022):

SKA 1- Yoksulluğa Son: Günümüzde 700 milyondan fazla insan halen aşırı yoksulluk içerisinde sağlık, eğitim, yeme-içme gibi temel ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadır. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının ilki olan Yoksulluğa Son ile 2030 yılına kadar dünya üzerindeki yoksulluğun her türüsünün giderilmesi amaçlanmaktadır.

SKA 2- Açlığa Son: Açlık ve yetersiz beslenme önüne geçilemediği takdirde diğer sürdürülebilir kalkınma amaçlarının gerçekleştirilmesinin önünde bir engel oluşturmaktadır. SKA2- Açlığa Son ile özellikle kırılgan konumda olan kişiler başta olmak üzere tüm yıl boyunca herkesin güvenli, besleyici ve yeterli miktarda gıdaya erişiminin sağlanması amaçlanarak, sürdürülebilir tarım teşvik edilmektedir.

SKA 3- Sağlık ve Kaliteli Yaşam: İnsanların sağlık ve esenliğinde büyük iyileşmeler gerçekleşmesine rağmen sağlık hizmetlerine erişim konusundaki eşitsizlikler hala devam etmektedir. Bu amaç altında sağlıklı yaşamların güvence altına alınarak mutluluk ve refahın desteklenmesi önem arz etmektedir.

SKA-4 Nitelikli Eğitim: Eğitim, birçok sürdürülebilir kalkınma amacının gerçekleşmesinin sağlanması için anahtar konumundadır. Nitelikli, kapsayıcı ve hayat boyu öğrenimin desteklenmesi ile insanların yoksulluktan kurtulması, eşitsizliklerin azaltılması, cinsiyet eşitliğinin sağlanması sağlıklı nesiller oluşması, hoşgörülü ve barışçıl toplumların inşa edilmesi ve insana yakışır iş ve ekonomik büyümenin sağlanması mümkün olabilmektedir.

SKA-5 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın ve kız çocuklarının konumunun güçlendirilmesini amaçlamaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliği ile kadın ve kız çocukları için ayrımcılığın her türüsünün sona erdirilmesi, küçük yaşta evlilikler ve her türlü istismar ortadan kaldırılarak sağlıklı toplumlar oluşturulmak istenmektedir. Ayrıca kız çocuklarının eğitimlerine yatırım yapılarak 5 kat, kadınların istihdam edilirliliğini artırarak 7 kat ekonomik geri dönüş elde edilmektedir.

SKA-6 Temiz Su ve Sanitasyon: Amaç, herkes için temiz su ve sıhhi koşullara erişim ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasıdır. Temiz suya erişim, bir insan hakkı olmasına rağmen dünya nüfusunun %40'ı bu haktan mahrum durumdadır. Temiz su ve sanitasyon amacının gerçekleştirilmesi sağlıklı bireyler ve toplumsal cinsiyet eşitliği başta olmak üzere sürdürülebilir kalkınma amaçlarının temelini oluşturmaktadır.

SKA-7 Erişilebilir ve Temiz Enerji: Günlük yaşantımızın sorunsuz devam etmesi ve eşit kalkınmanın sağlanması için güvenilir enerjiye ihtiyaç duyulmaktadır. Bu amaçla uygun fiyatlı, güvenilir, sürdürülebilir ve modern enerjiye erişimin güvence altına alınması gerekmektedir. Sera etkisi yapan gazların %60'ı enerji üretimi sırasında atmosfere salındığı için enerji üretimi konusu iklim değişikliğinin de ana unsurlarından birini oluşturmaktadır.

SKA-8 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme: Aşırı yoksulluğun giderilmesi için düzenli ve iyi ücret veren istihdama ihtiyaç vardır. Bunun için sürdürülebilir ekonomik büyümenin, tam ve üretken istihdamın ve herkes için insana yakışır işlerin desteklenmesi amaçlanmaktadır. İnsan onuruna yakışır iş ortamları oluşturabilmek adına gençler için nitelikli eğitim sağlanması, istihdam şekillerine uygun beceriler kazandırılması ve sosyal koruma hizmetlerine erişimin sağlanması gerekmektedir.

SKA-9 Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı: Ekonomik büyümenin gerçekleştirilmesi, sosyal kalkınmanın sağlanması ve iklim değişikliği ile mücadele edebilmek için dayanıklı altyapıların tesis edilmesi, sürdürülebilir sanayileşme ve yenilikçilik desteklenerek teknolojik ilerlemenin sağlanması gerekmektedir. Küresel ekonomik şartların hızla değiştiği günümüzde sürdürülebilir sanayileşme desteklenerek yeni iş imkânları oluşturulması istihdamın artmasını sağlamaktadır. Bu durum yenilikçi yaklaşımlar ve dayanıklı altyapı ile desteklendiğinde eşitsizliklerin azaltılması, çevrenin korunması, eğitime erişimin artması ve sağlık koşullarının iyileşmesi gibi birçok sürdürülebilir kalkınma amacının gerçekleştirmesine katkı sağlaması beklenmektedir.

SKA-10 Eşitsizliklerin Azaltılması: Günümüzde eşitsizliğin her türlü hâle devam etmektedir. Bu durum insanların kendilerini değersiz hissetmelerine, uzun vadede ekonomik ve toplumsal kalkınmaya engel olabilmektedir. Sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için dünya üzerindeki insanların herhangi bir parçasının geride bırakılmaması önem arz etmektedir. Bunun için ülkeler içinde ve arasında eşitsizliklerin azaltılması amaçlanmaktadır.

SKA-11 Sürdürülebilir Şehirler ve Konutlar: Temel hizmetlere erişimin sağlanması, yerleşim yerlerinin iyileştirilmesi ve kapasitesinin güçlendirilmesi, doğal ve kültürel mirasın korunması, afetlerden etkilenebilecek insan sayısının azaltılması ve olumsuz çevresel etkilerin azaltılması için şehirlerin güvenli dayanıklı ve sürdürülebilir hale getirilmesi amaçlanmaktadır.

SKA-12 Sorumlu Üretim ve Tüketim: Günümüzde dünya nüfusunun hızla artması üretim ve tüketim alışkanlıklarımızda değişiklikler yapmayı gerektirmektedir. Hızla tüketilen doğal kaynaklar üzerindeki baskı doğaya geri dönüşü olmayan zararlar verilmesine neden

olmaktadır. Özellikle kaynakların kullanımı ve atık yönetimi kontrol altına alınarak sorumlu üretim ve tüketim kalıplarını güvence altına almak gerekmektedir.

SKA-13 İklim Eylemi: İklim değişikliği büyük oranda insan faaliyetlerinden kaynaklanmaktadır. İklim değişikliği ve etkileri ile mücadele için bilgi ve kapasitenin geliştirilmesi, dayanıklılık ve uyum kapasitesinin güçlendirilerek acilen eyleme geçilmesi gerekmektedir.

SKA-14 Sudaki Yaşam: Bu amaç denizler, okyanuslar ve su kaynaklarının korunması ve sürdürülebilir kullanımını öncelemektedir. Denizler birçok doğal kaynağa ulaşmamızın yanı sıra iklim değişikliğinin etkilerinin azaltılmasına da fayda sağlamaktadır. Denizlerin korunması ile aynı zamanda birçok insanın ekonomik yönden gelir artışı sağlanarak yoksullukların önüne geçilebileceği düşünülmektedir.

SKA-15 Karasal Yaşam: Bu amaç ormanların sürdürülebilir kullanımını, çölleşmenin önüne geçilmesini, karasal bozulmanın durdurulmasını ve iyileştirilmesini, biyo-çeşitlilik kaybının önüne geçilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Dünyanın akciğerleri olarak nitelendirilen ormanlar aynı zamanda birçok insan için gelir kaynağı olarak görülmektedir. Ekosistemin ve biyo-çeşitliliğin korunması ise iklim değişikliği ve afet risklerinin azaltılması konusunda stratejik bir öneme sahip olarak görülmektedir.

SKA-16 Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar: Dünya üzerinde yaşayan her insanın onurlu bir yaşam sürmesi için gerekli koşulların sağlanması gerekmektedir. Bunun için barışçıl ve kapsayıcı toplumların oluşturulması desteklenerek hukukun üstünlüğünün sağlanması, herkesin adalete eşit erişiminin sağlanması, etkili, hesap verebilir ve kapsayıcı kurumların inşa edilmesi amaçlanmaktadır.

SKA-17 Amaçlar İçin Ortaklıklar: 2030 sürdürülebilir kalkınma gündemi 2015 yılında dünya liderleri tarafından yoksulluğu sonlandırmak, eşitsizliklerle başa çıkmak ve iklim değişikliği ile mücadele edebilmek için kabul edilmiştir. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına ulaşma konusunda devletlerin, kurum-kuruluşların ve tüm insanların ortak hareket etmesi sağlanarak işbirlikleri geliştirilmelidir.

Türkiye’de Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının gerçekleştirilmesine yönelik süreç Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (SBB) bünyesinde faaliyet gösteren Sektörler ve Kamu Yatırımları Genel Müdürlüğü Çevre ve Sürdürülebilir Kalkınma Dairesi tarafından koordine edilmektedir. SBB ayrıca kalkınma planlarının hazırlanmasından, küresel amaçların

değerlendirilmesi ve raporlanmasından da sorumludur. İzleme ve göstergeler ile ilgili süreç ise TÜİK'in sorumluluğundadır. Amaçların gerçekleştirilmesi noktasında izleme ve koordinasyonda her ne kadar bu iki kurum ön planda olsa da pek çok bakanlık, STK, yerel yönetim, BM örgütleri ve uygulayıcı kuruluşlarda amaçların gerçekleştirilmesi için sorumluluk almaktadır (Arslan, 2021).

Türkiye, 1992 yılında Rio'da gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansından sonra 1996 yılında sürdürülebilir kalkınma kavramına somut olarak 7. Kalkınma planında yer vermiş ve konuyu kamusal düzeyde gündemine almıştır (Kalkınma Bakanlığı, 2017). Türkiye'de sürdürülebilir kalkınma amaçları en üst politika çerçevesi olan Kalkınma Planlarına yansıtılmakta olduğundan güçlü bir altyapı ve deneyime sahip olduğu düşünülerek amaçları hayata geçirmek için ayrı bir politika ve eylem planı oluşturma yoluna gidilmemiş, amaçlar ve göstergeleri bütüncül bir şekilde Kalkınma Planları ve sektörel stratejilerle bütünleştirilerek gerçekleştirilmesi düşünülmüştür. Böylelikle 2017 yılında ülkemiz için sürdürülebilir kalkınma amaçlarından hangilerinin geçerli olduğunu ve öne çıkan ihtiyaçları belirlemek amacıyla Mevcut Durum Analizi Projesi yürütülerek Türkiye için Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının ağırlık noktaları belirlenmiştir. Yaklaşık bir yıl süren bu kapsamlı proje sonucunda kamu, STK, akademi ve özel sektörden yaklaşık 350 kişinin katkıları sağlanmıştır. Elde edilen bulgular ve yapılan tespitler sonucunda amaçların gerçekleştirilmesine yönelik iyileştirme ihtiyacı görülen alanlar ve boşluklar belirlenmiştir. Bu projenin sonuçlarına göre Türkiye'nin küresel hedeflere ulaşabilmesi için en çok bağlantılı bulunan amaçların "SKA-4 Nitelikli Eğitim, SKA-8 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme ve SKA-9 Sanayi Yenilikçilik ve Altyapı" olduğu tespit edilmiştir. (SBB,2019b).

Bu çalışmada sürdürülebilir kalkınma amaçlarının gerçekleştirilmesinde mesleki ve teknik eğitimin rolü "SKA-4 nitelikli eğitim" ve "SKA-8 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme" bağlamında değerlendirilecektir. Sürdürülebilir kalkınma amaçlarından dördüncüsü olan nitelikli eğitim amacı "hakkaniyete dayalı, fırsat eşitliği sağlanarak herkes için kaliteli ve yaşam boyu eğitim olanağı sunmak" şeklinde tanımlanmaktadır ve birçok sürdürülebilir kalkınma amacının gerçekleştirilmesi noktasında anahtar konumdadır (Candemir, 2020, 89). Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarından sekizincisi olan insana yakışır iş ve ekonomik büyüme amacı ise "kararlı ve istikrarlı bir şekilde sürdürülebilir ekonomik büyümeyi, tam ve üretken istihdamı ve insana yakışır işleri desteklemeyi" hedeflemektedir. Türkiye'de önce 8 daha sonra 12 yıla çıkarılan zorunlu eğitim sayesinde nitelikli eğitimin sağlanması hususunda önemli gelişmeler yaşanmış olmasına rağmen eğitimin iş gücü piyasasının taleplerini tam anlamıyla

karşılayamadığı ve bu yüzden mesleki eğitim ihtiyacının halen sürmekte olduğu görülmektedir (SBB, 2019a). Buradan hareketle Mesleki ve teknik eğitimde “insana yakışır iş ve ekonomik büyüme” amacı doğrultusunda “nitelikli eğitim” amacı gerçekleştirildiğinde sürdürülebilir kalkınma amaçlarının pek çoğunun gerçekleştirilmesi konusunda büyük kolaylıklar sağlanacağı düşünülmektedir.

2.1.3. Nitelikli Eğitim

SKA-4 “Nitelikli “Eğitim” amacı; toplumda kimseyi geride bırakmadan tüm bireyleri kapsayan “ücretsiz ve adil” bir eğitim sağlanmasını ve yaşam boyu öğrenim fırsatlarının özendirilmesini hedeflemektedir. Nitelikli eğitim, başta cinsiyet eşitsizliği olmak üzere dünya üzerindeki tüm eşitsizliklerin giderilmesini ve mesleki eğitimin de dâhil olduğu her türlü eğitim imkânından tüm insanların eşit bir şekilde yararlanması gerektiğini incelemektedir. Bu durumda SKA-4’ün “eşitlik, erişilebilirlik ve adalet” olmak üzere 3 ana bileşen üzerine kurgulandığı söylenebilir.

Eğitimin iyileştirilerek nitelikli bir hale getirilmesi amacını önceleyen SKA-4 toplumsal, ekonomik ve çevresel sorunların çözümü için oluşturulmuş olan diğer Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının gerçekleştirilmesi konusunda anahtar konumdadır. Nitelikli eğitim amacının gerçekleştirilmesiyle özellikle açlık ve yoksulluğun sona erdirilmesi, cinsiyet eşitsizliklerinin giderilmesi, insana yakışır iş ve ekonomik büyümenin sağlanması gibi amaçlara ulaşılmasının yanı sıra, diğer sürdürülebilir kalkınma amaçları konusunda da insanların bilinçlenmesi sağlayacak adımlar atılması sağlanacaktır. Nitelikli eğitim amacı 10 temel hedef ve bu hedeflere ait göstergelerden oluşmaktadır. Bu hedef ve göstergelere Tablo 2’de yer verilmiştir (SBB, 2016a):

Tablo 2. SKA-4 Nitelikli Eğitim Amacına İlişkin Temel Hedefler Ve Göstergeleri

Temel Hedefler	Göstergeler
1. 2030 yılına kadar tüm kız ve erkek çocuklarının, yerinde ve etkili eğitim çıktıları üreten ücretsiz, eşit ve kaliteli ilköğretim ve ortaöğretimi bitirmelerini sağlamak	Cinsiyet ayrımında (a) 2. ve 3. sınıflarda; (b) ilkokul sonunda ve (c) ortaokul sonunda (i) okuma ve (ii) matematikte en az asgari yeterlilik düzeyine sahip çocuk ve gençlerin oranı
2. 2030 yılına kadar tüm kız ve erkek çocuklarının, ilköğretime hazır hale getirilmesi için, nitelikli erken çocukluk gelişimi ve bakım hizmetleri ile okul öncesi eğitime erişimini sağlamak	Cinsiyete göre gelişimsel açıdan sağlık, öğrenme ve psikososyal iyi olma durumunda olan 5 yaş altı çocukların oranı Cinsiyete göre, ilkokula resmi başlama yaşından bir yıl önce eğitime katılım oranı

Tablo 2'nin devamı

Temel Hedefler	Göstergeler
3. 2030 yılına kadar tüm kadın ve erkeklerin karşılanabilir ve kaliteli mesleki ve teknik eğitim ile üniversite eğitimi dâhil yükseköğretime eşit erişimini sağlamak	Cinsiyete göre son 12 ay içinde genç ve yetişkinlerin örgün veya yaygın eğitime katılma oranı
4. 2030 yılına kadar istihdam, insana yakışır işler ve girişimcilik için teknik ve mesleki beceriler de dâhil olmak üzere gerekli becerilere sahip gençlerin ve yetişkinlerin sayısını önemli ölçüde artırmak	Yetenek tipine göre bilgi ve iletişim teknolojileri becerisine sahip genç ve yetişkinlerin oranı
5. 2030 yılına kadar eğitimdeki cinsiyet eşitsizliklerine son vermek ve engelliler, yerliler ve savunmasız çocuklar da dâhil olmak üzere tüm kırılgan kesimlerin her seviyede eğitime ve mesleki kurslara eşit erişimini sağlamak	Tüm eğitim göstergeleri için parite endeksleri (veri mevcudiyetine bağlı olarak kadın/erkek, kıır/kent, gelir grupları, engellilik durumu, vb.)
6. 2030 yılına kadar gençlerin tamamının ve kadın ve erkek yetişkinlerin çoğunluğunun okur-yazar olmasını ve sayısal beceriler kazanmasını sağlamak	Belirli bir yaş grubunda cinsiyete göre (a) okuryazarlık ve (b) aritmetik becerilerde en az belirli bir düzeyde yeterliliğe sahip nüfusun oranı
7. 2030 yılına kadar, sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir yaşam tarzları, insan hakları, cinsiyet eşitliği, barış ve şiddetsizlik kültürü geliştirme, dünya vatandaşlığı, kültürel çeşitlilik ve kültürün sürdürülebilir kalkınmaya katkısı alanlarında eğitim dâhil diğer yöntemler aracılığıyla sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesi için gereken bilgi ve becerilerin tüm öğrenen kişiler tarafından edinilmesini sağlamak	Tüm eğitim kademelerinde (i) küresel vatandaşlık eğitimi ve (ii) cinsiyet eşitliği ve insan hakları da dâhil olmak üzere sürdürülebilir kalkınma için eğitimin; (a) milli eğitim politikaları, (b) müfredat, (c) öğretmen eğitimi ve (d) öğrenci değerlendirmede yaygınlaştırılma düzeyi
a. Çocuk, engelli ve cinsiyet duyarlı eğitim tesisleri inşa etmek ve niteliklerini yükseltmek; herkes için güvenli, şiddet içermeyen, kapsayıcı ve etkili öğrenme ortamları sağlamak	(a) Elektrik, (b) pedagojik kullanıma yönelik internet ve (c) bilgisayar, (d) engelli öğrencilere uyarlanmış altyapı ve malzemeler, (e) temel içme suyu, (f) tekil ve cinsiyete göre ayrılmış temel sanitasyon imkânları ve (g) temel el yıkama imkânlarına erişimi olan okulların oranı
b. 2020 yılına kadar gelişmiş ve diğer gelişmekte olan ülkelerdeki mesleki eğitim, bilgi ve iletişim teknolojileri, teknik, mühendislik ve bilimsel programları kapsayan yükseköğrenim programları için en az gelişmiş ülkeler, gelişmekte olan küçük ada devletleri ve Afrika ülkeleri başta olmak üzere gelişmekte olan ülkelere sunulan burs sayısını dünya çapında önemli miktarda artırmak	Sektör ve çalışma türüne göre burslar için resmi kalkınma yardımı akımlarının hacmi
c. 2030 yılına kadar, en az gelişmiş ülkeler ve gelişmekte olan küçük ada devletleri başta olmak üzere gelişmekte olan ülkelere, öğretmen eğitimine yönelik uluslararası işbirliğini de içerecek şekilde nitelikli öğretmen arzını önemli miktarda artırmak	(a) Okul öncesi, (b) ilkokul, (c) ortaokul ve (d) lise düzeylerinde ilgili öğretim seviyesine uygun asgari düzeyde hizmet öncesi veya hizmet içi eğitim (örn. pedagojik eğitim) almış öğretmenlerin oranı

Varılacak noktaya olan uzaklık olarak belirtilen göstergeler, belirli bir hedefe ne kadar ulaşıldığını ifade etmektedir ve genel olarak ülkelerin eğitim sistemlerinin nasıl bir performans

gösterdiğinin özeti niteliğindedir. Göstergeler aynı zamanda ülkelerin eğitim politikalarının sonuçlarını yansıtarak eğitim sistemlerinin gelişimine de destek vermektedir (Arslan, 2021).

SKA-4 Nitelikli eğitim amacının gerçekleştirilmesi ile diğer birçok SKA'nın gerçekleştirilmesine yönelik ilerleme sağlanacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda SKA-4 kapsamındaki alt hedeflerin tamamı başta MEB olmak üzere ilgili kurumların sorumluluğunda hazırlanan politika belgeleriyle detaylandırılmaktadır ve 2000 yılından itibaren kalkınma planları ve yıllık programlarda farklı boyutlarıyla ele alınmaktadır. SKA-4 ile ilgili politika belgeleri Tablo 3'de verilmiştir (SBB, 2019a):

Tablo 3. SKA-4 ile İlgili Politika Dokümanları

SKA4 Alt Hedefleri	Politika Belgeleri
SKA4 Tüm Hedefler	Kalkınma Planları, Yıllık Programlar, 10. Kalkınma Planı- Temel ve Mesleki Beceriler Geliştirme Programı
SKA4 Tüm Hedefler	MEB Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2015-2019)
SKA4.3/ SKA4.4/ SKA4.6	Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi (2014-2018) Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018)
SKA4.3/ SKA4.4)	YÖK Strateji Belgesi (2016-2020)
SKA4.6	Vizyon 2023 Strateji Belgesi (TUBİTAK) Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi (2014-2020)
SKA4.4c	Öğretmen Strateji Belgesi (2017-2023)

Tablo 3'de yer alan belgelerden nitelikli eğitim amacının mesleki ve teknik eğitimi ilgilendiren alt hedefleriyle bağlantılı olanlara aşağıda yer verilmiştir:

Temel ve Mesleki Becerileri Geliştirme Programı: Bireyler iş dünyasında yaşanan hızlı değişimlere ayak uydurabilmek için mesleki beceriler kadar temel becerilere de sahip olmalıdır. Bu düşünceden hareketle bireylerin bilgi ve iletişim teknolojileri, yabancı dil, finansal okuryazarlık, iletişim, liderlik, problem çözme, eleştirel düşünme gibi temel becerileri edinmesi ve sanatsal ve sportif birtakım becerilere sahip olması amaçlanmaktadır. Program kapsamında eğitim kademelerinde temel becerilerin ağırlığının artırılması, temel becerileri kazandıracak hayat boyu öğrenme programlarının geliştirilmesi, iş gücü piyasası ile eğitim işbirliğinin sağlanması, eğitimde ve istihdamda olmayan gençlerin sayısının azaltılması hedeflenmektedir (SBB, 2013).

MEB 2024-2028 Stratejik Planı: “İstiklalden istikbale, Türkiye Yüzyılımı inşa edecek nesiller yetiştirmek.” vizyonu ile oluşturulan 2024-2028 stratejik planı fırsat eşitliği başta olmak üzere kültürel ve sanatsal duyarlılık; insan, toplum, bilim ve çevre duyarlılığı; din, ahlak ve değerlere bağlılık; hukuk ve adalet; katılımcılık ve istişare kültürü; tarafsızlık, hesap verebilirlik ve şeffaflık; sorumluluk; vatanseverlik ve liyakat gibi 10 temel değer etrafında

şekillenmiştir. Belgenin Geleceğe Bakış bölümünde 7 amaç belirlendiği görülmektedir. Bu amaçlar; temel eğitimde fırsat eşitliği ve eşit erişimin sağlanması, çağın ihtiyaç duyduğu bilgi, beceri ve yetkinlikleri kazanmış öğrencilerin yetiştirilmesi, bireysel, toplumsal ve istihdam odaklı bir anlayışla hayat boyu öğrenme imkânları sunulması, özel gereksinimi olan bireylerin toplumla bütünleşmesinin sağlanması, milli, manevi ve kültürel değerlerini benimsemiş şahsiyetli ve üretken öğrenciler yetiştirilmesi, uluslararası eğitim işbirliklerinin geliştirilmesi, fiziki, teknolojik ve beşeri altyapının güçlendirilmesidir (MEB, 2024a).

Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018): Bu belge ulusal ve uluslararası gelişmeler ışığında, sosyal ve ekonomik kalkınmayı destekleyerek toplumun tüm kesimlerinin kendine uygun öğrenme fırsatları bulduğu, yenilikçi ve istihdama hazırlayan, paydaşlarla etkin işbirliği olan bir mesleki ve teknik eğitim sistemi oluşturmak amacıyla üst politika belgelerinde yer alan öncelikler çerçevesinde hazırlanmıştır (MEB, 2014a).

Ulusal Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018): Bu Strateji Belgesi ve Eylem Planı örgün eğitim ve yükseköğretim alanlarındaki eğitim stratejilerini de destekleyerek toplumsal farkındalığı artırmak, başta dezavantajlı kesimler olmak üzere herkesin hayat boyu öğrenme imkânlarına erişimini yaygınlaştırmak ve yeni kurulmakta olan hayat boyu öğrenme sistemini güçlendirmek amacını taşımaktadır (MEB, 2014b).

YÖK 2019-2023 Stratejik Planı: Ülkemizin ekonomik olarak kalkınması ve uluslararası alanda rekabet edebilirliğinin artırılması için sanayinin ve özel sektörün ihtiyaçları doğrultusunda nitelikli insan gücünün yetiştirilmesine ihtiyaç vardır. Bu kapsamda yükseköğretim sistemimizde 21. Yüzyılda öncelikli olan ileri teknoloji, inovasyon, insani ve sosyal değerler gibi alanlarda nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesi önem arz etmektedir (YÖK, 2019).

Vizyon 2023 Strateji Belgesi (TUBİTAK): Sürdürülebilir gelişmeyi gözeterek bu vizyon belgesinde eğitim alanında bireylerin bireysel farklılıkları gözetilerek her bireyin kendini kendi özellikleri doğrultusunda geliştirmesi, zaman ve mekan sınırı olmadan kendi öğrenme ortamını yaratması ve kendini yenileme gücüne sahip olması, bireysel yaratıcılık ve hayal gücünün geliştirilmesini sağlayacak öğrenme ve insan odaklı bir eğitim sisteminin inşa edilmesi amaçlanmaktadır (TUBİTAK, 2004).

Türkiye’de nitelikli eğitimin sağlanması konusunda sorumlu ve ilgili kurumların ortaklığı ile eğitim hizmetlerine daha yaygın ve kolay ulaşılabilmesi adına yukarıda söz edilen belgeler ışığında önemli ilerlemeler gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda nitelikli eğitime yönelik hayata geçirilen uygulamalar Tablo 4’de verilmiştir (SBB, 2020):

Tablo 4. Nitelikli Eğitime Yönelik Hayata Geçirilen Uygulamalar

SKA-4 Nitelikli Eğitimin Alt Hedefleri Bağlamında Gerçekleştirilen Uygulamalar
Kız çocukları ve yoksul öğrencilerin eğitime devamının sağlanması ve taşınabilir eğitimi güçlendirmeye yönelik faaliyetler
Öğretmenlere yönelik hizmet içi faaliyetlere ağırlık verilmesi
Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar
Ortaöğretime erişimi artırmaya yönelik çalışmalar
Hayat boyu öğrenme imkânlarına erişimin artırılması
Mesleki ve teknik eğitimde niteliğin artırılması ve fiziki altyapının güçlendirilmesine yönelik faaliyetler
Derslik başına düşen öğrenci sayılarının azaltılması
FATİH Projesi kapsamında okullarda internet ağ alt yapısının sağlanması
EBA aracılığıyla dijital eğitim içeriklerinin kullanıma sunulması
Engelleri Aşan Gençler Projesiyle dezavantajlı gruptaki gençlerin sosyalleşmesinin sağlanması
Sosyal Uyum ve Gençlik Katılımı Projesi ile Suriyelilere yönelik sosyal uyum, Türkçe eğitimi ve psiko-sosyal destek faaliyetleri
Kimseyi geride bırakmamak adına Suriyelilere yönelik dil, din, tarih, spor ve sanat gibi çeşitli alanlarda eğitimler verilmesi

Tablo 4’de görüldüğü gibi mesleki ve teknik eğitim alanında eğitimin nitelikli hale getirilmesi ve sektör işbirlikleri sağlanarak istihdamın artırılmasına yönelik olarak da bir takım çalışmalar yapılmış veya yapılmaktadır. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının gerçekleştirilmesinde mesleki ve teknik eğitimin rolünü belirlemeye yönelik yapılan bu araştırmada öne çıkan alt hedefler şunlardır;

Hedef 4.3. : “2030 yılına kadar tüm kadın ve erkeklerin karşılanabilir ve kaliteli mesleki ve teknik eğitim ile üniversite eğitimi dâhil yükseköğretime eşit erişimini sağlamak.”

Hedef 4.4. : “İstihdam, insana yakışır işler ve girişimcilik için teknik ve mesleki beceriler de dâhil olmak üzere gerekli becerilere sahip gençlerin ve yetişkinlerin sayısını önemli ölçüde artırmak.”

Hedef 4.3. ve 4.4. kapsamında mesleki ve teknik eğitim alan bireylerin temel mesleki becerileri edinerek iş dünyasına uyumlu bir şekilde mezun olmaları istenmektedir. Bu bağlamda Meslek Lisesi Memleket Meselesi ve 300 OSB’ye 300 Meslek Lisesi projeleri hayata geçirilmiştir (SBB, 2019a).

Meslek Lisesi Memleket Meselesi (MLMM) Projesi: Bu proje “Mesleki ve Teknik Eğitimi Özendirme Programı” çerçevesinde Vehbi Koç Vakfı desteği ile Koç Holding ve Milli Eğitim Bakanlığı iş birliğinde 2006 yılında hayata geçirilmiştir. Projenin amacı; Mesleki eğitimin önemi hakkında farkındalık oluşturarak mesleki eğitimdeki sorunlara çözüm bulmak, paydaşlarla iş birliği içerisinde mesleki eğitimin itibarının geliştirilmesini sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda maddi olanakları kısıtlı başarılı öğrencilere eğitim bursu, staj olanağı, istihdam önceliği ve kişisel gelişimlerini desteklemek adına koçluk hizmeti sunularak mesleki eğitim almaları konusunda teşvik edilmektedir (Gezgüç, 2009).

MLMM Projesi uygulamaları sırasında ortaya çıkan “Okul-İşletme İşbirliği Modelini” geliştirerek okullar ile sektör ve sivil toplum kuruluşları arasında işbirliğini geliştirip artırmaya yönelik olarak “Okul İşletme İş Birliğinin Geliştirilmesi Programı” hayata geçirilmiştir. Bu program kapsamında mesleki eğitim veren okullar ile özel sektör arasında işbirliklerinin gelişmesi sağlanarak eğitim ve iş dünyası arasında köprü kurulması amaçlanmıştır. MLMM Okul-İşletme İşbirliği Projesi Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından mesleki eğitim ve gençlerin istihdamı açısından “örnek uygulama” olarak gösterilmiştir (VKV, 2015).

300 OSB’ye 300 Meslek Lisesi Projesi: Milli Eğitim Bakanlığı ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı arasında imzalanan protokol neticesinde hayata geçirilen bu proje ile bilim, teknoloji ve sanayi politikaları doğrultusunda iş dünyasının ihtiyaç duyduğu niteliklere sahip insan gücünün yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaca ilişkin olarak sanayi bölgelerindeki okulların ve bu okullarda eğitim gören öğrencilerin sayısı artırılarak verilen eğitimin nitelikli hale getirilmesi beklenmektedir (MEB, 2017)

2.1.4. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme

Dünyada küreselleşmenin getirdiği değişim ve gelişmeler sonucunda iş gücü piyasaları da bu değişimden etkilenerek işsizlik ve istihdamın tüm ülkeler için bir sorun haline gelmesine sebep olmuştur. Bununla birlikte işsizlik ve istihdam ile ilgili sorunlar insana yakışır iş talebinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. İnsana yakışır iş kavramı ilk olarak 1999 yılında Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından gündeme getirilmiş ve “kadın ve erkekler için eşit, güvenli ve saygın bir ortamda verimli ve insana yakışır iş olanaklarının sağlanması olarak tanımlanmıştır (Çetinkaya ve Yıldırım, 2012). İnsana yakışır iş “sosyal korumanın sağlanması, sosyal diyalogun oluşturulması, istihdamın teşvik edilmesi ve çalışanların temel haklarının sağlanması” gibi unsurlardan oluşmaktadır. İnsana yakışır iş kavramı 2015 yılında BM Sürdürülebilir Kalkınma Gündemine dâhil edilmiştir (Aca ve Akdamar, 2022). Günümüzde

insana yakışır iş küresel bir talep ve gereksinim halini alırken, ekonomik ve sosyal anlamada sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesini amaçlamaktadır (Işığışok, 2018).

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarından sekizincisi olan “İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme”; istikrarlı, kapsayıcı ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi, tam ve üretken istihdamı ve herkes için insana yakışır işleri desteklemeyi amaçlamaktadır. Bu durumda SKA-8’in odak noktası ekonomik büyüme ve istihdam olarak öne çıkmaktadır (SBB, 2019b). SKA-8 sürdürülebilir ekonomik büyüme kapsamında ele alındığında uzun vadede kapsayıcı, ekonomik, sosyal ve çevresel boyutları içinde barındırarak ülkelerin yapısal sorunlarını dikkate alan bir büyüme modeli geliştirilmesini amaçlar. SKA-8 istihdam kapsamında ele alındığında ise kadın, genç, engelli ayırt etmeksizin her kesimden insanın insana yakışır iş imkânlarına sahip olmasını, iş yerlerinde güvenli ortamlar oluşturularak çalışan haklarının korunmasını, çocuk işçiliğinin önüne geçilmesini ve ailelere sosyal koruma sağlanmasını öncelemektedir. SKA-8 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme amacı 12 alt hedeften oluşmaktadır. Bu alt hedeflerin tamamı Türkiye için öncelikli hedefler olarak göze çarpmaktadır (SBB, 2019a). SKA-8 insana yakışır iş ve ekonomik büyümeye ilişkin alt hedefler Tablo 5’de verilmiştir (SBB, 2016b).

Tablo 5. SKA-8 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyümeye İlişkin Alt Hedefler

SKA-8 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme	
Hedef 8.1	Ulusal koşullara uygun olarak kişi başına düşen ekonomik büyümeyi sürdürmek ve özellikle en az gelişmiş ülkelerde Gayrisafi Yurtiçi Hasılda yıllık asgari %7 oranında büyüme gerçekleştirmek
Hedef 8.2	Yüksek katma değerli ve emek-yoğun sektörlere odaklanmayı da içerecek şekilde faaliyet çeşitlendirme, teknoloji yükseltme ve yenilikçilik yoluyla ekonomik verimliliği daha yüksek seviyelere ulaştırmak
Hedef 8.3	Üretken faaliyetleri, insana yakışır iş üretimini, girişimciliği, yaratıcılığı ve yenilikçiliği destekleyen kalkınma odaklı politikalar geliştirmek ve finansal hizmetlere erişim yolunu da kapsayacak şekilde mikro, küçük ve orta ölçekli işletmelerin kayıt altına alınması ve büyümesini teşvik etmek
Hedef 8.4	2030 yılına kadar, tüketim ve üretimdeki küresel kaynak verimliliğini aşamalı biçimde iyileştirmek ve gelişmiş ülkelerin önderliğinde, Sürdürülebilir Tüketim ve Üretim Modellerine Yönelik 10 Yıllık Çerçeve Programıyla uyumlu şekilde, ekonomik büyümenin çevresel bozulmadan ayrıştırılması için çaba göstermek
Hedef 8.5	2030 yılına kadar gençler ve engelliler dâhil tüm erkek ve kadınlar için tam ve üretken istihdam ve insana yakışır işlere erişmek ve eşit işe eşit ücret sağlamak
Hedef 8.6	2020 yılına kadar ne istihdamda ne de eğitim veya kurslarda yer alan gençlerin oranını önemli ölçüde azaltmak
Hedef 8.7	Zorla çalıştırmayı ortadan kaldırmak, modern köleliği ve insan kaçakçılığını bitirmek ve çocukların asker olarak kullanılması dâhil olmak üzere çocuk işçiliğinin en kötü türlerini yasaklamak ve ortadan kaldırmak üzere acil ve etkili tedbirler almak ve 2025 yılına kadar her türlü çocuk işçiliğini sona erdirmek

Hedef 8.8	Başta kadın göçmenler olmak üzere göçmen işçiler ve güvencesiz işlerde çalışan insanlar dâhil bütün çalışanlar için çalışma haklarını korumak ve güvenli ve emniyetli çalışma ortamları sunmak
Hedef 8.9	2030 yılına kadar istihdam yaratan ve yerel kültür ve ürünleri teşvik eden sürdürülebilir turizmin desteklenmesi için politikalar geliştirmek ve uygulamak
Hedef 8.10	Herkesin bankacılık, sigorta ve mali hizmetlere erişiminin teşvik edilmesi ve yaygınlaştırılması için ulusal finansal kurumların kapasitelerini güçlendirmek
Hedef 8.a	Özellikle en az gelişmiş ülkeler olmak üzere gelişmekte olan ülkeler için, En Az Gelişmiş Ülkelere Ticaretle Bağlantılı Teknik Destek İçin Entegre Çerçeveyi de içerecek şekilde ticaret yardımı desteklerini artırmak
Hedef 8.b	2020 yılına kadar genç istihdamı için küresel bir strateji geliştirmek ve uygulamaya koymak ve Uluslararası Çalışma Örgütü Küresel İş Pakti'ni uygulamak

SKA-8 kapsamında Tablo 5’de belirtilen alt hedeflerin tamamı 2000 yılından itibaren kalkınma planları ve yıllık planlar başta olmak üzere ilgili kurumların hazırlamış olduğu politika belgelerinde değişik boyutlarla yer almaktadır. SKA-8’e ilişkin politika belgeleri Tablo 6’da verilmiştir (SBB, 2019b):

Tablo 6. SKA-8 İle İlgili Politika Belgeleri

Hedef	Stratejik Plan ve Belgeler
SKA8 Tüm Hedefler	Kalkınma Planları, Yıllık Programlar
SKA8.1-SKA8.2-SKA8.3	Türkiye Sanayi Strateji Belgesi (2015-2018), Verimlilik Stratejisi ve Eylem Planı (2015-2018), KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı (2015-2018), 10. Kalkınma Planı – Öncelikli Teknoloji Alanlarında Ticarileştirme Programı (2014-2018), Kayıt Dışı Ekonominin Azaltılması Programı Eylem Planı (2015)
SKA8.1- SKA8.4	İklim Değişikliği Strateji Belgesi, Türkiye Sanayi Stratejisi Belgesi (2015-2018), Verimlilik Stratejisi ve Eylem Planı (2015-2018)
SKA8.1-SKA8.5-SKA8.6-SKA8.7	Ulusal İstihdam Stratejisi (2014-2023), Ulusal Gençlik İstihdam Eylem Planı (2011), Çocuk İşçiliği ile Mücadele Ulusal Programı (2017-2023), Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı (2014-2018)
SKA8.8	Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Politika Belgeleri
SKA8.1- SKA8.9	Türkiye Turizm Stratejisi 2023, Sağlık Turizminin Geliştirilmesi Programı Eylem Planı (2014-2018)
SKA8.1-SKA8.10	Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı, Bankacılık Sektörünü Yeniden Yapılandırma Programı, Sermaye Piyasası Kurulu Stratejik Planı ve İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Stratejisi ve Eylem Planı (2014-2018), Finansal Erişim, Finansal Eğitim, Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi ve Eylem Planı
SKA8.8b	Uluslararası Çalışma Örgütü Küresel İş Pakti

Tablo 6’da İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme amacına ilişkin hazırlanan politika belgelerinden bu çalışmanın amacına uygun olanlarına aşağıda yer verilmiştir:

ILO Küresel İş Pakti: Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) 2009 yılı Haziran ayında ulusal ve uluslararası politikalara rehberlik etmesi amacıyla Küresel İş Pakti’ni kabul etmiştir.

Bu pakt kapsamında ekonomik toparlanmanın hızlanması, yeni iş imkânları oluşturulması, çalışan bireyler ve aileleri için koruma sağlamaya yönelik politikalar yer almaktadır. İnsana yakışır iş kavramının unsurları doğrultusunda hazırlanan bu pakt ile mesleki eğitim ve girişimcilik becerilerinin ilerletilmesine yönelik programlar ortaya konulması gerektiği vurgulanmıştır (Gök, Sükun ve Ekmekçioğlu, 2010).

Ulusal Gençlik İstihdam Eylem Planı (2011): İŞKUR tarafından oluşturulan Ulusal Teknik Ekip (UTE) tarafından çalışmaları gerçekleştirilen eylem planı ile genç işsizliğin azaltılmasına yönelik gerçekleştirilmesi gereken faaliyetler ve uygulanması öngörülen politikaların belirlenmesi amaçlanmıştır. 5 bölümden oluşan eylem planı metninin içeriği incelendiğinde “İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme” amacının alt hedefleri ile uyumlu şekilde oluşturulduğu görülmektedir. Eylem Planında eğitim sisteminin iş gücü piyasasının ihtiyaçlarına uygun şekilde düzenlenmesi, mesleki yeterlilik sisteminin tamamlanması, genç girişimciliğin özendirilmesi, desteklenmesi ve teşvik edilmesi, eğitim ve istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi, genç istihdamının artırılması gibi konularda öneriler sunulmuştur (İŞKUR, 2011).

Verimlilik Stratejisi ve Eylem Planı (2015-2018): Temel amacı “sanayinin verimlilik temelli yapısal dönüşümünü hızlandırmak” olarak belirlenen VSEP; 4 ana dönüşüm alanı ve analiz çalışmaları sonucu ortaya çıkan 6 hedef ile 85 eylemden oluşmaktadır. Araştırmanın amacı bağlamında plan incelendiğinde; Dönüşüm alanı 1 “işgücünün niteliği ve istihdam” ile Hedef 2 “Eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasındaki uyumu güçlendirmek ve işgücü verimliliğini artırmak” göze çarpmaktadır. VSEP’in amaç ve hedefleri doğrultusunda öncelikler ve sorunlar da belirlenmiştir. Öncelikler arasında dinamik, üretken ve sürekli olarak gelişen bir işgücü yapısının oluşturulması; istihdam olanaklarının genişletilmesi ve çeşitlendirilmesi ile girişimciliğin teşvik edilmesi yer almaktadır. VSEP bağlamında sorunlara bakıldığında mevcut işgücünün sahip olduğu niteliklerin iş dünyasının işgücünden beklediği niteliklerle örtüşmediği, işgücü planlamasında yer alan eksiklerden dolayı mesleki ve teknik eğitim veren ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarından donanım ve uygulama becerisi bakımından yetersiz şekilde mezun olduğu görülmektedir (BSTB, 2015).

Ulusal İstihdam Stratejisi (2014-2023): Ulusal İstihdam Stratejisinin hazırlanması Dokuzuncu Kalkınma Planında belirlenen “işgücü piyasasının geliştirilmesi, eğitimin işgücü talebine duyarlılığının artırılması ve aktif işgücü piyasası politikalarının geliştirilmesi” önceliklerine dayanmaktadır. Stratejinin temel politika eksenlerine bakıldığında eğitim-istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi önemli bir yer tutmaktadır. Bu doğrultuda eğitim ve

öğretimin işgücü piyasasının ihtiyaçlarını karşılama yeterliliğinin geliştirilmesi ve hayat boyu öğrenme temelinde eğitim öğretimin herkes için erişilebilir hale getirilerek işgücünün istihdam edilebilirliğinin artırılması amaçlanmaktadır (ÇSGB, 2013).

Ulusal Genç İstihdam Stratejisi (2021-2023): Ülkemizde işgücü piyasasının ihtiyaçları, sorunları ve beklentiler çerçevesinde hazırlanan bu belge ile genç işsizliğinin azaltılması, gençlerin istihdamının artırılması ve gençlerin işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu nitelikte bilgi ve becerilerle donatılması amaçlanmıştır. Belge, bu amaca uygun olarak eğitim-istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi, ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin istihdamının artırılması ve geleceğin işleri kapsamında üç politika eksenine üzerine inşa edilmiştir (ÇSGB, 2021).

Türkiye adına sürdürülebilir kalkınma amaçlarından sekizincisi olan “insana yakışır iş ve ekonomik büyüme” amacının gerçekleştirilmesi mesleki ve teknik eğitim kurumlarında eğitimin nitelikli hale getirilmesi ve işgücünün gelecekte oluşabilecek iş ortamları da öngörülerek iş piyasasının talep ve ihtiyaçları doğrultusunda yetiştirilmesi sayesinde gerçekleştirilebilecektir. SKA-4 ve SKA-8’in gerçekleştirilmesi ile diğer SKA’ların gerçekleştirilmesi de büyük ölçüde kolaylaşacaktır. Bu bağlamda araştırmanın devamında Türkiye’de ve dünyada mesleki ve teknik eğitim modelleri hakkında bilgilere yer verilecektir. Araştırmaya dâhil edilen ülkeler OECD sıralamasında üst sıralarda olan ülkeler arasından seçilmiştir.

2.2.TÜRKİYE VE DÜNYADA MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM

Eğitim; bireysel, sosyal ve ekonomik anlamda bireylerin iyi yetişmesini sağlayan bir araç konumundadır. Ekonomik, sosyal, politik ve teknolojik anlamda geleceğimizin temel belirleyicisi olan eğitim (Keser Aschenberger, 2021); günümüz eğitim anlayışında ekonomik boyutuna daha fazla önem verilmeye başlanan bir olgu durumundadır (Cice ve Balkar, 2020).

Günümüzde yaşanmakta olan bilimsel ve teknolojik gelişmeler sonucunda çalışma ortamları da değişerek daha karmaşık bir hal almaktadır. Bu durum, bireylerin yaşanan değişimlerle uyumlu olarak kendilerini geliştirmelerini gerekli kılmaktadır (Anapa, 2008). Bireylerin çağın gerektirdiği bilgi, beceri ve yetkinliklere uygun olarak yetişmesi ile sürdürülebilir sosyal ve ekonomik kalkınma gerçekleştirilebilir. Mesleki ve teknik eğitim insan odaklı kalkınmanın sağlanmasında ve ülkelerin sosyal ve ekonomik yönden gelişmesinin merkezinde yer almaktadır. Bu sebeple mesleki ve teknik eğitim ihtiyaç duyan herkesin erişimine açık olmalı, bireylere değişen sosyal ve ekonomik koşullara uyum sağlayabilmeleri

için ilgi ve yetenekleri doğrultusunda “girişimcilik, ekip çalışması, karar verebilme, sorun çözebilme” gibi yetkinlikleri kazandırmalıdır (MEB, 2014a). Teknolojik gelişmelerle birlikte iş gücü piyasası, iş becerileri ve meslekler hareketli bir yapıya bürünmüştür. Bu durum “dünya ekonomisinde söz sahibi olmak, teknolojik gelişmelere ayak uydurmak ve ekonomik kalkınmayı sürdürmek” isteyen ülkeler için nitelik ve donanım bakımından gerekli kriterleri sağlayan insan gücüne sahip olmak bir gereklilik halini almıştır (Üstün ve Yiğit, 2022).

Mesleki ve teknik eğitim, bireysel ve toplumsal yaşamın devamlılığının sağlanması adına bir zorunluluk olan; bireyleri tüm yönleriyle geliştirerek bir mesleğin mesleki bilgi, beceri ve niteliklerini uygun öğrenme ortamlarında geliştiren bir süreçtir (Karaçivi, 2000). Tarihsel süreçte lonca sistemleri içerisinde görülen mesleki ve teknik eğitim, Sanayi Devrimi sonrası süreçte ekonomik kalkınmanın sağlanması ve iş piyasasında ihtiyaç duyulan nitelikli iş gücünün yetiştirilmesini amacıyla ülkelerin eğitim sistemleri içerisinde yerini almaya başlamış ve iş piyasasının ihtiyaçlarına cevap verme noktasında önemli bir yer edinmiştir (Özer, 2020, 17).

Dünyada farklılaşan uygulamaların görüldüğü mesleki ve teknik eğitim sistemlerinin farklılaşma nedenleri ülkelerin içinde buldukları “kültürel, ekonomik ve sanayileşme şartlarının” çeşitliliği ile ilgilidir (Özünü, 2011). Mesleki ve teknik eğitim uygulamalarında yapılan değişiklik ve güncellemeler sanayi ve hizmet alanlarında ihtiyaç duyulan işgücü çeşitliliğinin karşılanması ile ilgilidir ve bu çeşitlilik ülkelerin kendilerine özgü mesleki ve teknik eğitim uygulama ve yöntemlerini geliştirmesine neden olmaktadır (Bolat, 2016, 31). Dünya üzerinde mesleki ve teknik eğitim alanında yer edinen uygulamalara bakıldığında üç farklı modelin öne çıktığı görülmektedir. Bu modeller;

1. Okul Merkezli
2. İşletme Merkezli
3. Okul- İşletme Merkezli modellerdir.

“Okul merkezli model” olarak adlandırılan ilk modelde eğitim tam zamanlı olarak okul ortamında gerçekleştirilmektedir. “İşletme merkezli” olan ikinci model eğitimin tam zamanlı olarak işletmelerde devam ettiği modeldir. Üçüncü ve son model ise “Dual sistem” olarak adlandırılan okul-işletme iş birliğine dayanan modeldir (Bozgeyikli, 2019). Türkiye Eğitim Sisteminde günümüzde, okul-işletme işbirliğine dayalı olan dual model uygulanmaktadır. Bu modelde mesleki becerilerin geliştirilmesine önem verilmekte böylelikle üretkenliğin artırılması sağlanarak ek iş başı eğitimlere ihtiyaç azalmaktadır (Üstün ve Yiğit, 2022). Ülkemizde Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında okul-işletme iş birliğine dayalı dual model

uygulanıyor olmasına karşın pek çok işveren “ara eleman temininde zorluklar yaşandığını, var olan elemanların ise bilgi, beceri ve tecrübe konusunda yetersiz olduğunu” ifade etmektedir (Alkan, Suiçmez, Aydınkal ve Şahin, 2014).

Temelleri Ortaçağ’daki lonca sistemine dayanmakta olan Alman mesleki ve teknik eğitim sistemi okul- işveren iş birliği ile şekillendirilmektedir (Özdemir, 2011). Mesleki ve Teknik eğitim Alman ekonomisinin gelişmesinin temeli ve esas unsurlarından biridir(Aydın, 2017).Almanya’da geniş kapsamlı temel mesleki eğitim sayesinde bir mesleği yapabilmek için gerekli bilgi ve becerilerin verilmesi amaçlanmaktadır (Özünü, 2011). Almanya’nın federal bir yapıya sahip olması mesleki ve teknik eğitimde sorumluluğun paylaşılmasını sağlamaktadır. Mesleki ve teknik eğitimden sorumlu olan kuruluşlar eyaletler, belediye ve firmalardır. Bu durumda firmaların kabul edecekleri öğrenci sayısı, hangi mesleki alanda uygulamalı eğitim sağlayacakları ve ne kadar finansman ayıracakları kendi inisiyatifindedir (Özdemir, 2011).

Alman Eğitim Sisteminde uygulanan mesleki ve teknik eğitim modeli olan dual sistem Almanya’nın hızlı ve istikrarlı büyüyen bir ekonomiye sahip olması nedeniyle pek çok ülke için örnek teşkil etmektedir (MEB, 2018). ABD, İngiltere, Kanada gibi gelişmiş ülkeler ile Endonezya, Singapur, Tayland, Brezilya, Hindistan, Peru, Lübnan, Dominik Cumhuriyeti gibi birçok gelişmekte olan ülke dual sisteme geçiş denemeleri yapmış olmasına rağmen gelişmekte olan ülkelerde başarılı sonuçlara ulaşamamıştır (Özdemir, 2011).

Avrupa Birliği’nin en güçlü üç ekonomisinden birine sahip olan Fransa’da (Uçar ve Özerbaş, 2013) mesleki ve teknik eğitim sayesinde öğrencilerin meslek sahibi olmaları yönünde yetişmeleri sağlanmakla birlikte öğrenciler yükseköğretime de hazırlanır (Aydın, Sapancı, Bingöl, Ayhan ve Elhakan, 2023). Mesleki ve Teknik Eğitim Fransız eğitim anlayışında önemli bir yer edinmiştir ve bu sayede zorunlu eğitimini tamlayan öğrencilerin %80’lik kısmının tercih ettiği çekici bir alternatif durumuna gelmiştir (Bolat, 2016, 115-116).

Japon eğitim sistemi kültürel değerlerin dış dünyaya karşı korunması üzerine şekillenmiştir. Sürekli gelişim ve değişimin yaşandığı dünyada eğitimin amacı üst seviyede okuryazarlık becerisine sahip bireyler yetiştirmek ve son teknolojiyi yakalayacak matematik becerisini kazandırarak bu değişime ayak uydurmak olmuştur (Orhan Karsak, 2018). Teknolojik gelişmelerin hızlı bir şekilde yaşanması ile birlikte nitelikli iş gücüne artan ihtiyaç Japonya’da eğitim sistemine yönelik eleştirilerin de artmasına neden olmuştur. Bunun sonucunda Japon İşverenler Birliği Federasyonu 1956 yılında mesleki eğitimi artırma çabasının yetersiz olduğunu, nitelikli iş gücü ve teknik eleman yetiştirmeye yönelik adımlar atılmazsa

Japonya'nın sürekli değişen dünya standartlarının gerisinde kalacağına yönelik görüşlerini açıklamıştır (Aso ve Amano, 1972).

1945-1969 yılları arasında Japon Eğitim Sisteminin yeniden yapılandırılmasıyla birlikte fırsat eşitliği sağlanması adına dezavantajlı bölgelerde yaşayan kimselere yönelik adımlar atılması sağlanarak nitelikli eğitimi artıracak çalışmalara ağırlık verilmiş ve gelişen Japon sanayisinin ihtiyaç duyduğu nitelikli eleman ihtiyacını karşılamak için devlet ve yerel yönetimler eliyle meslek okulları kurulmuştur (Ekinci, 2010). Japonya'da günümüz eğitim sistemine bakıldığında mesleki eğitim olanaklarının yeterli düzeyde bulunduğu, bilim ve teknolojiye açık eğitim fırsatları sunulduğu görülmektedir. Bilim ve teknoloji alanında sürdürülebilir bir gelişme sağlamış olan Japonya bu gelişmeyi sağlayabilmek adına endüstriyel ve teknik eğitim alanında İngiliz, Alman, Fransız modellerini benimsemiştir (Bolat, 2016, 122).

Dünyanın ikinci büyük ekonomisi olan Çin Halk Cumhuriyeti'nde ortaöğretim düzeyinde yer alan mesleki ve teknik eğitim, alt ve üst olarak ikiye ayrılmakta ve genellikle üçer yıl sürdüğü bilinmektedir, buna karşın üst ortaöğretimdeki bazı mesleki ve teknik eğitim kurumlarında eğitim dört yıl olabilmektedir (Coşkun ve Çelikten, 2020). 1980'li yıllara kadar Çin Halk Cumhuriyeti'nde mesleki ve teknik eğitim göz ardı edilmiştir ancak 2000'li yıllarla birlikte nitelikli insan kaynağına olan ihtiyacın önem kazanması ile bu yıllardan itibaren mesleki eğitim, eğitimde en önemli gelişim alanı olarak belirlenmiş ve 2014 yılında Mesleki ve Teknik Eğitim Planı oluşturulmuştur (MEB, 2018). Kentlerde ve kırsal kesimlerde mesleki eğitim ağı kurularak, okullar ve sanayi arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi sağlanmış, iş ve okulun bir araya getirileceği modeller oluşturulmuştur (MEB, 2012).

2.2.1. Türkiye'de Eğitime İlişkin Belgelerde Mesleki Ve Teknik Eğitim

Araştırmanın bu bölümünde Türkiye'de eğitim politikalarına ilişkin hazırlanan belgelerde mesleki ve teknik eğitimin durumunu ortaya koymaya yönelik belirlenen 4 belge incelenmiştir. İncelenen belgeler şunlardır: Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı, Mesleki Eğitimde Niteliğin Artırılması Çalışma Grubu Raporu, Mesleki ve Teknik Eğitim Politika Belgesi.

2.2.1.1. Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı

Bu belge ulusal ve uluslararası gelişmeler ışığında, sosyal ve ekonomik kalkınmayı destekleyerek toplumun tüm kesimlerinin kendine uygun öğrenme fırsatları bulduğu, yenilikçi ve istihdama hazırlayan, paydaşlarla etkin işbirliği olan bir mesleki ve teknik eğitim sistemi oluşturmak amacıyla üst politika belgelerinde yer alan öncelikler çerçevesinde hazırlanmıştır.

Bu bağlamda mesleki ve teknik eğitime ilişkin gerçekleştirilen çalıştay ve toplantılarla ilgili kurum ve kuruluşlardan pek çok kişinin görüşü alınarak paydaşların beklentileri tespit edilmiştir. Belgede “erişim, kapasite, istihdam” olmak üzere üç tema etrafında şekillenen mesleki ve teknik eğitim sisteminin güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditleri bu üç tema çerçevesinde belirlenmiştir. Temalara ilişkin gelecek hedefleri Tablo 7’de verilmiştir (MEB, 2014a):

Tablo 7. Temalar ve Gelecek Hedefleri

Temalar	Hedefler
Erişim	Mesleki ve teknik eğitime erişim imkânlarının geliştirilmesi
Kapasite	<ul style="list-style-type: none"> –Öğretim programlarının geliştirilmesi ve yeterlilik sisteminin güçlendirilmesi –Mesleki rehberlik ve kariyer gelişiminin güçlendirilmesi –Etkin ve verimli bir yönetim sisteminin oluşturulması –Sürdürülebilir finansman yönetimi sağlanarak eğitim ortamlarının geliştirilmesi –Kalite güvence sisteminin kurulması
İstihdam	<ul style="list-style-type: none"> –Öğrenci ve mezunların iş piyasasına geçişlerinin desteklenmesi –Öğrenci ve mezunların ulusal ve uluslararası hareketliliğinin sağlanması

Tablo 7 incelendiğinde mesleki ve teknik eğitimin cazip hale getirilmesi için bir takım hedeflerin belirlendiği görülmektedir.

1.2.1.2. Mesleki Eğitimde Niteliğin Artırılması Çalışma Grubu Raporu

Beşeri sermayenin ekonominin ihtiyaçlarına uygun olarak geliştirilerek becerilerinin güncellenmesi noktasında mesleki eğitime odaklanılarak yenilikçi değişimlerin gerçekleştirilmesi ekonomik büyüme ve kalkınmanın sağlanması için gereklidir. Bu bağlamda 11. Kalkınma Planı hazırlıkları çerçevesinde hazırlanan bu rapor Türkiye’nin kalkınma hedeflerine ulaşabilmesi için mesleki eğitime yönelik durum tespiti ve alınması gereken önlemleri içermektedir.

Raporda mesleki ve teknik eğitime ilişkin tespitler ve temel sorun alanları ile ilgili olarak 6 tema oluşturulmuştur. Bu temalar şunlardır: öğrencinin niteliği, öğretmenin niteliği, fiziksel altyapı, mesleki eğitim politikaları, sektör/sanayi işbirlikleri, mesleki eğitime yönelik araştırmalar. Mesleki ve teknik eğitimde temel sorun alanları ve karşılaşılan sorunlar Tablo 8 verilmiştir:

Tablo 8. Mesleki ve Teknik Eğitimde Temel Sorun Alanları ve Karşılaşılan Sorunlar

Temel Sorun Alanları	Karşılaşılan sorunlar
Öğrencinin Niteliği	Öğrencilerin akademik başarısının düşük olması
Öğretmenin Niteliği	<ul style="list-style-type: none">– Öğretmenlerin alanları ile ilgili güncel gelişmeleri takip etmemesi– Öğretmenlerin müfredata yönelik esneklik imkânının olmaması– Mülteci çocuklara ve dezavantajlı gruplara yönelik eğitim veren öğretmenlerin yeterli donanıma sahip olmaması
Fiziksel Altyapı	<ul style="list-style-type: none">– Öğrencilerin iş hayatında kullanacakları donanımların tamamını eğitim ortamında görmesinin mümkün olmaması– Staj süreçlerinde de bu donanımları kullanmalarını gerektirecek görevler verilmemesi
Mesleki Eğitim Politikaları	<ul style="list-style-type: none">– Mesleki eğitim sisteminin farklı kademelerinde program bütünlüğünün olmayışı– Eğitim sisteminin ezberci yapıya sahip olması– Meslek seçimlerine yönelik kariyer rehberliğinin bulunmaması– Mesleki eğitime yönelik harcamaların niceliği artırmaya yönelik olması– Mesleki ve teknik eğitimde yönetim sorunlarının olması
Sektör/Sanayi İşbirlikleri	Okullar ve sektör/sanayi arasındaki işbirliklerinin yetersiz olması
Mesleki Eğitime Yönelik Araştırmalar	<ul style="list-style-type: none">– Yapılan çalışmaların büyük bir kısmının betimsel analize dayanması– Elde edilen verilerin güvenilirliğinin ve doğruluğunun tartışmalı olması– Öğrencilerin görüşlerine başvurulmaması

Tablo 8’de görüldüğü gibi mesleki ve teknik eğitimde çözüm bekleyen birden fazla sorun olduğu görülmektedir. Bu sorunların çözülerek mesleki ve teknik eğitimde niteliğin artırılmasına yönelik tartışmalar çalışma grubu tarafından beş başlık altında yürütülmüştür. Buna göre daha nitelikli bir mesleki ve teknik eğitim için müfredat ve öğrenme ortamları, yönetim, mesleki eğitimin toplumsal statüsü, mesleki eğitime erişim ve kapsayıcılık gibi konularda araştırma ve analize yönelik politikalar geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

1.2.1.3. Mesleki ve Teknik Eğitim Politika Belgesi

Mesleki ve teknik eğitim ekonomik ve sosyal dinamikler açısından değerlendirildiğinde ülkelerin ekonomik kalkınması ve toplumsal refahın artırılması noktasında önemli bir role sahiptir. Türkiye açısından sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması noktasında ihtiyaç duyulan nitelikli iş gücünün yetiştirilmesinde mesleki ve teknik eğitim önemli bir konumda yer almaktadır. Bununla birlikte bireyin bir mesleğe yönelmesi ve eğitimini aldığı mesleki alanda istihdamının sağlanması da mesleki ve teknik eğitimin önemini ortaya koymaktadır. Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin mevcut durumunu ve sorun alanlarını ortaya koyan bu belge, mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesine yönelik politika ve stratejilerin belirlenmesi amacıyla,

mesleki ve teknik eğitim sürecini etkileyen üst politika belgelerinin incelenmesi ve süreci etkileyen ve süreçten etkilenen paydaşlarla istişareler gerçekleştirilerek hazırlanmıştır.

Türkiye'nin nüfus dinamikleri incelendiğinde genç bir nüfusa sahip olduğu görülmektedir. Bu durum gençlere fırsat ve imkân eşitliği sağlanarak nitelikli bir mesleki ve teknik eğitimin sunulmasını gerekli kılmaktadır. Türkiye'de 2023 yılı TÜİK verilerine dayalı Eğitim durumlarına göre iş gücü istatistikleri incelendiğinde mesleki ve teknik eğitim mezunlarının iş gücüne katılma oranının %67.6, istihdam oranının %60.7 ve işsizlik oranının %10.1 olduğu görülmektedir. Bahsedilen oranlara genel lise mezunları açısından bakıldığında iş gücüne katılma oranının %56.2, istihdam oranının %49.4, işsizlik oranının ise %12.1 olduğu görülmektedir. Bu veriler mesleki ve teknik eğitimin iş gücü piyasasına geçişi destekleme ve istihdamı artırma amacını desteklemektedir.

Bu belgede mesleki ve teknik eğitimde temel sorun alanları ve bu sorun alanlarına ilişkin karşılaşılan sorunlar belirlenmiş ve temel sorun alanları 6 tema etrafında şekillenmiştir. Bu temalar şunlardır: Erişim ve farkındalık, eğitim ortamları, öğretim programları, paydaşlarla işbirliği, eğitici profili ve kaynağı, istihdama geçiş. Temel sorun alanlarından erişim ve farkındalık temasına ilişkin karşılaşılan sorunlar Tablo 9'da verilmiştir (MEB, 2024b):

Tablo 9. Erişim ve Farkındalık Temasına İlişkin Karşılaşılan Sorunlar

Tema	Karşılaşılan Sorunlar
Erişim ve Farkındalık	Mesleki eğitimin öncelikli tercih olmaması
	Mesleki eğitimdeki öğrencilerin önceliğinin üniversiteye yerleşmek olması ve mesleki gelişime önem vermemesi
	Ailelerin farkındalık ve bilinç düzeylerinin düşük olması ve farkındalık sağlamaya yönelik çalışmalarının yetersizliği
	Tanıtım ve yönlendirmeye yönelik rehberlik hizmetlerinin zayıf olması ve akademik başarısı düşük olan öğrencileri mesleki eğitime yönlendirmek gerektiği yönündeki algı
	Popüler kültürde üreten ve kazanan bireyin değil tüketen bireyin öne çıkarılması
	Medya organlarında mesleki eğitimin ve meslek edinmenin olumsuz bir tercih olarak gösterilmesi
	Paydaşlar arasında iletişimsizlik ve ortak dil sorunu
	Toplumun ve sektörün mesleki eğitime yönelik önyargılı ve olumsuz tutumu
	Mesleki ve teknik eğitime yeteli ekonomik değer atfedilmemesi
	Medya kuruluşlarının mesleki ve teknik eğitime ilgisinin zayıf olması
	Kanunlarla belirlenmiş unvanların iş yaşamında dikkate alınmaması ve mezunların iş yaşamında hak ettiği yere gelememesi
	Okul terk oranlarının artış göstermesi
	Ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin mesleki eğitime erişim imkânlarının farkında olmaması
	Sekizinci sınıf öğrencilerinin becerilerini ölçecek ve buna yönelik yönlendirme yapacak sistemin olmaması

Tablo 9’da yer alan bilgiler incelendiğinde erişim ve farkındalık sorun alanı ile ilgili olarak en çok öne çıkan sorunların mesleki eğitime yönelik algı ve rehberlik hizmetlerinin yetersiz olmasıdır. Belgede yer alan eğitim ortamları temasına ilişkin karşılaşılan sorunlar Tablo 10’da verilmiştir:

Tablo 10. Eğitim Ortamları Temasına İlişkin Karşılaşılan Sorunlar

Tema	Karşılaşılan Sorunlar
Eğitim Ortamları	Atölye ve laboratuvar donanımlarının gelişen teknolojiye uyum sağlayamaması
	Teknolojiye uygun donatım maliyetinin yüksek olması
	Aynı yerleşim yerinde birden fazla okulda aynı alan ve dalların olmasının kaynakların etkin kullanımını engellemesi
	Staj ve işletmede eğitim imkânı olmamasına rağmen yerel dinamiklerin etkisiyle alan ve dal açılması
	Alan ve dalların ortak kullanılabileceği atölye ve laboratuvarların güçlendirilmemesi, hepsine ayrı atölye ve laboratuvarlar kurulması
	Sağlanan finansmanın yeterli olmaması
	Planlamaların bölgesel ihtiyaçlarla yeterince örtüşmemesi
	Döner sermaye uygulamalarının okul ihtiyaçlarına destek olma misyonundan uzaklaşması
	Eğitim yatırımlarında yerel dinamiklerin merkezi planlama ve gerçek ihtiyaçların önüne geçmesi
	Hayırseverler tarafından yapılan yardımların okul binası olarak değil mevcut ortamların güzelleştirilmesine katkı sağlayacak şekilde yönlendirilmesini sağlayacak girişimlerin olmaması

Tablo 10 incelendiğinde eğitim ortamları temasına yönelik karşılaşılan sorunların başında okullarda teknolojik donanımların yetersiz olması ve buna yönelik sebeplerden bahsedildiği görülmektedir. Belgede yer alan bir diğer sorun alanı olan öğretim programları temasına ilişkin karşılaşılan sorunlar Tablo 11’de yer almaktadır:

Tablo 11. Öğretim Programları Temasına İlişkin Karşılaşılan Sorunlar

Tema	Karşılaşılan Sorunlar
Öğretim Programları	Yükseköğretim programları ile uyumsuzluk ve tekrara düşülmesi
	Eğitim sisteminin sınav odaklı olması, meslek edindirmeye yönelik olmaması
	Mesleki yabancı dil eğitiminin yetersizliği
	Bütün alan ve dalların eğitim sürelerinin aynı olması
	Öğrencilerin gelişen teknolojiyle yeterince buluşamaması
	Teknolojideki hızlı değişim ve dijitalleşme ile mesleki ve teknik eğitimde güncelleme periyodunun artması
	Öğrencilere yönelik girişimcilik programların yetersizliği
	Öğrencilere finans, iletişim, işletme ve kriz yönetimi becerilerini kazandırmada yetersiz kalması

Tablo 11 incelendiğinde mevcut öğretim programlarının birtakım becerileri kazandırma ve teknolojik gelişmeler takip etme konusunda yetersiz kaldığı görülmektedir. Belgede yer alan

diğer sorun alanlarında biri olan paydaşlarla işbirliği temasına ilişkin karşılaşılan sorunlar Tablo 12’de yer almaktadır:

Tablo 12. Paydaşlarla İşbirliğinde Karşılaşılan Sorunlar

Tema	Karşılaşılan Sorunlar
Paydaşlarla İşbirliği	Sektör ve meslek örgütleriyle işbirliğinin istenen seviyede olmaması
	Son yıllarda mesleki ve teknik eğitimin dünyada artan popüleritesi nedeniyle ulusal ve uluslararası birçok kurum ve kuruluş tarafından mesleki ve teknik eğitim faaliyeti yürütülmesi ve bunların tek bir yerden koordine edilmemesi sonucu kaynak israfı, motivasyon kaybı ve verimsizliğe neden olması

Tablo 12 incelendiğinde paydaşlarla işbirliği ve koordinasyon konusunda yetersiz kaldığı görülmektedir. Politika belgesinde yer alan sorun alanlarında biri olan eğitici profili ve kaynağı temasına ilişkin karşılaşılan sorunlar Tablo 13’de yer almaktadır:

Tablo 13. Eğitici Profili ve Kaynağına İlişkin Karşılaşılan Sorunlar

Tema	Karşılaşılan Sorunlar
Eğitici Profili ve Kaynağı	Mevcut öğretmenlerin yaş ve kıdeminin yüksek olması nedeniyle yeni öğretmen istihdamının olmamasından dolayı mesleki eğitim kültürünün aktarılamama riskinin olması
	Mesleki ve teknik liselere öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumunun bulunmaması
	Mevcut öğretmenlerin yabancı dil yetersizliği
	Yükseköğretimde mesleki ve teknik eğitime ilişkin çalışmalar yürüten bir kurum/enstitünün olmaması
	Uygulama oteli ve atölyelerde 7/24 faaliyet yürütülerek devamlı hizmet üretilmesini sağlayacak daimi personel bulunmaması

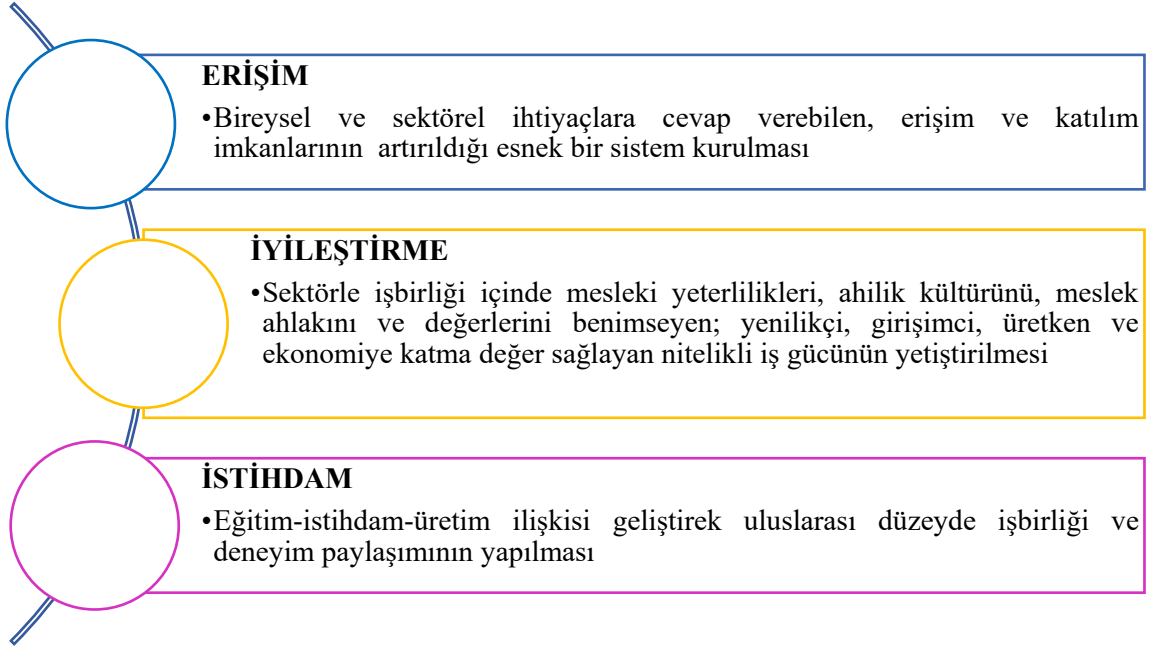
Tablo 13 incelendiğinde eğitici profili ve kaynağı teması ile ilgili mesleki ve teknik eğitime kaynaklı edecek bir yükseköğretim kurumunun bulunmaması dikkat çekmektedir. Belgede yer alan diğer sorun alanlarından biri olan istihdama geçiş temasına ilişkin karşılaşılan sorunlar Tablo 14’de verilmiştir:

Tablo 14. İstihdama Geçiş Temasına İlişkin Karşılaşılan Sorunlar

Tema	Karşılaşılan Sorunlar
İstihdama Geçiş	Öğrencilerin staj ve beceri eğitimi sırasında mesleklerine uygun iş ve işlemlerde yer almaması sonucu deneyimlerini artıramamaları
	Yeterli bir mezun takip sisteminin olmayışı
	Mezunların eğitimlerine ilişkin ekonomik avantajlarının olmaması
	İş yerlerinde maliyeti düşürmek için niteliksiz eleman çalıştırılması
	Mezunların kendi mezun oldukları alanlarda çalışmak istememesi
	Düşük seviyeli becerilere ilişkin nitelikli iş gücü ihtiyacının karşılanamaması
	Mezunların mesleklerini devam ettirmek yerine yükseköğrenime geçmesi

Tablo 14 incelendiğinde mesleki ve teknik eğitim mezunlarının istihdama geçişine yönelik farklı sorunların olduğu görülmektedir.

Mesleki ve teknik eğitimde geleceğe ilişkin yapılacak çalışmalarda; “Herkesin Bir Mesleği Olmalı” anlayışından hareketle sektör işbirlikleri ile mesleki ve teknik eğitime erişimi ve kaliteyi artırmak, öğrencileri hayata ve istihdama hazırlayarak ülkemizin kalkınmasına ve refahına katkı sunmak amaçlanmaktadır. Bu amaç kapsamında ise “erişim, iyileştirme ve istihdam” temaları ortaya çıkmaktadır. Mesleki ve teknik eğitimin gelecek amaçlarına yönelik ortaya çıkan temalar Şekil 5’de verilmiştir:

Şekil 5. Mesleki ve Teknik Eğitimin Gelecek Amaçlarına Yönelik Ortaya Çıkan Temalar

Şekil 5 incelendiğinde mesleki ve teknik eğitimin geleceğe yönelik amaçlarının “erişim, iyileştirme ve istihdam” başlıkları altında şekillendiği görülmektedir.

2.2.2. Türkiye’de Sürdürülebilir Kalkınma Raporlarında Mesleki ve Teknik Eğitim

Araştırmanın bu bölümünde ülkemizde sürdürülebilir kalkınma amaçlarının gerçekleştirilmesine yönelik nitelik eğitim (SKA 4) ile insana yakışır iş ve ekonomik büyüme (SKA 8) amaçları doğrultusunda mesleki ve teknik eğitimin mevcut durumunu ortaya koymaya yönelik belirlenen 4 rapor incelenmiştir. İncelenen raporlar şunlardır; Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Raporu “Geleceği Sahiplenmek 2012”, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Kapsamında Türkiye’nin Mevcut Durum Analizi Projesi, SKA Değerlendirme Raporu, SKA Türkiye 2. Ulusal Gözden Geçirme Raporu.

2.2.2.1. Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Raporu: Geleceği Sahiplenmek 2012

Bu rapor 2011 yılı Eylül ayında T.C. Kalkınma Bakanlığı koordinasyonunda 55 kurum ve kuruluştan 1300 kişinin katılımı ile gerçekleştirilen bir dizi çalışma sonucunda hazırlanmıştır. Raporda genel olarak “yeşil büyüme” kavramı üzerinde durulmuş ve yeşil büyüme konusunda fırsat ve engeller tespit edilerek sürdürülebilir kalkınmanın 3 boyutu olan ekonomik, sosyal ve çevresel konularda bütüncül politikalar oluşturulmasında katkı verebileceği alanlar ele alınmıştır.

İnsan odaklı kalkınma anlayışının hâkim olduğu ülkemizde beşeri sermayenin geliştirilmesi için eğitim hizmetlerinin nitelik ve niceliğinde önemli ilerlemeler sağlanmıştır. Beşeri sermayenin geliştirilmesine yönelik ilerlemeler Tablo 15’de verilmiştir (Kalkınma Bakanlığı, 2012):

Tablo 15. Beşeri Sermayenin Geliştirilmesine Yönelik İlerlemeler

Temalar	Fırsat eşitliği	Mesleki ve teknik eğitim
Nicelik	<ul style="list-style-type: none">– Zorunlu eğitimin 12 yıl olması– Derslik sayıları ve okullaşma oranının artırılması– Derslik başına öğrenci sayılarının azaltılması– Eğitime ayrılan bütçenin artırılması	<ul style="list-style-type: none">– Kamu kaynaklarından ayrılan bütçenin artırılması
Nitelik	<ul style="list-style-type: none">– Müfredat güncellemesi, öğretmen istihdamı ve eğitimlerinin artırılması– Rehberlik ve psikolojik danışma sisteminin kurulması– Taşınabilir ve yatırımcı eğitim uygulaması– FATİH Projesi	<ul style="list-style-type: none">– Mesleki eğitim ve işgücü piyasası arasında uyum sağlanması– Ulusal meslek standartlarının belirlenmesi

Tablo 15 incelendiğinde beşeri sermayenin geliştirilmesinde nicelik ve niteliği artırmaya yönelik birtakım proje ve uygulamaların hayata geçirildiği görülmektedir.

2.2.2.2. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Kapsamında Türkiye’nin Mevcut Durum Analizi Projesi

Sürdürülebilir kalkınma amaçlarının Türkiye’deki durumunun değerlendirildiği 17 ara ve 1 ana rapordan oluşan bu projede başlangıç aşamasında kamu, özel sektör, Sivil Toplum Kuruluşları (STK) ve üniversiteler olmak üzere amaçlarla ilişkili olabilecek paydaşlar belirlenerek proje süresince yaklaşık 150 kurumu temsilen 300’den fazla uzman ve yöneticinin katıldığı toplam 20 toplantı gerçekleştirilmiştir. İlk olarak Strateji ve Bütçe Başkanlığı koordinasyonunda SKA’ların uygulanmasından sorumlu olan kamu kurum kuruluşları belirlendiği bu raporda Türkiye’nin öncelikleri ile örtüşen hedefler tespit edilerek bu hedeflere

yönelik politika ve proje eksiklikleri belirlenerek bunlara yönelik öneriler geliştirilmesi amaçlanmıştır. Buna göre Türkiye özelinde yapılan değerlendirmelerde SKA 4 (Nitelikli Eğitim), SKA 8 (İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme) ve SKA 9 (Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı) amaçlarının diğer SKA'ları etkileme gücünün çok fazla olduğu tespit edilmiştir. Sözü edilen bu 3 amaç ile ilgili politika ve uygulamalarda “kadınların işgücüne katılımının artırılması, eğitim müfredatı ve işgücü piyasasının uyumlu hale getirilmesi ve bölgesel eşitsizliklerin azaltılması” gibi konularda çalışmalar yapılması beklenmektedir. Türkiye için SKA 4 ve SKA 8'e ait tüm alt hedefler için ilerleme sağlanması gerekli görülmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2017).

Temel eğitime erişimde yaşanan gelişimden ve zorunlu eğitimin önce 8 sonra 12 yıla çıkarılmasının öneminden bahsedilen bu raporda SKA 4 Nitelikli Eğitim amacı ile ilgili olarak gelişim ihtiyacı devam eden başlıklar şu şekilde belirlenmiştir:

1. Dezavantajlı kesimlerin kapsanması
2. İşgücü piyasasının ihtiyaçlarına uyum
3. Okul öncesi eğitime erişimin artırılması
4. Öğrencileri dijital dönüşüm ve Sanayi 4.0 devrimine hazırlayacak nitelikte müfredat hazırlanması
5. Gelecekte ortaya çıkabilecek iş kollarına yönelik insan gücünün yetiştirilmesi
6. Öğretmenlerin niteliğini artırmaya yönelik programların sürdürülmesi

SKA 8 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme amacına 2000-2016 yılları arasında ekonomik büyüme başlığı altında yer alan hedefler açısından bakıldığında Türkiye'nin bu dönemde insana yakışır işler ve kapsayıcı istihdam konusunda ilerleme sağladığı görülmektedir. Ancak günümüzde gelinen noktada “teknolojik dönüşüm, verimlilik artışı, nitelikli istihdam ve çevre dostu büyüme” gibi konular önem kazanmaya başlamıştır. SKA 8 kapsamında ortaya çıkan başlıca ihtiyaçlardan biri kadın ve genç istihdamının artırılmasıdır.

2.2.2.3. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Değerlendirme Raporu

Bu raporun hazırlanmasında “Mevcut Durum Analizi Projesinde” üretilen bilgi ve verilerden yararlanılmıştır. Raporda aynı zamanda amaçlar bazında değerlendirme yapılmış olup tüm amaçların Türkiye için geçerlilik durumu tespit edilerek boşluklar belirlenmiş ve bunlara yönelik öneriler sunulmuştur. SKA 4 Nitelikli Eğitim amacı kapsamında 10 alt hedef bulunmaktadır ve bunların hepsi Türkiye için geçerli durumdadır. Hedef 4.3 “2030'a kadar tüm kadın ve erkeklerin karşılanabilir ve kaliteli mesleki ve teknik eğitim ile üniversite eğitimi dâhil yükseköğretime eşit erişimini sağlamak” ve Hedef 4.4 “2030'a kadar istihdam, insana

yakısr işler ve girişimcilik için teknik ve mesleki beceriler de dâhil olmak üzere gerekli becerilere sahip gençlerin ve yetişkinlerin sayısını önemli ölçüde artırmak” doğrudan mesleki ve teknik eğitime yönelik hedeflerdir. Aşağıda yer alan Tablo 16’da Hedef 4.3 ve Hedef 4.4’e yönelik kalkınma planları ve yıllık planlarda gerçekleştirilmesi beklenen hedeflere yer verilmiştir (SBB, 2019a):

Tablo 16. Hedef 4.3 Ve 4.4’e Yönelik Gerçekleştirilmesi Beklenen Hedefler

Hedef	Gerçekleştirilmesi Beklenen Hedefler
4.3	<ul style="list-style-type: none"> – Mesleki ve teknik ortaöğretimin etkinliğinin artırılması – Meslek yüksekokulları ve mesleki ve teknik eğitim kurumları arasında program bütünlüğünün sağlanması – Mesleki ve teknik eğitim ile sektör işbirliklerinin güçlendirilmesi – Nitelikli işgücünü yetiştirmek için uygulamalı eğitime ağırlık verilmesi – Yükseköğretime giriş sisteminde öğrencilerin yeterli rehberlik faaliyetleriyle bilgilendirilmesi – Yükseköğretime erişimin artırılarak kalitenin yükseltilmesi
4.4	<ul style="list-style-type: none"> – Eğitim çağı dışına çıkmış kişilerin açık öğretim fırsatlarından yararlandırılması – Hayat boyu öğrenme yaklaşımına uygun olarak işgücü piyasasıyla uyumlu, fırsat eşitliğine dayalı ve kalite odaklı dönüşümün sürdürülmesi – Mesleki-teknik örgün ve yaygın eğitimin piyasanın insan gücü ihtiyaçlarına uygun hale getirilmesi – Mesleki ve teknik eğitim mezunlarının istihdamının artırılmasına yönelik tedbir alınması – Örgün ve yaygın eğitim olarak aynı mesleki beceriler kazanan kişilere eşdeğer meslek sertifikası verilerek denklik sağlanması – Yaygın eğitim imkânlarının genişletilerek özellikle üniversiteye gidemeyen gençlere yönelik meslek edindirme faaliyetlerinin artırılması – Dezavantajlı kesimlerin hayat boyu öğrenme konusunda öncelikli grup olarak belirlenerek sisteme yeniden girmeleri amacıyla esnek öğrenme yollarının sunulması

Tablo 16 incelendiğinde mesleki ve teknik eğitim sayesinde bireylerin mesleki becerilerinin geliştirilmesi ve iş dünyasına uyumun artırılmasının amaçlandığı görülmektedir.

Raporda SKA 4 Nitelikli Eğitim amacına yönelik yapılan değerlendirmede Türkiye’nin SKA 4 kapsamında küresel düzeyde iyi gelişim gösteren ülkelerden biri olmasına rağmen “dezavantajlı kesimlerin kapsanması, nitel gelişim ve işgücü piyasasının taleplerine uyum” gibi alanlarda gelişim ihtiyacının halen devam etmekte olduğuna değinilmektedir. Aynı zamanda aşağıda yer verilen alanlarda da gelişim ihtiyacının halen devam etmekte olduğundan söz edilmektedir:

1. Okul öncesi eğitimin akademik başarı üzerindeki etkisi ve nitelikli iş gücünün gelişimi açısından önemi düşünüldüğünde okul öncesi eğitime erişimin artırılması,
2. Mesleki eğitimin geliştirilmesi ve nitelikli iş gücünün yetiştirilmesi kapsamında Türkiye’nin ekonomik ve sosyal ihtiyaçları göz önüne alınarak sanayi ve hizmet

- sektöründe dijital dönüşüm ihtiyacının daha fazla artacağı bir dönemde Bilim, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik alanlarının öncelik kazanması,
3. Sürdürülebilir ve kapsayıcı büyümenin sağlanması adına nitelikli iş gücü açığının kapatılması için tüm eğitim kademelerinde nicel artışın yanı sıra nitel iyileştirmelerin yapılması,
 4. Değişen ve dijitalleşen dünyada gelecekte rekabetçi olabilecek iş kollarına yönelik insan gücünün yetiştirilmesi için gerekli adımların atılması.

SKA 4 Nitelikli Eğitim amacı diğer amaçları etkileme potansiyeli yüksek olmakla birlikte SKA 4 üzerinde en güçlü etkiye sahip amaç SKA 8 İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme amacı olarak ön plana çıkmaktadır. SKA 8 12 alt hedeften oluşmaktadır ve bu hedeflerin tamamı Türkiye için geçerlidir. 2 ana tema etrafında gelişen SKA 8 ekonomik büyüme ve istihdam bağlamında ortaya çıkmaktadır. Ekonomik Büyüme ve İstihdam Temasına İlişkin Amaçlar Şekil 6’da verilmiştir:

Ekonomik Büyüme	İstihdam
<ul style="list-style-type: none"> •Yapısal sorunlara odaklı •Uzun vadeli •Kapsayıcı •Ekonomik, sosyal, çevresel boyutları dikkate alır 	<ul style="list-style-type: none"> •Kadın, genç ve engelliler dahil insana yakışır iş imkanlarının sağlanması •İş güvenliğinin sağlanması •Çocuk işçiliğinin sona erdirilmesi •Ailelere sosyal koruma sağlayan işlerin geliştirilmesi •Çalışan haklarının korunması

Şekil 6. Ekonomik Büyüme ve İstihdam Temasına İlişkin Amaçlar

Şekil 6’da yer alan bilgiler incelendiğinde SKA 8’in sürdürülebilir kalkınmanın tüm boyutlarını içine alan ve toplumun tüm kesimlerini kapsayan bir amaç olduğu görülmektedir. Türkiye’de SKA 8 kapsamında kadın ve genç istihdamını artırmaya yönelik olarak İş Kanununda yapılan düzenleme sonucunda kadın ve genç istihdam eden işverenlere sigorta prim teşvikleri düzenlenmesini sağlayan uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Ancak genç istihdamı açısından bakıldığında ara eleman ihtiyacını karşılamaya yönelik mesleklerin belirlenerek mesleki eğitimin iş gücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda düzenlenmesine yönelik ihtiyaç halen devam etmektedir.

2.2.2.4. SKA Türkiye 2. Ulusal Gözden Geçirme Raporu

Oluşturulma sürecinde 312 STK, 2000 şirket temsilcisi, 50 belediye temsilcisi, 600 uzman olmak üzere toplam 2962 kişi ve kurumun doğrudan katkısının alındığı bu raporda 2010-2018 dönemine ilişkin ilerlemeler 2030 Gündeminin kabulünden sonraki döneme ağırlık verilerek değerlendirilmiştir. Raporda SKA’lardaki gelişmelerin yanı sıra 2030 gündeminin

temel taşlarından biri olan “Kimseyi Geride Bırakmamak” ilkesi doğrultusunda gerçekleştirilen uygulamalara da değinilmiştir. Buna göre kadınlar, çocuklar ve gençler, engelliler ve yaşlılar ile geçici koruma statüsündeki sığınmacılara yönelik politikalar içerisinde eğitime erişim, istihdam, sosyal uyum, bakım hizmetleri ve çocuk işçiliği ile mücadele gibi uygulamalar dikkat çekmektedir. Çocuk işçiliği ile mücadele edilmesi konusunda ulusal bir hedef konularak 2018 yılında “Çocuk İşçiliği İle Mücadele Ulusal Programı” hayata geçirilmiş ve aynı yıl “Çocuk İşçiliği İle Mücadele Yılı” olarak ilan edilmiştir.

Türkiye genelinde sokakta çalışmak ve dilendirilmek zorunda bırakılan çocukların tespit edilerek eğitime tekrar kazandırılması için polis ve sosyal çalışmacılardan oluşan mobil ekipler oluşturulmuş ve çok sayıda çocuk eğitime kazandırılmıştır. Raporda SKA 4 Nitelikli Eğitim amacı ile ilgili olarak öne çıkan gelişmeler ve ihtiyaç duyulan alanlar üç ana tema odağında değerlendirilmektedir. Bunlar: Kaliteli eğitime erişim, Eğitimde fırsat eşitliği ve Mesleki ve hayat boyu eğitimidir. Nitelikli eğitim amacına ilişkin temalar ile bu temalara yönelik uygulama ve ihtiyaçları içeren bilgiler Tablo 17’de verilmiştir (SBB, 2019b):

Tablo 17. Nitelikli Eğitim Amacına İlişkin Temalar

Temalar	Uygulamalar	İhtiyaçlar
Kaliteli Eğitime Erişim	<ul style="list-style-type: none"> – Okullaşma oranlarının artırılması – Derslik başına düşen öğrenci sayılarının azaltılması – Müfredatın güncellenmesi – Öğretmen eğitimlerine ağırlık verilmesi – Tüm eğitim kademeleri için kaynakların artırılması 	Tüm eğitim kademelerinde STEM+A yaklaşımlarının yaygınlaştırılması
Eğitimde Fırsat Eşitliği	<ul style="list-style-type: none"> – Cinsiyet, dil, din, ırk, engellilik gibi ayrımlar yapılmaksızın her bireyin eğitim hakkı güvence altına alınmaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> – Erken çocukluk eğitim hizmetinin çeşitlendirilmesi – Tüm vatandaşların EBA portalına belli bir kotaya kadar ücretsiz erişiminin sağlanması – Eğitimde teknoloji kullanımının artırmak için uydu ve internet bağlantısının 5100 okulda yaygınlaştırılması
Mesleki ve Hayat Boyu Eğitim	<ul style="list-style-type: none"> – Eğitim-istihdam-üretim ilişkisinin geliştirilerek istihdam edilebilirliğin artırılması – İş dünyasının ihtiyaçlarına uygun nitelikte işgücünün yetiştirilmesi – Mesleki eğitimde kalitenin artırılması – Öğrencilere beceri eğitimleri ve staj süreleri boyunca devlet destekli ödeme imkânın sağlanması – Öğrencilerin iş kazası ve meslek hastalıklarına karşı sigortalanması 	<ul style="list-style-type: none"> – Mesleki yönlendirmenin etkin hale getirilmesi – Okul-işletme işbirliklerinin geliştirilmesi – Girişimci yaklaşımların güçlendirilmesi – 21. Yüzyıl becerilerine ilişkin eğitimler düzenlenmesi

Tablo 17 incelendiğinde SKA 2. Ulusal Gözden Geçirme Raporunda SKA 4 Nitelikli Eğitim amacına yönelik uygulamalar ve uygulamalarda yer alan boşluklar ile ilgili ortaya çıkan ihtiyaçlara yer verildiği görülmektedir

Bu raporda SKA 8 ile ilgili olarak ekonomik büyümenin sürdürülebilir kalkınmanın 3 boyutunu doğrudan ve dolaylı olarak etkileyerek ülkelerin gelişmişlik ve kalkınmışlık düzeyleri açısından anahtar durumda olduğundan bahsedilmektedir. SKA 8 ile ilgili öne çıkan gelişmeler ve ihtiyaç duyulan alanlar ise “ekonomik büyüme” ve “istihdam” olmak üzere 2 ana tema etrafında değerlendirilmektedir. İnsana yakışır iş ve ekonomik büyüme amacına ilişkin temalar ile bu temalara yönelik uygulama ve ihtiyaçları içeren bilgiler Tablo 18’de verilmiştir:

Tablo 18. İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme Amacına İlişkin Temalar

Temalar	Uygulamalar	İhtiyaçlar
Ekonomik Büyüme	<ul style="list-style-type: none">– Ara eleman ihtiyacını karşılamaya yönelik mesleklerin belirlenmesi– Mesleki eğitimin ihtiyaçlara uygun olarak düzenlenmesi– İşgücü piyasasının ihtiyaçlarıyla eşleşmenin sağlanması	Mesleki ve teknik eğitime ilişkin konularda işgücü piyasası ihtiyaç analizlerinin ve iş dünyasının katkılarının geliştirilmesi
İstihdam	<ul style="list-style-type: none">– Eğitim-istihdam ilişkisinin güçlendirilmesi– İşgücü piyasasında güvence ve esnekliğin sağlanması– Gençlere yönelik girişimcilik eğitimleri	Genç istihdamının artırılması için nitelikli işgücünün yetiştirilmesi

Tablo 18 incelendiğinde ekonomik büyüme ve istihdam temasına ilişkin olarak eğitim-istihdam ilişkisinin güçlendirilerek nitelikli işgücünün yetiştirilmesi gerektiği görülmektedir.

2.2.3. Kalkınma Planlarında Mesleki ve Teknik Eğitim ile Sürdürülebilir Kalkınma İlişkisi

BM sürdürülebilir kalkınma amaçları kalkınma planlarına 7. Kalkınma Planıyla birlikte girmiş olmasına rağmen ayrı bir başlık altında ele alınması 11. Kalkınma Planı ile olmuştur. Bununla birlikte planlar incelendiğinde sürdürülebilir kalkınma amaçları ile uyumlu bir içeriğe sahip oldukları görülmektedir. Bu bölümde kalkınma planlarında sürdürülebilir kalkınma amaçları ile mesleki ve teknik eğitim ilişkisi 7. Kalkınma Planından itibaren nitelikli işgücünün sağlanması açısından incelenmiştir.

Yedinci Kalkınma Planı (1996-2000): Altıncı kalkınma planında gerçekleştirilmesi hedeflenen mesleki ve teknik eğitimde ekonominin ihtiyaç duyduğu insan gücünün yetiştirilmesi çalışmalarında amaçlanan seviyeye ulaşamadığına değinilen bu planda Yedinci Kalkınma Planı döneminde uygulanacak eğitim reformu projesiyle ekonominin istediği insan

gücünün yetiştirilmesi ve bu doğrultuda özel sektörün desteğinin sağlanmasının amaçlandığı belirtilmektedir (DPT, 1995).

Sekizinci Kalkınma Planı: 2001-2005 yıllarını kapsayan Sekizinci Kalkınma Planında, Yedinci Kalkınma Planında gerçekleştirilmesi beklenen hedeflerin kaynak yetersizliği, mevcut kaynakların etkin kullanılamaması ve işbirliklerinin yeterli düzeyde geliştirilememesi nedeniyle gerçekleştirilemediğine değinilmektedir. Bununla birlikte mesleki ve teknik eğitimin iş hayatının beklentilerine cevap verebilmesi, sektörle işbirliklerinin artırılması ve uygulamadaki aksaklıkların giderilebilmesi için 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanununda gerekli düzenlemelerin yapılması planlanmıştır (DPT, 2000).

Dokuzuncu Kalkınma Planı: 2007-2013 yılları arasını kapsayan bu plan “rekabet gücünün artırılması, istihdamın artırılması, beşeri gelişme ve sosyal dayanışmanın güçlendirilmesi, bölgesel gelişmenin sağlanması ve kamu hizmetlerinde kalite ve etkinliğin artırılması” amaçlarından oluşan gelişme eksenleri etrafında şekillenmiştir. İstihdamın artırılması ekseninde geliştirilen eğitimin iş gücü piyasasının taleplerine duyarlılığının artırılmasına ilişkin başlıkta sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünü yetiştirmek için eğitim ve işgücü piyasası arasındaki ilişkinin güçlendirilmesi amaçlanmaktadır (DPT, 2006).

Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018): Bu planda eğitim ve işgücü piyasası arasındaki uyumu güçlendirmek amacıyla şu uygulamaların hayata geçirilmesi planlanmaktadır (Kalkınma Bakanlığı, 2013): “iş yaşamının gerektirdiği beceri ve yetkinliklerin kazandırılması, girişimcilik kültürünün benimsenmesi, okul-işletme ilişkisinin orta ve uzun vadeli sektörel hedefleri dikkate alacak şekilde güçlendirilmesi.”

On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023): 11. Kalkınma Planı: BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları 7. Kalkınma Planından itibaren kalkınma planlarına girmiş olmasına rağmen 11. Kalkınma Planından itibaren ayrı bir başlık olarak ele alınmıştır. Bu plana göre sürdürülebilir kalkınma amaçlarının ulusal öncelikler doğrultusunda politikalara yansıtılarak, ulusal bir izleme ve değerlendirme mekanizmasının oluşturulması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda Ulusal Sürdürülebilir Kalkınma Koordinasyon Kurulu kurulmasına karar verilmiştir. Bu plan döneminde mesleki ve teknik eğitime ilişkin gerçekleştirilmesi beklenen uygulamalar ise şunlardır (SBB, 2019c):

1. Mesleki ve teknik eğitimde üretime yönelik “yapısal dönüşüm ve istihdam” seferberliğinin başlatılması,
2. Sektör talepleri ve gelişen teknolojiye bağlı olarak alan ve dalların güncellenmesi,

3. Nitelikli insan gücü ihtiyacını karşılamak amacıyla mesleki teknik eğitimin işgücü piyasası ile arasındaki bağı güçlendirilmesi.

On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028): Bu plan döneminde sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması doğrultusunda değişen teknoloji, üretim yapısı ve hizmet sunum biçimlerini dikkate alarak ve işgücü piyasasının arz-talep dengesini gözeterek insan kaynağının nitelikli hale getirilebilmesi için mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi hedeflenmektedir (SBB, 2023).

2.3. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde alan yazında sürdürülebilir kalkınma amaçları ile mesleki ve teknik eğitim konusunda gerçekleştirilen araştırmalar incelenmiştir.

2.3.1.1. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile İlgili Araştırmalar

Arslan (2021) “Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Gerçekleştirilmesinde STEM Yaklaşımı: Türk Eğitim Sistemi İçin Politika Önerisi” başlıklı doktora tezinde STEM yaklaşımını kullanarak sürdürülebilir kalkınma amaçlarından dördüncüsü olan nitelikli eğitim amacının gerçekleştirilmesine yönelik politika önerileri geliştirmeyi amaçlamaktadır. Arslan (2021), gerçekleştirdiği araştırmada ilk olarak belirlediği ülkelerin STEM politikalarını incelemiş daha sonra STEM yaklaşımının uygulanmasında rol ve sorumluluğu olan 22 katılımcı ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanarak veri toplamış ve içerik analizi yapmıştır. Araştırmanın sonunda ekonomik refaha ulaşmada önemli görülen STEM yaklaşımına ilişkin Türkiye'nin ulusal bir politikaya ihtiyaç duyduğu görülmüştür.

Özcan Koç (2023), sürdürülebilir kalkınma amaçları çerçevesinde Türkiye'deki eğitim harcamaları üzerine yaptığı araştırmada kamu tarafından finanse edilen kaynakların nitelikli eğitim amacı kapsamındaki hedeflere ulaşmadaki etkinliğini analiz etmeyi amaçlamıştır. Özcan Koç (2023), bu bağlamda TÜİK ve Dünya Bankasının 1989-2020 yılları arasında yayınladığı eğitim, eğitim harcamaları ve makroekonomik verileri üç aşamalı en küçük kareler yöntemini kullanarak analiz etmiştir. Yapılan analiz neticesinde eğitimin niteliği, okullaşma oranları ve GSYH ile eğitim harcamaları arasında pozitif bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye'de kamu eğitim harcamalarının nitelikli eğitimin sağlanması hedefine ulaşmada etkili olmasına rağmen GSYH ve eğitim harcamalarında azalma eğilimi olduğu tespit edilerek bu durumun önümüzdeki dönemlerde eğitime yeterli kaynak sağlanmaması halinde eğitim harcamalarının etkinliğini kaybedeceğine işaret etmektedir.

2.3.1.2. Mesleki ve Teknik Eğitimle İlgili Araştırmalar

Özsoy (2007) “Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin İktisadi Kalkınmadaki Yeri ve Önemi” başlıklı doktora tezinde Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin hem nicelik hem de nitelik bakımından yetersiz olduğuna değinirken aynı zamanda nitelikli eleman gücüne olan ihtiyacın da oldukça fazla olduğunu belirtmiştir. Bu ihtiyacın karşılanmasında önemli bir yeri olan mesleki ve teknik eğitimde ise birtakım sorunlar bulunduğu bahsetmektedir. Bahsedilen sorunlar şunlardır:

1. Öğrenci dağılımının hedeflendiği şekilde gerçekleştirilememesi
2. İstihdam olanaklarının yetersiz olması
3. Mezunların görev ve yetkilerinin belirsiz olması
4. Üniversiteye geçişin amaç olması
5. Okulda alınan eğitimin iş yaşamını karşılamaması
6. Okul-sanayi işbirliğinin zayıf olması
7. Mezunların farklı alanlara yönelmesi
8. Okulların altyapısının gelişen bilim, teknoloji ve üretim sistemlerinin gerisinde kalması
9. Mesleki ve teknik eğitimin maliyetli olması

Gür (2011) işletmelerin ulusal ve uluslararası rekabet gücünün artırılmasını nitelikli işgücü ihtiyacı ve mesleki eğitim açısından ele aldığı doktora çalışmasında genç bir nüfusa sahip olan Türkiye’nin elindeki bu önemli potansiyelin günün şartlarıyla uyumlu aynı zamanda geleceğe de cevap verebilecek niteliklerle donatılarak iyi eğitilmiş bir yapıda yetiştirilmesinin önemini vurgulamıştır. Bu bağlamda işletmelerin rekabet gücünü, nitelikli işgücü yönünden durumlarını ve beklentilerini belirlemek için işveren ve üst düzey yöneticilerin oluşturduğu 220 katılımcı ile bir saha çalışması gerçekleştirmiştir. Gerçekleştirilen saha çalışması sonucunda Türkiye’de ciddi anlamda yetişmiş teknik eleman ve ara eleman ihtiyacının yaşanmakta olduğu ve bu durumun en önemli nedeninin az sayıda olan mesleki ve teknik eğitim kurumlarında bölgesel ve sektörel ihtiyaçlara yönelik eleman yetiştirilememesinden kaynaklandığı ifade edilmektedir. Bu durumun aynı zamanda Türkiye’nin en önemli sorunlarından biri olan mesleki eğitim sisteminin yeterli düzeyde gelişmemesinden kaynaklandığı üzerinde durulmuştur.

Karakaş (2012) “İlköğretim Öğrencilerinin Mesleki ve Teknik Eğitim Algıları” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında ilköğretim öğrencilerinin mesleki ve teknik eğitim algılarını ölçmek amacıyla Tokat merkezde farklı sosyoekonomik düzeye sahip 10 ilköğretim okulunda 846 8. Sınıf öğrencisine 12 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış anket uygulayarak verileri

betimsel olarak analiz etmiştir. Araştırma sonuçlarına göre mesleki lise ve akademik liseyi birbirinden ayıramadığı görülen öğrencilerin meslek lisesi denilince ilk akıllarına gelen sağlık meslek lisesi olmuştur. Öğrenciler lise seçiminde en az arkadaşlarından etkilenirken bu yönde onları en çok etkileyen aile faktörü olmuştur. Aynı zamanda birçok öğrencinin mesleki rehberlik hizmetine ulaşamadığı ve mesleki eğitim hakkında pek çok şeyi bilmedikleri görülmüştür. Öğrencilerin lise seçimini en çok etkileyen değişken başarı düzeyi olarak tespit edilmiştir.

Toprak (2018) “Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Gelişiminde İŞKUR’un Rolü” başlıklı tez çalışmasında günümüzde birçok alanda yaşanan hızlı değişimlerin üretim yapısı ve istihdam üzerinde büyük dönüşümlere sebep olduğuna ve bu değişime ayak uyduramayan bireylerin işsiz kaldığına değinerek işsizliğin azaltılmasında pasif ve aktif politikalar uygulandığından söz etmektedir. Mesleki ve teknik eğitim programları aktif istihdam politikaları kapsamında uygulanmaktadır ve istihdam edilebilirliği artırmada etkilidir. Bu çalışmada aktif istihdam politikalarının bir diğer uygulayıcısı olan İŞKUR’un mesleki ve teknik eğitimin gelişimine olan katkısı incelenmiştir. İŞKUR kuruma kayıtlı olan işsizlere istihdam garantili mesleki kurs sağlaması, dezavantajlı gruplara yönelik gerçekleştirdiği kurslar ve yaşanan göç dalgaları sonucu ülkemize sığınan sığınmacılara yönelik dil ve mesleki eğitim hizmetlerinin verildiği projeleri hayata geçirmiştir. İŞKUR, mesleki ve teknik eğitimin gelişimine yönelik proje ve politikalar gerçekleştirmesine rağmen Türkiye’de genel ve mesleki eğitimin gelişmesi için daha kapsayıcı ve etkin politikalara ihtiyaç vardır.

Girayhan (2022) “Mesleki ve Teknik Eğitimin Dünü, Bugünü ve Yarını” başlıklı tez çalışmasında Türkiye’de mesleki ve teknik eğitime yönelik yapılan çalışmaların Yabancı Uzman Raporları, Kalkınma Planları, Milli Eğitim Şura Kararları, Hükümet Programları bağlamında betimsel bir analizle incelemiştir. İncelenen raporlar sonucunda mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi, verimliliğin artırılması ve yaygınlaştırılması adına alınan birçok kararın bahsedilen bu raporlarda tekrar ettiği ve uygulanması noktasında sıkıntılar yaşandığı görülmektedir.

Gılıç (2024) hazırladığı doktora çalışmasında mesleki ve teknik eğitimin durumunu ortaöğretimde mesleki ve teknik eğitim tarafından işgücüne kazandırılan teknik bilgi ve becerilerin yanı sıra bilgi ekonomisi tarafından talep edilen işgücü nitelikleri açısından incelemiştir. Çoklu iç içe geçmiş durum çalışması deseninin kullanıldığı çalışmada veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi, yarı yapılandırılmış görüşme ve odak grup görüşmesi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre mesleki ve teknik eğitimde öğrencilere

kazandırılan bilgi ve becerilerin iş piyasasının taleplerini yeterli ölçüde karşılamadığı görülmüştür. Bu yetersizlikler şu sebeplerden dolayı ortaya çıkmaktadır: “eğitim programları, insan ve maddi kaynak yetersizliği, sosyoekonomik sorunlar, örgütsel yapı ve süreç nedenli sorunlar ve okul-sektör uyumsuzluğu nedenli sorunlar.” Yapılan araştırmanın sonucunda mesleki ve teknik eğitimde öğrencilere bilgi ekonomisinde talep edilen işgücü niteliklerinin yeterli düzeyde kazandırılmadığı tespit edilmiştir.

Sürdürülebilir kalkınma amaçları ve mesleki ve teknik eğitim ile ilgili alan yazında gerçekleştirilen çalışmalar incelendiğinde birçok farklı alanda bu konuların araştırma konusu olduğu görülmüştür. Sürdürülebilir kalkınma amaçları ile ilgili yapılan araştırmaların dağılımı incelendiğinde genel olarak çevre ve şehircilik, yeşil büyüme, toplumsal cinsiyet eşitliği ve enerji kaynakları gibi konularda farklı çalışmaların yapıldığı görülmüştür. Sürdürülebilir kalkınma amaçları ve eğitim ile ilgili gerçekleştirilen çalışmalar ise genel olarak sosyal bilgiler ve fen bilgiler dersleri kapsamında ders içeriklerinin incelenmesini içermektedir. Mesleki ve teknik eğitim ile ilgili olarak gerçekleştirilen araştırmalarda ise daha çok mesleki ve teknik eğitimin durumunu ortaya koymaya yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Belli başlı çalışmalarda ise mesleki ve teknik eğitimin nitelikli iş gücü sağlama konusundaki durumu farklı perspektiflerle ele alınmıştır. Alan yazında sürdürülebilir kalkınma amaçlarının gerçekleştirilmesinde mesleki ve teknik eğitimin rolünü belirlemeye yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Sürdürülebilir kalkınma amaçları nitelikli eğitim ve insana yakışır iş bağlamında değerlendirildiğinde mesleki ve teknik eğitim sayesinde bu amaçların gerçekleştirilebileceği bahsedilen amaçlar gerçekleştirildiğinde ise diğer amaçların sağlanması noktasında büyük ilerlemeler kaydedileceği düşünülmektedir. Bu durumdan hareketle sürdürülebilir kalkınma amaçları ile mesleki ve teknik eğitim ilişkisi araştırılmaya değer görülmüştür.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin analiz edilmesi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1.ARAŞTIRMA MODELİ

“Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Gerçekleştirilmesinde Mesleki Ve Teknik Eğitimin Rolü” isimli bu araştırma nitel araştırma yaklaşımı benimsenerek oluşturulmuştur. Çıkış noktası felsefe, psikoloji, tarih ve sosyoloji gibi çeşitli disiplinlere dayanan nitel araştırmalarla; belirli bir konu ile ilgili insan davranışlarını ve bu davranışların nedenlerini çeşitli bakış açılarıyla derinlemesine anlamak amaçlanmaktadır (Akkaş Baysal ve Hocoğlu, 2019, 126). Yirminci yüzyılın başlarında ortaya çıkan nitel araştırma yaklaşımı incelediği problemle ilgili olarak sorgulama, yorumlama ve problemin doğal ortamı içindeki durumunu anlama çabası içinde olan bir yöntemdir (Baltacı, 2019).

Nitel araştırmalar genel olarak 3 aşamadan oluşur (Toraman Turk, 2023, 3); bu tür çalışmalarda araştırmacılar ilk olarak belirledikleri problem ya da soruna ilişkin sorular sorarak problemi çözmeye odaklanırlar. İkinci aşamada problem durumuna yönelik hazırladıkları soruları probleme cevap vereceğini düşündükleri ilgili kişilere veri toplama araçları kullanarak yönelterek veri toplayıp analiz ederler. Son aşamada ise elde edilen veriler doğrultusunda bir rapor hazırlayarak bu raporu sunarlar. Anti pozitivist bir bakış açısına dayanan nitel araştırmalarda araştırmacının amacı ulaştığı bilgilerle genelleme yapmak değil kişisel görüşleri ile farklı bir bakış açısı geliştirerek olayları sosyal bağlamı içerisinde derinlemesine incelemektir (Akkaş Baysal ve Hocoğlu, 2019, 216). Gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemleri kullanılarak oluşturulan nitel araştırmalarda algıların ve olayların doğal ortam içerisinde gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konması için nitel bir süreç izlenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2021, 37). Olguları anlama ve betimleme amacıyla gerçekleştirilen nitel araştırmalarda nicel araştırmalara kıyasla küçük örneklemeler yeterli olmaktadır (Karadavut, 2022, 217).

Bu araştırma durum çalışması deseni kullanılarak hazırlanmıştır. Sınırlı bir çalışma birimine odaklanılan ve örnek olay incelemesi veya vaka çalışması olarak da adlandırılmakta olan (İlhan ve Gezer, 2023, 24) durum çalışmasının genel amacı bir olayın tüm yönleriyle ve

derinlemesine anlaşılmasını sağlamaktır (Kumandaş Öztürk, 2022, 96). Durum çalışmalarında veri toplama aşamasında standart bir süreçten bahsedilemez bu tür çalışmalarda diğer nitel araştırma desenlerinde olduğu gibi araştırmacının rolü oldukça önemlidir (Subaşı ve Okumuş, 2017). Durum deseninde araştırmacı durumun meydana geldiği ortamda çok fazla vakit geçirdiğinden araştırma sürecinde durumun bir parçası haline gelmektedir ve bu süreçte ortam veya durum ile ilgili farklı kaynaklardan bilgi edinme imkânına sahip olmaktadır (Ceylan Çapar ve Ceylan, 2022). Sosyal olgu ve olayların incelendiği bir araştırmada araştırmacının karşısına çıkabilecek tüm ihtimalleri bilmesi mümkün olmadığından araştırmaya desenini tüm ayrıntılarıyla planlaması da mümkün değildir. Araştırmacının süreç içerisinde esnek bir tutuma sahip olması yeni değişiklikler ve düzenlemeler yapmasına imkân sağlar (Yıldırım, 1999).

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Gerçekleştirilmesinde Mesleki ve Teknik Eğitimin Rolü üzerine gerçekleştirilen bu araştırmanın ilk aşamasında sürdürülebilir kalkınma amaçlarına yönelik ilgili literatür taranmış, ülkemizin nitelikli eğitim ile insana yakışır iş ve ekonomik büyüme amacı bağlamında sürdürülebilir kalkınma amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik geliştirdiği politikalar incelenerek kavramsal çerçeve ortaya konulmuştur. Araştırmanın ikinci aşamasında ise görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Bu aşamada mesleki ve teknik eğitimde görev yapan teknik öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşleri araştırmanın amacı bağlamında hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın ikinci aşamasını oluşturan ve bir bilgi alma yöntemi olarak kullanılan görüşme tekniğinde amaç insanların geçmiş, şimdi ve gelecek ile ilgili tutum, görüş ve davranışları ile ilgili bilgi toplamaktır (Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2015, 114). Nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan veri toplama yöntemlerinden en sık kullanılanı görüşme yöntemidir. Görüşmenin etkili bir şekilde yapılabilmesi için araştırmacının araştırdığı konunun kavramsal çerçevesini iyi bilmesi gerekirken aynı zamanda görüşmeye iyi bir şekilde hazırlanarak; görüşme sürecinde soruları katılımcıya açık ve anlaşılır bir şekilde aktarması, gerekli anlarda ek sorular sorarak araştırılan konunun derinleştirilmesini sağlaması gerekmektedir (Baltacı, 2019).

3.2. ÇALIŞMA GRUBU

Çalışma grubunu öğretmen, müdür ve müdür yardımcıları oluşturmaktadır. Katılımcıların mesleki ve teknik eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler olmalarına dikkat edilmiştir. Çalışmaya dâhil edilecek olan müdür ve müdür yardımcıları mesleki ve teknik eğitim kurumlarında görev yapanlar arasından belirlenmiştir. Araştırma kapsamında öğretmen ve okul

yöneticilerinden oluşan 18 katılımcı ile görüşülmüştür. Görüşme yapılan katılımcılar mesleki ve teknik eğitim kurumlarında görev yapan “teknik öğretmen” kategorisindeki öğretmenler arasından belirlenmiştir. Görüşme yapılan müdür ve müdür yardımcıları da yine mesleki ve teknik eğitim kurumlarında görev yapan “teknik öğretmenlik” geçmişi olan müdür ve müdür yardımcılarıdır. Araştırmaya katılan teknik öğretmenler T1, T2, T3... olacak şekilde, okul yöneticileri ise Y1, Y2, Y3... şeklinde numaralandırılmıştır. Katılımcılar ait kişisel bilgilere Tablo 19’da yer verilmiştir.

Tablo 19. Katılımcılara Ait Kişisel Bilgiler

Sıra	Numara	Yaş	Cinsiyet	Teknik Alan	Görev Süresi
1	T1	57	Erkek	Elektrik/Elektronik	36
2	T2	56	Erkek	Motorlu Araçlar Tek.	32
3	T3	55	Erkek	Metal Teknolojileri	35
4	T4	38	Kadın	Bilişim Teknolojileri	16
5	T5	47	Erkek	Mobilya ve İç Mekân	26
6	T6	53	Erkek	Makine Teknolojileri	32
7	T7	48	Erkek	Bilişim Teknolojileri	22
8	T8	42	Erkek	Bilişim Teknolojileri	20
9	T9	54	Erkek	Makine Teknolojileri	34
10	T10	51	Erkek	Konaklama ve Seyahat Hiz.	26
11	T11	49	Erkek	Kimya Teknolojileri	27
12	T12	42	Erkek	Tesisat ve İklimlendirme	21
13	T13	56	Erkek	Makine Teknolojileri	32
14	Y1	56	Erkek	Okul Müdürü	33
15	Y2	49	Erkek	Müdür Yardımcısı	20
16	Y3	56	Erkek	Müdür Yardımcısı	33
17	Y4	44	Kadın	Müdür Yardımcısı	22
18	Y5	44	Erkek	Müdür Yardımcısı	22

Tablo 19 incelendiğinde araştırmaya katılan katılımcıların görev sürelerinin ortalama 27 yıl olduğu görülmektedir. Araştırmanın amacı göz önüne alındığında katılımcıların mesleki eğitimde geçirdikleri ortalama görev sürelerinin yüksek olması mesleki ve teknik eğitimde mevcut durumun ortaya koyulması ve süreç içerisinde eski ve yeni uygulamaların karşılaştırılabilmesi açısından önem arz etmektedir.

3.3.VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu araştırmada veri toplama sürecinde görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmanın kavramsal kısmını ortaya koyan ilk aşamasında sürdürülebilir kalkınma amaçlarının gerçekleştirilmesine yönelik olarak Türkiye’de mevcut durumu ortaya koyan raporlara yer verilmiştir. Türkiye’de ve dünyada mesleki ve teknik eğitimin durumunun nitelikli eğitim ile insana yakışır iş ve ekonomik büyüme kapsamında incelenmesi adına ilgili literatür taranmıőtır. Araştırmanın ikinci kısmında ise veri toplama iőlemi araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile gerçekleştirilmiştir.

Görüşme soruları hazırlanırken araştırmanın amacına uygun olarak SKA-8 insana yakışır iş ve ekonomik büyüme amacı nitelikli eğitim bağlamında değerlendirilerek kavramsal çerçeve ile uyumlu bir soru havuzu oluşturulmuştur. Araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanan görüşme formuna son halini vermeden önce akademisyen, öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine başvurulmuştur. Bu bağlamda eğitim bilimleri alanında çalışan 4 öğretim üyesi, mesleki ve teknik eğitimde görev yapan 1 teknik öğretmen ve 1 okul müdürünün görüşme formuna yönelik görüşleri alınmıştır. Alınan görüşler neticesinde görüşme formuna son hali verilmiştir.

Görüşme formunda araştırmanın amacına yönelik olarak hazırlanan soruların yanında araştırmaya katılan katılımcıların yaş, cinsiyet hangi teknik alanda öğretmenlik yaptıkları gibi kişisel bilgilerine de yer verilmiştir. Araştırma kapsamında katılımcılara 4 adet açık uçlu soru sorulmuőtur. Açık uçlu soruları desteklemek adına derinleştirme soruları da hazırlanmıştır. Böylelikle görüşme formu uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Veri toplama sürecinde görüşmeler yüz yüze olarak yapılmıştır. Yapılan görüşmeler katılımcıların izni doğrultusunda ses kaydı ile kayıt altına alınmıştır. Sorulara verilen cevaplar daha sonra ses kayıtları dinlenerek araştırmacı tarafından analiz edilmiştir.

3.4.VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

Bu çalışmada verilerin toplanması aşamasında görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmada görüşme tekniği ile verilerin toplanması aşamasında araştırmacı tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Oluşturulan görüşme formu iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda araştırmaya gönüllülük esasına göre katkı sunmak isteyen katılımcıların yaş, cinsiyet, öğretmenlikte geçirdikleri süre ve hangi teknik alanda görev yaptıkları ile ilgili kişisel bilgilerine yer verilmiştir. İkinci kısımda ise SKA-8 insana yakışır iş ve ekonomik büyüme amacının alt hedefleri kapsamında araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanmış olan görüşme soruları yer almaktadır.

Veri toplama aşamasında öncelikle katılımcılar araştırmanın amacı konusunda bilgilendirilmiştir. Görüşmeye başlamadan önce araştırmaya gönüllü olarak katkı sunmayı kabul eden katılımcılara araştırmacı tarafından sürdürülebilir kalkınma amaçları ve alt hedefleri hakkında yazılı ve sözlü bilgilendirme yapılmıştır. Görüşmeler katılımcıların görev yaptıkları okullarda ortalama bir ders saati ve yüz yüze olarak gerçekleştirilerek katılımcıların izni ile ses kaydı yapılarak kayıt altına alınmıştır. Veri analizinde ise ilk olarak ses kayıtları araştırmacı tarafından büyük bir titizlikle dinlenerek yazıya geçirilmiştir.

Nitel araştırmaların en önemli adımı olan ve temel amacı ham veriden anlam çıkarmak olan nitel veri analizi sürecinde araştırmacı; okuduğu, gözlemlediği ve katılımcılardan elde ettiği verileri yorumlayarak analiz etmeli ve sağlamlaştırılmalıdır (Çelik, Başer Baykal ve Kılıç Memur, 2020). Nitel verilerin analizi sürecinde genellikle üç yöntem önerilmektedir (Baltacı, 2019):

1. Elde edilen verilerin özgün haline mümkün olduğunca bağlı kalınması ve gereken durumlarda katılımcılara ait ifadelerden doğrudan alıntı yaparak aynı zamanda geçerliğin de artırılması
2. Verileri betimsel bir yaklaşımla sunulmasının yanı sıra bu verilerden bazı kodlar belirleyerek kategorilere gidilmesi, kategorilerden de temalara ulaşılması
3. Araştırmacının betimleme ve tematik analizin yanı sıra kendi yorumlarını da kullanarak verileri analiz etmesi

Nitel veri analizi iki farklı yöntemle gerçekleştirilir. Bunlar içerik analizi ve betimsel analizdir. İçerik analizinde veriler analiz edildikten sonra ilk olarak kodlara, sonra kategorilere ve son olarak temalara ayrılarak tümevarıma dayalı bir yaklaşım izlenir. Betimsel analizde ise, tündengelim dayalı bir yaklaşım söz konusudur ve araştırmanın kavramsal çerçevesinden çıkarılan kodlar ile nitel bulgulardan elde edilen verilerin ilişkisi incelenerek; kavramsal çerçeveden çıkarılan temalar veriler arasında kodlar halinde aranarak listelenir (Şahin, 2023, 206).

Bu araştırmada nitel veri analizi yöntemlerinden betimsel analiz kullanılmıştır. Dört aşamada gerçekleştirilen betimsel analiz sürecinde ilk olarak kavramsal çerçeveden hareketle sürdürülebilir kalkınma amaçlarından sekizincisi olan insana yakışır iş ve ekonomik büyüme alt amacıyla mesleki ve teknik eğitim ilişkilendirilerek görüşme soruları hazırlanmış ve böylelikle temaların nasıl şekilleneceği belirlenmiştir. İkinci aşamada elde edilen veriler okunarak belirlenen temalarla uyumlu anlamlı kodlar oluşturulmuştur. Üçüncü aşamada ise

katılımcıların duygularını ve olaylara bakışını daha iyi yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Son olarak elde edilen bulgular sonuçlandırılarak öneriler sunulmuştur (Gürbüz ve Şahin, 2018, 413).

3.5.Verilerin Geçerliliği ve Güvenirliği

Bilimsel araştırmaların en önemli ölçütlerinden biri sonuçların inandırıcılığıdır ve buna ilişkin araştırmalarda en yaygın kullanılan iki ölçüt geçerlik ve güvenirlidir (Yıldırım, 2010; Yıldırım ve Şimşek, 2021, 281). Nitel araştırmalar özellikle sosyal bilimlerde belli bir konuya derinlemesine açıklık getirebilmesi yönüyle ilgi görmekte olan bir yöntem olmakla birlikte araştırmaların ele alınış yönü, sürecin yeterince açık olmayışı, sonuçların güvenilir olmaması ve teorik arka planın zayıf oluşu gibi nedenlerle eleştirilmektedir (Arslan, 2022).

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlilik sağlama konusunda nicel araştırmalardan farklı olarak araştırmacının ulaştığı veri ve sonuçları teyit etmesi için ek yöntemler gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2021, 281; Sığırı, 2023, 487). Guba ve Lincoln 1985 yılında gerçekleştirdikleri çalışmada nitel araştırmaların kalitesinin artırılması amacıyla birtakım stratejiler önererek nicel araştırmalarda geleneksel kabul görmüş geçerlik ve güvenirlilik kavramlarını nitel araştırmaların doğasına uygun şekilde alternatif kavramlarla karşılamaya çalışmışlardır. Bu sebeple iç geçerlik kavramı yerine inandırıcılık, dış geçerlik kavramı yerine aktarılabilirlik, iç güvenirlilik kavramı yerine tutarlık ve dış güvenirlilik kavramının yerine ise teyit edilebilirlik kavramlarını kullanmışlardır. Aynı zamanda inandırıcılığı sağlamak adına “uzun süreli etkileşim, derinlik odaklı veri toplama, çeşitleme, uzman incelemesi ve katılımcı teyidi”; aktarılabilirliği sağlamak adına “ayrıntılı betimleme ve amaçlı örnekleme”; tutarlılığı sağlamak adına “tutarlılık incelemesi” ve son olarak teyit edilebilirliği sağlamak adına “teyit incelemesi” yöntemlerinin kullanılmasını önermişlerdir (akt; Yıldırım ve Şimşek, 2021, 289).

İnandırıcılık (İç geçerlik): Bu araştırmada inandırıcılık ölçütünü sağlamak adına şu yöntemler kullanılmıştır.

Uzun süreli etkileşim: Yapılan görüşmeler sırasında katılımcılar üzerinde zaman baskısı olmaması, araştırmacıya güven duyması, sorulara içten, samimi ve doğru cevaplar vermesi adına görüşmenin başında katılımcıya zaman sınırlamasının bulunmadığı, cevapları istediği kadar düşünebileceği ve görüşmeyi istediği zaman bitirebileceği ifade edilerek görüşmelerin yeterince uzun tutulması sağlanmıştır. Bununla birlikte araştırmacının teknik öğretmen sıfatının bulunması araştırma yapılan ortamda uzun süre vakit geçirme imkânı bulmasına olanak

tanımıştır. Böylelikle araştırmacının veri kaynakları (katılımcı ve ortam) ile uzun süreli etkileşim içinde olması sağlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2021, 290).

Derinlik odaklı veri toplama: Yarı yapılandırılmış görüşme formunda araştırmanın amacına ve kavramsal çerçeveye uygun olarak tekrarlı sorulara yer verilerek derinlemesine bilgi elde etmeye çalışılmıştır.

Çeşitleme: Katılımcıların farklı teknik alanlarda görev yapan öğretmen ve okul yöneticileri arasından seçilmesine dikkat edilmiştir.

Uzman incelemesi: Araştırmanın yöntem kısmında uygun araştırma desenin belirlenmesinde ve analiz kısmında gerçekleştirilen tema ve kodların oluşturulması sürecinde eğitim bilimleri alanında uzman olan danışman öğretim üyesinin görüşlerine başvurulmuştur.

Katılımcı teyidi: Yarı yapılandırılmış görüşme formuna son halini vermeden önce araştırmaya katkı sağlamayı kabul eden katılımcılar görüşme sorularının uygunluğu konusunda görüş alınmıştır. Aynı zamanda araştırma sürecinde katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmeler esnasında verilen cevaplarda “ne söylemek istediklerine” yönelik tekrarlayan sorular sorularak süreç içerisinde cevapların katılımcılar tarafından teyit edilmesi sağlanmıştır.

Aktarılabirlik (Dış Geçerlik): Araştırmanın aktarılabirliğini sağlamak adına kullanılan ayrıntılı betimleme yönteminde ham veriden elde edilen bulgulara tema ve kodların oluşturulması sırasında doğrudan alıntılarla yer verilmiştir.

Tutarlık (İç Güvenirlik): Araştırmanın iç güvenirliğini sağlamak amacıyla kullanılan tutarlılık incelemesinde araştırmacı görüşme sorularının hazırlanmasında araştırmanın amacına uygun olarak mesleki ve teknik eğitim ile sürdürülebilir kalkınma amaçlarına ilişkin raporlardan yararlanmış, görüşmeler süresince ve verileri analiz ederken araştırmanın amacına uygun olarak çalışmaya özen göstermiştir.

Teyit Edilebilirlik (Dış Güvenirlik): Nitel araştırmalarda teyit edilebilirliğin araştırmacıdan ulaştığı sonuçları topladığı verilerle sürekli olarak teyit etmesi ve okuyucuya mantıklı bir açıklama sunması beklenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2021, 295). Bu kapsamda bu araştırmada, araştırma sonuçları sunulurken elde edilen verilerle ulaşılan sonuçlar arasında bağ kurularak sonuçların güvenirliğine ilişkin mantıklı açıklamalar yapılmaya çalışılmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Araştırmanın bulgular kısmında; araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak gerçekleştirilen görüşmeler sonucu elde edilen verilere yer verilmiştir.

Bu bölümde mesleki ve teknik eğitimde görevli öğretmen ve okul yöneticilerinin Türkiye’de sürdürülebilir kalkınma amaçlarının gerçekleştirilmesine yönelik olarak mesleki ve teknik eğitimin güçlendirilmesi ile ilgili görüş ve önerilerine yer verilmiştir. Bu bağlamda elde edilen veriler üzerinde yapılan analiz sonucunda “mevcut durum, uygulanabilirlik ve ulaşılabilirlik, sürdürülebilirlik ve eğitim” olmak üzere 4 tema ortaya çıkmıştır. Bu temalarla ilgili olarak ise 15 alt tema ve 77 kod tespit edilmiştir. Ortaya çıkan tema ve alt temalara ilişkin bilgilere Tablo 20’de yer verilmiştir:

Tablo 20. Tema ve Alt Temalar

Tema	Alt Temalar
Mevcut Durum	Öğrencinin Niteliği
	Fiziksel İmkânlar
	Politikalar
	Paydaşlar
Uygulanabilirlik ve Ulaşılabilirlik	Politika
	Ekonomik Büyüme
Sürdürülebilirlik	Teknolojik Gelişim
	Girişimcilik, Yaratıcılık ve Yenilikçilik
	Üretken Ara İnsan Gücü
	İstihdam
	Çevre Duyarlılığı
Eğitim	Eğitim Programları
	İnsan Kaynakları
	Fiziksel İmkânlar
	Eğitimin Niteliği

Tablo 20’de yer alan tema ve alt temalar Türkiye’de sürdürülebilir kalkınma amaçlarının gerçekleştirilmesine yönelik olarak mesleki ve teknik eğitimin güçlendirilmesi ile ilgili öğretmen ve okul yöneticilerinin görüş ve önerileri doğrultusunda toplanan veriler kullanılarak gerçekleştirilen içerik analizi sonucunda elde edilmiştir.

4.1. Mevcut Durum Temasına Yönelik Bulgular

Verilerin toplanmasının ardından gerçekleştirilen içerik analizi sonucunda “Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin mevcut durumu hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna yönelik ortaya çıkan Mevcut Durum temasına ilişkin bulgulara aşağıda yer alan Tablo 21’de yer verilmiştir:

Tablo 21. Mevcut Durum Teması ve Alt Temalarına İlişkin Bulgular

Alt Tema	Kod	f	Katılımlar
Öğrencinin Niteliği	Öğrenci başarısının düşük olması	16	Y1,Y3,Y4,Y5,T1,T2,T4,T5,T6,T7,T8,T9,T10,T11,T12,T13
Fiziksel kaynaklar	Fiziksel donanımların yetersizliği	3	T5,T9,T11
	Mesleki eğitime yeterli önemin verilmemesi	6	Y5,T1,T2,T6,T7,T13
	Pandemi dönemi ve sonrasında artan önem	3	Y3,Y4,T4
Politika	Mesleki eğitimde tanıtım ve yönlendirme	2	Y4,T10
	Teori ve pratikteki uygulama farklılıkları	2	T1,T12
	Mesleki eğitime başlama yaşı	1	Y2
	Politikaların bölgesellikten uzak olması	1	T5
	Mezunların istihdamının sağlanması	1	T3
Paydaşlar	Okul-aile iş birliği	1	T9
	Meslek liseleri üzerindeki olumsuz algı	1	Y4

Tablo 21’de yer alan mevcut durum temasına bakıldığında insan kaynakları, fiziksel imkânlar, politikalar ve paydaşlar olmak üzere 4 alt tema ve 11 koddan oluştuğu görülmektedir. Mesleki ve teknik eğitimin mevcut duruma ilişkin en fazla görüş belirtilen alan öğrencinin niteliği alt temasında yer alan “Öğrencinin akademik başarısının düşük olması (f=16)” kodu olmuştur. Bununla birlikte politika alt temasında yer alan “Mesleki ve teknik eğitime gereken önemin verilmediği (f=6)” kodu, fiziksel imkânlar alt temasında yer alan “fiziksel imkânların yetersizliği (f=3)” kodu ve “pandemi dönemi ve sonrasında artan önem (f=3)” kodu görüş bildirilen diğer alanlar olmuştur. Bunların dışında görüşme yapılan öğretmenler mesleki ve teknik eğitimin mevcut durumu ile ilgili olarak politikalar ve paydaşlar alt temalarına yönelik farklı görüşler bildirmişlerdir. Aşağıda mesleki ve teknik eğitimin mevcut durumuna ilişkin bazı öğretmenlerin görüşlerine yer verilmiştir:

Öğrencilerin akademik başarısının düşük olması konusunda T2: “*Mesleki ve teknik eğitime yeteri kadar seçilmiş, kaliteli öğrenci gelmiyor. Aslına bakarsanız bize gelecek olan öğrencilerin hepsinin seçilmiş olması gerekiyor. Kaliteli olması gerekiyor. Ama maalesef iyi öğrenciler pek gelmiyor bize.*” şeklinde görüş belirterek mesleki ve teknik eğitime seçilmiş

öğrencilerin gelmediğini belirterek gelen öğrencilerin akademik düzeyinin yetersiz olduğunu dile getirmiştir. Meslekte yirminci yılı olduğunu belirten T8 ise mesleki ve teknik eğitimdeki öğrencilerin akademik başarısının düşük olmasından dolayı müfredatı öğretme konusunda yaşadıkları sorunu şu şekilde aktarmıştır: *“Mesleki ve teknik eğitime başarı düzeyi çok düşük öğrenciler geldiğinden buradaki müfredatı öğrencilere öğretme noktasında büyük sıkıntı yaşıyoruz. Öğrencilerimiz 8. Sınıfı bitirmiş olmalarına rağmen 4 işlemde sıkıntısı var. Söylediklerimizi anlamada çok zorlandıklarını düşünüyorum. Bunun için mesleki eğitimin göreve başladığım 20 yıl önceye bakarak git gide zayıfladığını düşünüyorum.”* T10 ise öğrencinin akademik başarısının düşük olduğu yönündeki görüşünü öğrencinin eğitim öğretime ilgisiz olmasından kaynaklandığını belirterek şu şekilde ifade etmiştir: *“Tabi mevcut durumun olumsuz yanlarından da bahsedecek olursak bizim okulumuz düşük puanlarla öğrenci alan bir okul. Dolayısıyla eğitim öğretime çok ilgisi olmayan çocuklar geliyor. Onların derste motive edilmesi, ders başarısının artırılması bizim için ciddi anlamda zor oluyor. Bu da bizim mesleğimizin zor tarafları.”* T12 ise öğrencinin akademik başarısının düşük olması ile ilgili olarak bilgi ve beceri anlamında nitelikli öğrencilerin mesleki ve teknik eğitime gelmediğini bu yüzden mesleki eğitimin istenilen şekilde yürütülemediğini şu ifadelerle belirtmiştir: *“Nitelikli, bilgi ve becerisi iyi olan öğrenci gelmiyor. Seçilmiş öğrenci gelmiyor. O yüzden mesleki eğitim istenildiği şekilde yürütülemiyor.”*

Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında eğitim ortamlarının fiziksel donanım olarak yetersiz olduğuna ilişkin görüş belirten katılımcılar kullanılan donanımların eski teknolojiye dayandığını ve bu durumun sanayinin ihtiyaçlarına cevap verme noktasında olumsuzluklara neden olduğunu belirtmişlerdir. Bu duruma ilişkin T11 şu şekilde görüş belirtmiştir: *“Türkiye’deki mesleki eğitimin durumuna baktığımızda okulda uyguladığımız eğitim ile iş yaşamında sahada uygulanan uygulamalar arasında büyük bir kopukluk var. Bir kere uygulanabilirlikten uzak bir eğitim ortamı var. Oldukça eski teknolojiye dayanan bir eğitim. Önce bu durumun düzeltilmesi gerekiyor.”*

Mesleki ve teknik eğitime yeterli önemin verilmediği şeklinde görüş bildiren katılımcılar meslek liselerine genel liseler kadar önem verilmediği ve öğrencilerin mesleki eğitime doğru bir şekilde yönlendirilmediği noktasında görüş bildirmişlerdir. Bu duruma ilişkin T6: *“Şu anda Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin diğer genel liselere göre geri planda olduğunu görüyoruz. Ama ülkemizin gerçekten teknolojik açıdan, teknik açıdan teknik eğitime daha fazla önem vermesi gerektiği ve buna bir şekilde yönlendirilmesi, teknik eğitimin bir şekilde ön plana çıkarılması gerekmektedir. Çünkü ülkemiz büyümekte, nüfusu artmakta bu yüzden*

üretime yönelik iş sahaları açılması gerekmektedir. Bunun içinde bu altyapıyı sağlayacak yetişmiş insan gücüne ihtiyaç olduğu bilinmekte. Türkiye’de bu planlama yapılırken mesleki eğitimin daha ön planda olması gerektiğini düşünüyorum. Şu anda da bunun yetersiz olduğu düşüncesindeyim.” şeklinde görüş bildirerek nitelikli insan gücünün sağlanması noktasında mesleki ve teknik eğitimin önemine dikkat çekmiştir. Meslek lisesi mezunu bir teknik öğretmen olan T13 bu duruma ilişkin: “Meslek Lisesi mezunu bir teknik öğretmen olarak görev yaptığım yıllar içerisinde mesleki ve teknik eğitimin sürekli gerilemekte olduğunu ve yanlış adımlar atılmakta olduğunu ve mesleki eğitime gereken değer verilmediğini gördüm. Bunun sebebi ise mesleki ve teknik eğitime dair iş ve işlemlerin mesleki eğitimin içerisinde olmayan kişiler tarafından yapılmasıdır.” şeklinde görüş belirterek mesleki ve teknik eğitime yönelik faaliyetlerin karar alma süreçlerinde mesleki ve teknik eğitim kültürü almış kişilerin yer alması gerektiğini ifade etmiştir. Bu konu ile ilgili olarak T1 ise özellikle ara eleman bulma noktasındaki sıkıntılara değinerek ülkemizin mesleki eğitime olan ihtiyacını dile getirmiş ve mesleki eğitimin hak ettiği değeri görmediğine ilişkin görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: “Mesleki ve teknik eğitim hak ettiği yerde değil bence. Neden hak ettiği yerde değil? Çünkü eğitimdeki payı çok düşük. Hâlbuki bizim ülkemizin ihtiyacı olan mesleki eğitimidir. Çünkü istihdam açısından piyasadaki bütün iş yerleri eleman arıyor ama eleman bulamıyorlar. Düz liseye gidiyor, akademik lisede öğrenci eğitim görüyor ama liseyi bitirdikten sonra bir daha ne meslek öğrenebiliyor ne de yönelebiliyor. Yönelemediği için vasıfsız bir eleman olarak yetiştiriyor. Bana kalsa ben bu akademik liselerin çoğunu kapatırım. Yerine meslek lisesi açarım. Şu anda Kırşehir çapında düşünecek olursak bir sürü akademik lise var, çoğundan mezun olanların hiç birisi iyi bir üniversiteye ya da iyi bir bölüme giremiyor. Girse bile bir şeye yaramıyor. Vasıfsız bir eleman olarak piyasa da geziyor maalesef.”

Öğretmenler mesleki ve teknik eğitime pandemi dönemi ve sonrasında önem verilmeye başlanmasının nedeninin pandemi döneminde meslek liselerinde gerçekleştirilen üretim (maske, dezenfektan vb.) olduğunu ifade ederken bu duruma ilişkin Y3 şu ifadeleri kullanmıştır: “...Türkiye’de 98 muhtırasından sonra endüstri meslek liselerinin altına dinamit konuldu. En son pandemi döneminde meslek liselerinin varlığı bir nebze tekrar ortaya çıktı. Bu da en ufak bir maskeyi bile üretemedik, meslek liseleri olmasaydı baya bir sıkıntı yaşayacaktık. Oradan ortaya çıktı.”

Mesleki eğitimde tanıtım ve yönlendirme ile ilgili olarak Y4: “Mesleki eğitimle ilgili olarak tanıtım ve yönlendirme konusunda da çok yeterli değiliz aslında. Biz elimizden geldiğince meslekleri iyi tanıtmaya çalışıyoruz, velilere anlatmaya çalışıyoruz. Biliyorsunuz

herkesin derdi iş. Bu okula gelirse çocuğum iş bulabilecek mi? İleride ne yapacak? Gibi sorular soruluyor haliyle.” mesleki rehberliğin yetersiz olduğunu dile getirmiştir. T10 ise bu durum ile ilgili: “Bir kere ortaokul çağından itibaren mesleki eğitime biraz daha ağırlık verilmesi, alanların tanıtılması, mezun oldukları zaman hangi alanlarda çalışabileceklerinin öğretilmesi, biraz daha erken yaşta mesleki tanıtımın başlaması gerektiğini düşünüyorum. Biz ortaokul son sınıf öğrencilerine hem ortaokullara gidip okulumuzu tanıtıyoruz hem de bize misafir gelen öğrencilerimize tanıtım yapıyoruz. Ama bu 8. Sınıftan itibaren oluyor. Bence bu yaşın biraz daha erkene alınması gerekiyor. Ortaokul çağından itibaren çocuklarımızın meslekle tanışması, rehber öğretmenlerin nezaretinde okullarımızı, alanlar hakkında daha önceki yaşlarda farkındalık yaratılması gerektiğini düşünüyorum.” şeklinde görüş belirterek mesleki ve teknik eğitime yönelik tanıtım ve yönlendirmenin yetersiz olduğunu öğrencilere tanıtım ve yönlendirme faaliyetlerinin daha erken yapılarak meslekleri erken yaşta tanınması gerektiğini dile getirmiştir.

4.2. Uygulanabilirlik Ve Ulaşılabilirlik Temasına Yönelik Bulgular

Katılımcılarla yapılan görüşmelerde “BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının uygulanabilirliği ve ulaşılabilirliği hakkında ne düşünüyorsunuz?” şeklindeki soruya yönelik olarak ortaya çıkan “uygulanabilirlik ve ulaşılabilirlik” temasına ilişkin bilgilere Tablo 22’de yer verilmiştir:

Tablo 22. Uygulanabilirlik ve Ulaşılabilirlik Teması

Alt Tema	Kod	f	Katılımcılar
Politika	Gerekli alt yapının sağlanması	7	Y1,Y3,Y5,T6,T7,T8,T12
	Bilgilendirme yetersizliği	4	T4,Y5,T5,T11
	Kâğıt üzerinde kalması	4	Y4, T9,T10, T13
	İlerlemenin sağlanabileceği	2	Y2,T2
	Dengeli bir yaklaşım gerekli	1	T1
	İşbirliklerinin önemi	1	T3

Tablo 22’de görüldüğü üzere sürdürülebilir kalkınma amaçlarının gerçekleştirilmesi ile ilgili olarak ortaya çıkan “uygulanabilirlik ve ulaşılabilirlik” teması “politika” alt temasından oluşmaktadır. Katılımcılardan elde edilen veriler sonucu politika alt temasına ilişkin 6 kod ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan kodlar şu şekildedir: “Gerekli alt yapının sağlanması (f=7)”, “Amaçlar konusunda bilgilendirmenin yetersizliği (f=4)”, “Bu tür çabaların kâğıt üzerinde kaldığı (f=4)”, “İlerlemenin sağlanabileceği (f=2)”, “Dengeli bir yaklaşım gerekli (f=1)”, “İşbirliklerinin önemi (f=1)”, “Sürdürülebilir bir durumun olmadığı (f=1)”.

Sürdürülebilir kalkınma amaçlarının uygulanabilirliği ve ulaşılabilirliği noktasında “gerekli alt yapının sağlanması” ile ilgili olarak katılımcılar amaçların gerçekleştirilebilmesi için tüm paydaşların ortak bir çaba göstermesi gerektiğini bunun için de amaçlar konusunda yeterli bilgilendirme ve hazırlık çalışmaları yapılarak uygulanabilirlik ve ulaşılabilirliğin sağlanabileceğine ilişkin görüş belirtmişlerdir. Bununla ilgili olarak Y5: *“Sürdürülebilir kalkınma amaçlarının uygulanabilmesi için bir kere temelde hükümet politikalarının gerçekçi ve ülkenin sorunlarına, dinamiklerine uygun olarak yapılması gerektiğini düşünüyorum. Ve bu politikalar yapılırken günü birlik değil geleceği inşa edecek şekilde yapılmalı. Çünkü çizilen çerçeve yönümüzü belirlediği için, 2 yıla bir 3 yıla bir 5 yıla bir değişen çerçeve öğretim programlarıyla değil de uzun soluklu, uzun süreçli eğitim politikalarıyla bu işe başlanması gerektiğini düşünüyorum. Tabi bunun alt aşamaları olacaktır. Öğretmen yetiştirmeden tutunda okullara öğrenci seçimi, okulların kaynaklar olarak yeterli derecede pay alabilmesi, okul-sanayi işbirliği çok önemli sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin yerine gelebilmesi için. Temelde aklıma gelen ilk şeyler bunlar...”* şeklinde görüş belirterek amaçların gerçekleştirilebilmesinin uzun soluklu bir süreç olduğundan ve bu süreçte özellikle eğitim politikalarının gelecek odaklı planlanması gerektiğinden bahsetmiştir. T6 ise uygulanabilirlik ve ulaşılabilirliğe ilişkin görüşünü dile getirirken amaçların sağlanması noktasında ülke olarak gerekli her türlü kaynağa sahip olduğumuzu ancak tüm bunların gerçekleştirilmesi noktasında uygun bir organizasyonun sağlanması gerektiğini şu sözlerle vurgulamıştır: *“Şu anda BM sunmuş olduğu bütün bu maddelere bakıldığında gerçekleştirilebilir. Ama herkesin buna aynı ölçüde aynı oranda katkı sağlaması gerekiyor. Yani biz kendi ülkemiz açısından baktığımızda bunu gerçekleştirebilir miyiz? Evet, gerçekleştirebiliriz. Çünkü yetişmiş insan gücümüz var, hammaddemiz var, kaynaklarımız var, genç bir nüfusa sahibiz. Eğer ki bunlar uygun bir şekilde kanalize edilirse, uygun bir şekilde bir organizasyon sağlanırsa gerçekten Türkiye kendi kendine yetebilecek her türlü imkâna sahip, tarım arazisi olan, hayvancılığı yapabilen, teknolojik olarak yetişmiş insan gücünü barındıran ve birçok fabrikaya sahip olan bir ülke. Ben kendi ülkemiz açısından bunun gerçekleştirilebileceği kanaatindeyim.”* Uygulanabilirlik ve ulaşılabilirlik ile ilgili olarak T12 ise bu tarz çalışmaların herhangi bir hazırlık aşamasından geçmeden bir anda uygulamaya konulduğunu şu sözlerle ifade etmiştir: *“Bu amaçların uygulanabilmesi için bununla ilgili altyapının yapılması lazım. Türkiye’de böyle şeyler genelde bir anda yapıldığı için bunun uygulanabilirliği olmuyor. Önce bir alt yapısı yapılacak, hazırlık aşamasından geçecek bunların yapılması gerekiyor. Tabi bunlar yapıldığı sürece olur. Ama şu an itibariyle böyle bir şey yok. Bir uygulama yapılmadan önce hazırlık aşamasından geçilmiyor. Bunları yapacaksınız*

deniyor ve kâğıt üzerinde örnekler gösteriliyor. Böyle olduğunda da uygulanamıyor, havada kalıyor.”

Sürdürülebilir kalkınma amaçlarının uygulanabilirliği ve ulaşılabilirliği konusunda “bilgilendirmenin yetersiz olduğuna” dair görüş belirten katılımcılar amaçlara yönelik özellikle eğitim ortamlarında gerçekleştirilecek uygulamalar öncesinde öğretmenlerin amaçlardan haberdar edilmesi gerektiğini ve neyi neden uygulayacakları konusunda bilgilendirme yapılmasının doğru olacağını belirtmektedir. Bu duruma ilişkin Y5 şu ifadeleri kullanmıştır: “...Eğitimin paydaşlarını saydığımızda öğretmen, öğrenci, veli olarak okulu temsil edenler öğretmenler. Öğretmenler bilmedikleri haberdar olmadıkları bilgiyi zaten hem uygulayamaz hem paylaşamazlar. O yüzden bu sürdürülebilir kalkınma amaçlarını bir kere özümsemesi gereken kitlenin öğretmenler olduğunu düşünüyorum. Öğretmenler öğrendikten sonra bunu öğrencilerine, velilerine, toplumun her kesimine aktaracak şekilde eğitimler almaları gerekmekte.” T4 ise sürdürülebilir kalkınma amaçlarının sahada çok fazla karşılığı olan bir kavram olmadığını vurgulayarak bu durumun hedefler konusunda bilgilendirmenin yetersiz olmasından kaynaklandığını şu sözlerle ifade etmiştir : “Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları oldukça kapsamlı ve geniş bir boyutta. Biz bunu nitelikli eğitim açısından incelersek aslında gerçekleştirilmek istenen hedefler oldukça güzel. Ama buraya ulaşmak, şu anda ne aşamadayız ya da bu sürdürülebilir kalkınma hedeflerini ne derecede karşılıyoruz bundan çok emin değilim. Neden? Çünkü bunlar uzun vadede gerçekleştirilebilecek hedefler. Fakirliği son vermek, açlığa son vermek, su kıtlığını önleme ya da çevresel sorunların azaltılması gibi. Bunlar kısa sürede etkisi görülecek uygulamalar değil. Okullardaki faaliyetlere baktığımız zamanda eğitim çıktılarımız belirli bir süreç alacaktır. Yani bu hedeflerin gerçekleşip gerçekleşmediğini görmemiz için uzun yıllara ihtiyaç var. Buna yönelik çalışmalarla ilgili bizler yeterince bilgi sahibi değiliz yeterince bilgilendirilmiyoruz. Biz kendi ilgi alanımızdaysa eğer bu hedeflerin neler olduğunu inceliyoruz. Onun dışında günlük yaşam içinde çok gündemde olan bir konu değil. Yapılan çalışmalar varsa da eğer sahaya inmiyor. Bizler bu konuda yaptığımız çalışmalar varsa bile farkında değiliz. Bunların BM Kalkınma hedeflerine hizmet edip etmediğini bilmiyoruz.” Uygulanabilirlik ve ulaşılabilirlik ile ilgili olarak T11: “BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının uygulanabilmesi için bir kere insanların bilinçlendirilmesi gerekiyor. Yoksa ülkelerin tek başlarına kanun ya da yönetmelik çıkartarak bir sonuca varabileceğini ben düşünmüyorum. Bu eğitimin bence ilkokuldan başlaması lazım. Sürdürülebilir bir kalkınma istiyorsak buna yönelik eğitimlerin küçük yaşlarda başlaması gerekiyor.” şeklinde görüş belirterek amaçların gerçekleştirilebilmesi için küçük yaşlardan

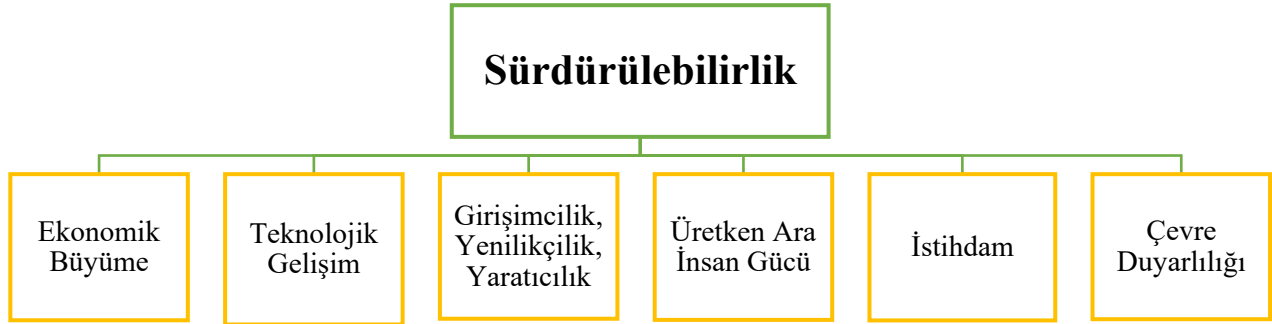
itibaren bilinçlendirme yapılamasının gerekli olduğunu ve sadece hükümetler düzeyinde çabanın yeterli olmayacağını ifade etmiştir.

Sürdürülebilir kalkınma amaçlarının uygulanabilirliği ve ulaşılabilirliği ile ilgili olarak “bu tür çabaların kâğıt üzerinde kaldığı” yönünde görüş belirten katılımcılar bu duruma neden olarak ülkeler arasındaki ayrıma dikkat çekmiştir. Bununla ilgili olarak Y4: *“Girişim olarak gerçekten maddelere baktığımızda hemen hemen her şeyi kapsıyor gibi görünüyor. Uygulanabilirlik açısından bakınca ülke olarak ne yazık ki ayrım yapılıyor diye düşünüyorum. Bunlar kâğıt üzerinde kalıyor. Şu an yaşadığımız çocuk ölümleri bile her şeyi anlatmaya yeterli. Ülke olarak biz elimizden geleni yapıyoruz ulaşmak adına ama her ülkenin, herkesin eşit olarak ulaştığını düşünmüyorum.”* şeklinde görüş belirtirken; T9 ise dünyanın bazı bölgelerinde bile isteye bir kaosun yaratıldığını ve bu durumun sürdürülebilirliğin sağlanmasına engel olduğunu şu sözlerle ifade etmiştir: *“Dünyanın bir kaosa sürüklendiğini bununda bilerek yapıldığını düşünüyorum. Çünkü dünyanın fakir bölgelerinde aslında zengin bir çevre olmasına rağmen petrol olsun yeraltı kaynakları olsun insanlar savaş ya da susuzluk yoluyla aç bırakılarak kaosa sürükleniyor. Ve bir yerden bir yere insan akışı gerçekleşiyor. Bu da sürdürülebilirliği engelliyor. Çünkü insanlar her an botla deniz aşıyor, her an bombalanıyor, her an temiz suya erişemiyor. Hâlbuki bu devletler arasında çözümü çok kolay bir durum. Nükleer silahlara harcaacakları paranın çok az bir kısmıyla suya ulaşamayan yerlere su götürebilirler, eğitime ulaşamayan yerlere eğitim götürebilirler. Bütün halklar kendi ülkelerinde mutlu ve refah yaşayabilirler. Bu kaosun bilerek yaratıldığını, bir yıldırma politikası uygulandığını düşünüyorum. O yüzden bu tarz ifadelerin kâğıt üzerinde kaldığını düşünüyorum ve sürdürülebilir bir durum olduğuna inanmıyorum.”* T10 ise amaçların uygulanabilirlik ve ulaşılabilirliği ile ilgili olarak ülkelerin kendi çıkarlarını her şeyin üstünde tuttuğuna değinerek şu ifadeleri kullanmıştır: *“Amaçlar çok güzel ama maalesef hedefe ulaşma anlamında bazı sıkıntılar yaşanıyor. Ülkeler amaçları kendi istekleri doğrultusunda uygulayabiliyorlar. Çünkü 2024 yılına geldik ama Afrika’da hiçbir teknolojik gelişime ulaşamayan, hala suya gıdaya ulaşamayan bir sürü ülkeler var. Kâğıt üzerinde bazı şeyler güzel yazılıyor ama uygulamada maalesef sıkıntılar çıkıyor. Bu da tabii ülkelerin stratejik amaçları ile menfaat ilişkileri ile yakından ilgili. Maalesef tam anlamıyla amacına ulaşamıyor.”*

4.3. Sürdürülebilirlik Temasına Yönelik Bulgular

Katılımcılar ile yapılan görüşmelerde “Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarını gerçekleştirmeye katkı sağlayacak nitelikte midir?” sorusu

sorularak elde edilen verilerin analiz edilmesiyle ortaya çıkan sürdürülebilirlik temasına ait alt temalar Şekil 8’de verilmiştir:

Şekil 7. Sürdürülebilirlik Temasına Ait Alt Temalar

Şekil 8’de yer alan bilgilere göre Sürdürülebilirlik teması altında “Ekonomik büyüme”, “Teknolojik gelişim”, “Girişimcilik, yenilikçilik, yaratıcılık”, Üretken ara insan gücü”, “Tam istihdamın sağlanması ve işsizliğin azaltılması” ve “Çevre duyarlılığı” alt temaları ortaya çıkmıştır. Ekonomik Büyüme alt temasına ilişkin bulgular Tablo 23’de, Teknolojik Gelişim alt temasına ilişkin bulgular Tablo 24’te, Girişimcilik, Yenilikçilik, Yaratıcılık alt temasına ilişkin bulgular Tablo 25’te, Üretken Ara İnsan Gücü alt temasına ilişkin bulgular Tablo 26’da, İstihdam alt temasına ilişkin bulgular Tablo 27’de ve Çevre Duyarlılığı alt temasına ilişkin bulgular Tablo 28’de yer almaktadır. Ekonomik Büyüme alt temasına ilişkin bulgular Tablo 23’de verilmiştir:

Tablo 23. Ekonomik Büyüme Alt Temasına İlişkin Bulgular

Alt Tema	Kod	f	Katılımcılar
Ekonomik büyüme	Meslek liselerinin üretime katkısı	6	Y1,Y4,Y5,T1,T2,T3
	İş yaşamı öncesi beceri kazanma	5	Y2,Y3,T8,T9,T10
	Okul-sektör uyumu	5	T5,T7,T11,T12,T13
	Teknolojik gelişmenin yakalanması	1	T6
	Yeterli istihdamın sağlanması	1	T4

Tablo 23 incelendiğinde sürdürülebilirlik temasının alt teması olan ekonomik büyüme alt temasının 5 koddan oluştuğu görülmektedir. Bu kodlar içerisinde “Meslek liselerinin üretime katkısı (f=6)”, “iş yaşamı öncesi beceri kazanma (f=5)”, “Okul-sektör uyumu (f=5)”, “Teknolojik gelişmenin yakalanması (f=1)” ve “Yeterli istihdamın sağlanması (f=1)” yer almaktadır.

Meslek liselerinin üretime katkısı ile ilgili olarak Y4 özellikle pandemi dönemiyle birlikte meslek liselerinin üretime olan katkısının görünür düzeye geldiğini ve meslek liselerinin potansiyelinin kullanılarak ekonomik büyüme daha fazla katkı sağlanabileceğini şu

şekilde ifade etmiştir: “Bir kere her şeyden önce ülke olarak kendi kendimize yetebileceğimizi düşünüyorum. Yeter ki potansiyelimizi ortaya çıkaralım. Bunu kullanalım. Niye ülkemizde olan bir şey için başka ülkeye bağımlı hale gelelim ki. Eskiden her şeyi kendimiz yapabiliyorken şu an yapabileceğimiz en basit şeyleri bile başka ülkelerden alma telaşındayız. O ülke daha iyi yapar düşüncesi var. Hayır, biz daha iyisini yapabiliriz. Belirli parçalar vardır dışarıdan alınması gereken ama birçok şeyi biz kendimiz yapabiliyoruz. Pandemide gördük. Maske, dezenfektan, kıyafet hepsini kendimiz ürettik. Bu potansiyel bizde var. O yüzden ekonomik olarak katkının görünenden çok fazla olduğunu düşünüyorum.” Y5 ise meslek liselerinde eğitim-öğretimin yanı sıra üretim faaliyetlerinin de gerçekleştirildiğini bu durumun ekonomik büyümeye katkı sağladığını şu sözlerle dile getirmiştir: “Ben kesinlikle sağladığını düşünüyorum, sağlayabileceğini düşünüyorum. Çünkü mesleki ve teknik okullarımız yeri geldiğinde bir fabrika gibi hem eğitim-öğretimin yapıldığı aynı zamanda üretimin yapıldığı büyük işletmeler gibi yeri geldiğinde çalışabiliyor. Çünkü ortaya ürünler konulabiliyor. Bakanlığımızın bununla ilgili çokça projesi olabiliyor.” T1 meslek liselerinde gerçekleştirilen üretim faaliyetlerinin önemine dikkat çekerek bu faaliyetlerin ekonomik büyümeye sağladığı katkıyı şu şekilde belirtmiştir: “Katkısı çok büyüktür. Hatta diyebilirim ki bütün kalkınma mesleki eğitime bağlıdır. İyi bir mesleki eğitim bütün alanlarda, bütün endüstriyel sanayide kalkınmanın lokomotifidir. Çünkü eğer bir mal üretemezseniz bir makine üretemezseniz, yapmazsanız dışarıdan almak zorunda kalırsınız. Bu da sizin cari açığınızı artırır. Yani bir ülkenin kalkınması tamamen mesleki eğitime bağlıdır. İyi bir mesleki eğitim yapılırsa, geliştirilirse ne kadar iyi öğrenci, kaliteli öğrenci, seviyesi yüksek öğrenci gelirse mesleki eğitime endüstriyel sanayide çalışacak kişilerin de daha iyi bir teknoloji geliştirme durumu olur. Çünkü kafası çalışan adan teknolojiyi geliştirir. Kafası çalışan adam makine yapar, üretim yapar. Her türlü gelişmeye açık olur. Ama kafası çalışmayan adam nasıl makine üretecek, nasıl katma değer sağlayacak. Bu yüzden mesleki eğitim çok çok önemli.”

İş yaşamı öncesi beceri kazanmanın önemi ile ilgili olarak Y2 meslek lisesi öğrencilerinin bir üst öğrenime geçmeden doğrudan üretime katıldığını belirterek mesleki eğitimin ekonomik büyümeye katkısını şu sözlerle dile getirmiştir: “Mesleki ve teknik eğitimde öğrencilerimiz burada edindiği beceriler sayesinde bir üniversite okumadan doğrudan ekonomiye katılıyor. Özellikle ülkemizdeki işsizlik ve üniversite mezunlarının işsizliği konusuna baktığımızda buradan mezun olan çocuğun ekonomik büyümeye katkısı var. 18 yaşında bir çocuk askere bile gitmeden evvel bir iş yerinde çalışabiliyor ve ekonomiye katkı sağlayacak hale gelebiliyor.” Y3 ise mesleki ve teknik eğitim sayesinde öğrencilerin mesleki bilgi ve

becerilerin yanı sıra iş sağlığı ve güvenliği gibi konularda da bilgi sahibi olduğunu bu durumun iş yaşamına adapte olmayı kolaylaştırarak ekonomik büyümeye katkı sağladığını şu şekilde ifade etmiştir: *“Ekonomik büyümeye katkısı çok. Çünkü yetişmiş, kalifiye eleman, usta, çırak olduğu sürece ekonomik büyüme sağlanır. Bunun haricinde koskoca Petlas’a bile düz lise mezunu adam alıyoruz sonra uğraşyoruz onu yetiştirmek için. Sadece bu meslek ile alakalı değil. Biz yetiştirirken iş güvenliği, iş sağlığı, meslek hastalıkları, korunma bunları da içine aldığımız için yani öğretmeye çalışıyoruz bunları. Dolayısıyla normal liseden mezun olanla meslek lisesinden mezun olan bir olmaz.”* İş yaşamı öncesi kazanılan becerilerin çalışma ortamına adapte olmayı kolaylaştırarak ekonomik büyümeye de katkı sağladığı yönünde T10’a ait görüş: *“Özellikle son birkaç yıldır uygulanan okul-sanayi iş birliği protokolleri vardı. Okulda öğrenim gören öğrenciler kendi alanları ile ilgili işletmelerle bir protokol imzalayıp orada bizzat uygulama, atölye derslerini orada işleme imkânı bulabiliyorlar. Bu protokolün ben son derece faydalı olduğunu düşünüyorum. Çocuklar sadece sınıflarda kitapları teorik bilgilerin yanında işin reel sektörde nasıl ilerlediğini, pratikte nasıl yürüdüğünü bizzat görme imkânı buluyor. İş yerindeki bir takım zorluklar neler, ast-üst ilişkileri nasıl, sanayide ya da hizmet sektöründe bu işler nasıl yürüyor. Acaba okulda anlatıldığı gibi yoksa pratikte farklı mı ilerliyor. Öğrenciler bu anlamda bir kıyaslama imkânı buluyor. Böylece işe başladığında daha kolay adapte oluyor ve edindiği meslek sayesinde üretime daha erken katılıyor. Bu da ekonomik büyümeye katkı sağlıyor diye düşünüyorum.”* şeklindedir.

Mesleki ve teknik eğitimin ekonomik büyümeye katkısı ile ilgili olarak okul-sektör uyumunun önemine dikkat çeken katılımcılar ekonomik büyümeye katkının tam anlamıyla sağlanabilmesi için okullarda gerçekleştirilen uygulamaların sektör ile uyumlu hale getirilmesi gerektiği yönündeki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

T5: *“Mesleki eğitim ekonomik büyümeye katkı sağlıyor ama kısmen sağlıyor. Şu anda mevcut durumda mesleki ve teknik eğitim gelişmiş sanayi, fabrikaların bazı noktalarda gerisinde. Buradaki işleyiş içerisinde mesleki ve teknik eğitimin kendini güncellemesi ve sektörle uyumlu bir hale gelmesi gerekiyor.”*

T12: *“Muhakkak sağlar. Bunun katkısı olması için de okulda öğrettiğimizle sanayide üretimdekinin aynı olması gerekiyor.”*

T13: *“Mesleki eğitimin ekonomik büyümeye katkısı olumlu yöndedir. Ancak sanayileşmiş kentlerde ve bölgelerde bu çok daha fazladır. Kırsal kesimlerde büyümeye katkısı çok düşük. Kırsal kesimlerde öğrenciler sanayi tesislerinin amaçlarına uygun olarak*

yetişememektedir. Sanayi ile okullar arasında işbirliği noktasında eksiklikler vardır, bağlantı yoktur.”

Teknolojik Gelişim Alt Temasına İlişkin Bulgular Tablo 24’de verilmiştir:

Tablo 24. Teknolojik Gelişim Alt Temasına İlişkin Bulgular

Alt Tema	Kod	Frekans (f)	Katılımcılar
Teknolojik gelişim	Öğrencilerin akademik başarısı	5	T1,T7,T8,T9,T12
	Nitelikli teknik eleman yetiştirilmesi	3	Y1,Y2,T2
	Mesleki eğitime verilen önem	2	T1,T6
	Sektör işbirliği	2	T3,T13
	Belli alanlarda katkı sağladığı	2	T5,T10
	Potansiyelin ortaya çıkarılması	2	Y4,Y5

Tablo 24’de yer alan teknolojik gelişim alt temasına ilişkin 6 kod ortaya çıkmıştır. Bu kodlar şu şekildedir: “Öğrencilerin akademik başarısı (f=5)”, “Nitelikli teknik eleman yetiştirilmesi (f=3)”, “Mesleki eğitime verilen önem (f=2)”, “Sektör işbirliği (f=2)”, “Belli alanlarda katkı sağladığı (f=2)” ve “Potansiyelin ortaya çıkarılması (f=2)”.

Mesleki ve teknik eğitimin teknolojik gelişime katkısında öğrencinin akademik başarısının önemine ilişkin teknik öğretmen T1’e ait görüş şu şekildedir: “Aslında biraz öncede ifade ettiğim şekilde iyi öğrencilerden oluşan iyi bir mesleki eğitim aslında teknolojinin gelişmesine de katkı sağlamış olur. Bizim buradan meslek lisesinden mezun olan öğrencilerimiz ASELSAN’da, TUSAŞ’da projelerin başında çalışıyor. İki tane öğrencim ASELSAN’da iki tane projenin başında ve proje geliştiriyorlar, teknoloji geliştiriyorlar. Bu öğrenciler meslek lisesinden mezun olduktan sonra ASELSAN’a girmiş orada kendilerini geliştirmiş çocuklar. Ama kafası çalışan çocuklar, ikisi de teknik lise mezunu seçme öğrencilerdi burada. Bunlar teknoloji geliştirme merkezlerinde katkı sağlıyorlar.” T8 bu konu hakkında görüşünü belirtirken öğrencinin akademik başarısının önemini şu şekilde ifade etmiştir: “Özellikle son 10-12 yılda kendi çalıştığım okulumuz adına söylüyorum pek çok yeni makine, yeni teçhizat, yeni bilgisayarlar geldi. Öğrenciler en azından daha teknolojik daha güncel aletlerle eğitim alıyor. O konu da sıkıntımız olduğunu düşünmüyorum. Teknoloji geliştirme noktasında ise bize biraz daha kaliteli, ufku açık çocuklar gelirse daha iyi bir noktaya geleceğimizi düşünüyorum.” T9 ise mesleki ve teknik eğitimde öğrencilerin akademik anlamda sürekli gerilemekte olduğunu bu durumun teknoloji geliştirmekten ziyade teknolojik gelişmeleri uygulamayı öğretme konusunda bile sorunlara neden olduğunu şu sözlerle belirtmiştir: “Teknolojik gelişime katkısı da sınırlı olsa da vardır. Genellikle teknolojiyi yurt dışından alıyoruz ve uyguluyoruz. Ancak makine kullanmasını bilmeyen, teknolojiyi uygulamasını bilmeyen bile çok fazla olduğu için

teknolojiyi geliştirmek değil de uygulamayı öğretmek bile artık büyük bir nimet oldu. Öğrenci açısından sürekli bir geriye gidiş var. Öncelikle bunun düzeltilmesi gerekiyor.”

Teknolojik gelişim alt temasında yer alan “nitelikli teknik eleman yetiştirilmesi” ile ilgili olarak Y1 nitelikli teknik eleman yetiştirilmesinin önemini vurgulayarak şu ifadeleri kullanmıştır: “En iyi seviyede teknik eleman yetiştirebilirsek katkısı da en üst seviyede olacaktır. Çünkü gelişmekte olan bir ülkeyiz. Son zamanlarda özellikle yapılan atılım ve yatırımların ülkemizin teknolojik açıdan gelişimine katkı sağlamakta. Tabi bunu yetiştiren okullarda bizim mesleki ve teknik liselerimiz. Daha da gayret edilirse bu katkının daha da artacağını düşünmekteyim.”

Girişimcilik, Yenilikçilik, Yaratıcılık Alt Temasına İlişkin Bulgular Tablo 25’de verilmiştir:

Tablo 25. Girişimcilik, Yenilikçilik, Yaratıcılık Alt Temasına İlişkin Bulgular

Alt Tema	Kod	f	Katılımcılar
Girişimcilik, yaratıcılık, yenilikçilik	Öğrencinin ilgili olması	5	Y5,T3,T8,T9,T12
	Nitelikli teknik eleman yetiştirilmesi	4	Y1,Y2,T2,T4
	Sermaye, tecrübe ve özgüven eksikliği	4	Y4,T6,T9,T10
	Öğrencilerin akademik başarısı	2	T1,T11
	Uygulama imkânlarının sağlanması	2	Y3,Y4
	Müfredatın uygun olmadığı	2	T5, T13
	Projeler yapılarak destek sağlanması	1	T7

Tablo 25’de yer alan girişimcilik, yenilikçilik, yaratıcılık alt temasına ilişkin 7 kod ortaya çıkmıştır. Bunlar; “Öğrencinin ilgili olması (f=5)”, “Nitelikli teknik eleman yetiştirilmesi (f=4)”, “Sermaye, tecrübe ve özgüven eksikliği (f=4)”, “Öğrencilerin akademik başarısı (f=2)”, “Uygulama imkânlarının sağlanması (f=2)”, “Müfredatın uygun olmadığı (f=2)”, “Projeler yapılarak destek sağlanması (f=1)” şeklindedir.

Mesleki ve teknik eğitimde öğrencilere girişimcilik, yenilikçilik, yaratıcılık gibi beceriler kazandırılmasında (özellikle girişimcilik noktasında) öğrencinin ilgili olması durumunda meslek liselerinde verilen eğitimin öğrenciye bu tür becerileri kazandırabileceğine yönelik Y5: “Mesleki eğitim çocukta bir kere şu özgüveni veriyor; kendi ayakları üzerinde durma. Bu beceriyi çocuğa kazandırıyor ve öğrencileri geliştirebiliyor. Biz okulumuza gelen tüm öğrencilerin hem mesleki anlamda hem akademik anlamda çok başarılı olmalarını istiyoruz. Ama şöyle bir gerçekle de karşılaşıyoruz. Akademik anlamda başarılı olamayan bir çocuğun mesleki anlamda mesleğini alanını çok sevdiğinde çok çok iyi yerlere geldiğini, ekonomik anlamda kendini idame ettirebildiğini, ailesini geçindirebildiğini biliyoruz. Bizden

belki fen, matematik alanlarında çok başarılı olmayan çocuklar mesleki anlamda işlerini çok iyi yaparak öğretmenlerinden çok daha fazla paralar kazandığına ben eğitim hayatım boyunca şahit oldum. Girişimcilik de zaten nedir aslına baktığınız zaman. Bir vizyondur, bir ufuktur. Mesleki lisesinde okuyan her çocuğun alanını sevdiği, alanına ilgi duyduğu müddetçe muhakkak girişimcilik anlamında bir adım atacağını, atmaya çalışacağını düşünüyorum. Mesleki eğitimin de bu yönde olumlu bir katkısı olduğunu düşünüyorum.” şeklinde görüş belirtmiştir. Girişimcilik, yenilikçilik, yaratıcılık ile ilgili olarak T3 öğrencinin alanına ilgi duyduğu takdirde kendini geliştirmeye çalıştığını şu sözlerle ifade etmiştir: “Çocuk bir meslek dalında çalıştığı zaman orda mesleğine yönelik ilgi duyduğu, mesleğini öğrendiği zaman o mesleğin gereği neyse onu yapmak için o meslek ile ilgili yeni şeyler neyse onu öğrenmek zorunda kalıyor. Öğrendikçe de kendini o konularda uzman kabul ediyor ve memlekete katkısı oluyor.” T8 ise bu konudaki görüşünü belirtirken ilgili öğrencilerin biraz çaba sarf ederek kendilerini girişimcilik, yenilikçilik, yaratıcılık anlamında geliştirebileceğini şu şekilde belirtmiştir: “Burada çocuk ilgili ise bir şeyler öğrenmek için tatil dönemlerinde okulumuzun döner sermayesinde bazı çalışmalara katıldıklarında hem kendilerini geliştiriyorlar hem de piyasada nasıl çalışıldığını öğreniyorlar. Böylelikle öğrenciler bu becerileri kazanma noktasında aşama kaydetmiş oluyorlar.”

Girişimcilik, yenilikçilik, yaratıcılık teması ile ilgili olarak ortaya çıkan “nitelikli teknik eleman yetiştirilmesi” koduna ilişkin katılımcılar öğrencilerin nitelikli teknik elemanlar olarak yetiştirilmesi durumunda bahsedilen becerileri kazanabileceği ve bu sayede nitelikli işler bulabileceğine dikkat çekmektedir. Bu duruma ilişkin görüşün T2 şu şekilde ifade etmiştir: “Biz burada çocukları meslekleri ile ilgili olarak nitelikli bir şekilde yetiştirmeye çalışıyoruz. Mezun ettiğimiz öğrencilerden kendi işini kuran da çok var. Şöyle söyleyeyim. 10 tane öğrenci mezun ediyorsam 3 tanesi bir işletmede çalışıyor, 4 tanesi kendi işini kuruyor diğer 3 tanesi de farklı işlerde çalışıyor. Kendi işletmesini açmış öğrencilerime işletmelerde beceri eğitimi dersinde öğrenci gönderip staj yaptırıyorum orada. Yani öğrencimin yanında öğrenci yetiştirmiş oluyorum.”

T4 ise bu konudaki düşüncelerini belirtirken şu ifadeleri kullanmıştır: “Kesinlikle bu konuda ben şöyle düşünüyorum. Akademik başarısı iyi olmayan öğrencilerin düz bir liseye gidip mezun olmaksızın kesinlikle meslek liselerine gelmeli. Ve burada az önce saydığımız becerileri kazanmalı. Çünkü biz 12. Sınıfa gelen öğrencilerimizi işletmelere gönderiyoruz, stajlara gidiyoruz. Orada bir takım beceriler elde ediyorlar. Haliyle ara eleman olarak mezun

olduklarından iş aradıklarında akranlarına göre bir adım daha önde oluyorlar. Mesleki eğitimin bu becerilere muhakkak katkısı var.”

Girişimcilik, yenilikçilik, yaratıcılık ile ilgili olarak katılımcılar öğrencilerin sermaye, tecrübe ve özgüven eksikliği yaşadığını belirtmektedir. Bu noktada T6 öğrencilerin özellikle girişimcilik anlamında desteklenerek bu yönde adımlar atmasının sağlanabileceğini şu sözlerle belirtmiştir: *“Günümüzde tabi ki bizler mesleki eğitimde öğrencilerimizi kendi meslekleri ile alakalı beceriler konusunda yetiştirmeye çalışıyoruz. Ancak her yetişen öğrenci bir yerde birinin işinde çalışacak gibi düşünüyoruz. Aslında öğrencilerimiz kendilerinde bir özgüven arkalarında bir destek olduğu zaman kendi işini yapabilecek kapasitede olduklarını düşünüyorum. Bazı öğrencilerimiz gerçekten yetenekli, kabiliyetli, özgüveni olan, kendi işini kurabilecek durumda olan öğrencilerimizde mevcut. Bu öğrenciler ileride kendi atölyelerini, fabrikalarını kurup yanında yine aynı şekilde çalışabilecek elemanlarını alabilirler. Onlarla beraber çalışabilirler böylelikle ülke ekonomisine ve kendi ekonomilerine katkıda bulunabilirler. Ancak bunda eksik olan yönümüz şu; öğrencilerimize dediğimiz gibi girişimcilik ruhu aşılacak ve onlara destek olarak, bir şekilde onları cesaretlendirmeye çalışmamız gerekiyor diye düşünüyorum.”*

Deneyim ve tecrübenin önemi ile ilgili olarak T9: *“...Girişimcilik konusu ise bir kere parayla ve tecrübeyle olur. Bizim çocuklarımızın hem tecrübesi yok hem parası yok. Girişimcilik konusunda çok zayıf olduğumuzu düşünüyorum. Kaynak devlet verse bile yeterli tecrübeyi başka iş yerlerinde sağlayamadığı için kendine güvenemiyor ve parayı batırırım korkusuyla girişimcilik yönü zayıf kalıyor. Ancak belirli bir tecrübe kazandıktan sonra devletin desteği gençlerimizin yanında olursa bakış açıları farklı olabilir.”* şeklinde görüş belirtmiştir.

T10 ise deneyim ve tecrübenin önemi ile ilgili olarak görüşünü: *“Tabi girişimci olabilmek için ilk başta bir sermaye gerekiyor. Üretim faktörlerinin en önemlisi sermayedir. Hepimiz sermayeye ulaşamadığımız için zaten sabit maaşlarla çalışıyoruz. Sermaye olmadan hiç bir şey olmuyor maalesef, ekonomik gerçeklerden birisi bu. Tabi biz öğrencilerimize daha çok fikir ve teşebbüs anlamında, piyasaları okuma anlamında yönlendirme yapmaya çalışıyoruz. Hizmet sektöründe nasıl bir olanak sağlanırsa insanların ihtiyaçları daha çabuk giderilebilir, işler nasıl daha çabuk büyütülebilir. Biz sadece işin eğitim kısmındayız. Dediğim gibi sermaye olmadan olmuyor bu tür işler. Deneyim ve bir miktar para gerekiyor.”* şeklinde ifade etmiştir. Üretken ara insan gücü alt temasına ilişkin bulgular Tablo 26’da verilmiştir:

Tablo 26. Üretken Ara İnsan Gücü Alt Temasına İlişkin Bulgular

Alt Tema	Kod	f	Katılımcılar
Üretken ara insan gücü	Uygulamalı eğitim imkânı	6	Y1, T1, T2, T6, T8, T10
	Rehberlik ve yönlendirmenin yetersizliği	3	T1, T7, T5
	Öğrencinin akademik başarısı	3	T1, T7, T13
	Sektör işbirliklerinin önemi	2	Y2, T3
	Mezunların istihdamının sağlanması	2	Y1, Y5
	Fiziksel kaynakların yetersizliği	2	T5, T11
	Öğrencinin alanına ilgi duyması	2	Y5, T12
	Mesleki eğitime verilen önem	2	Y3, Y4
	Mezunların yüksek ücret imkânı	1	T9
	Müfredat ve alanların bölgeselleştirilmesi	1	T4

Tablo 26’da yer alan Sürdürülebilirlik temasına ait Üretken ara insan gücü alt teması kapsamında 10 kod oluşturulmuştur. Bu kodlar: “Uygulamalı eğitim imkânı (f=6)”, “Rehberlik ve yönlendirmenin yetersizliği (f=3)”, “Öğrencinin akademik başarısı (f=3)”, “Sektör işbirliklerinin önemi (f=2)”, “Mezunların istihdamının sağlanması (f=2)”, “Fiziksel kaynakların yetersizliği (f=2)”, “Öğrencinin alanına ilgi duyması (f=2)”, “Mesleki eğitime verilen önem (f=2)”, “Mezunların yüksek ücret imkânı (f=1)”, “Müfredat ve alanların bölgeselleştirilmesi (f=1)” şeklindedir.

Mesleki ve teknik eğitimde öğrencilerin üretken ara insan gücü olarak yetişmesinde uygulamalı eğitim imkânlarının önemi ile ilgili olarak Y1 şu ifadeleri kullanmıştır: “*Mesleki ve teknik eğitimin ara insan gücü yetiştirmede birinci sırada olması gerekiyor. Çünkü öğrenci burada 4 yıl eğitim alıyor, bu 4 yılda mesleği ile ilgili pek çok uygulama yapma fırsatı oluyor ve ardından kendisini sektöre atıyor. Bu 4 yıllık emeğin heba edilmemesi gerekiyor. Bütün mesleki ve teknik eğitim okulları üretim yapan okullar. Özellikle pandemi döneminde bunu gördük. Mesleki ve teknik eğitimin olmazsa olmaz olduğunu ispatladık. Bu nedenle bizim burada yetişen öğrencilerimizin hemen hemen tamamı üretken ara insan olarak yetişmekte.*” Mesleki ve teknik eğitim gören öğrencilerin uygulamalı eğitim imkânına sahip olmasının öğrencilerin iş birliği ve organizasyon yeteneği kazanmasına da katkı sağladığını bu sayede öğrencilerin üretken ara insan gücü olarak yetiştiğini belirten T2 bu duruma ilişkin görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: “*Katkı çok yüksektir. Ben bir işletme sahibi olsam meslek lisesi mezunu öğrenci alırım. Çünkü ben öğrencilerimi görüyorum, onları organize etmeye çalışıyorum. Örneğin atölyede hadi şu motoru çalıştıralım derken herkese bir iş veriyorum. İş bölümü yapıyorum. Herkes işini yapıyor. Birisi yakıt getiriyor, birisi motoru çıkarıyor, birisi aküyü getirip bağlıyor. Bunlar aslında farkında olmadan organize olmayı öğreniyorlar. Ben kendi oğlumdan örnek vereyim. Benim oğlum normal lise mezunu şu anda üniversitede okuyor. Ama benim şu anda okuttuğum öğrenciler kadar el becerisine asla sahip değil, yapamaz.*”

T6 ise üretken ara insan gücünün yetiştirilmesinde mesleki ve teknik eğitim sayesinde verilen uygulamalı eğitim imkânının önemini şu sözlerle belirtmiştir: “*Şu anda Türkiye’nin kalkınması tamamen ara elemanla alakalı bir durum. Çünkü herhangi bir ürün üretirken bunun bir tasarım aşaması var, hesap kitap aşaması var, üretilme aşaması var ve tüketilme aşaması var. Tüketim konusunda evet hepimiz tüketiyoruz bazı şeyleri. Ama üretim aşaması sadece bu işi tasarlayan, hesabını kitabını yapan mühendislerle olmuyor. Bizzat bu işin içerisinde sahada olan, bu malzemeleri, ürünleri bir şekilde üreten, çalışan iş gücüne ihtiyacımız var. Sıradan insanları bu konuda istihdam edemezsiniz. Mutlaka teknik eğitime, teknik altyapıya sahip olması gerekiyor. Herhangi bir fabrikada sıradan düz lise mezunu bir insanı çalıştıramazsınız. İş güvenliği bilen, teknoloji takip edebilen, teknik resim okuyabilen ve üretimi belirli kriterler dâhilinde yapabilen insana ihtiyaç var. Bu insanların keskinlikle ve keskinlikle mesleki eğitimden geçmesi gereken insanlar olduğunu düşünüyorum.*”

Üretken ara insan gücünün yetiştirilmesine yönelik olarak mesleki ve teknik eğitime rehberlik ve yönlendirmenin yetersiz olduğu, bu noktada mesleki ve teknik eğitime doğru yönlendirme yapıldığı takdirde üretken ara insan gücünün yetiştirilmesine daha çok katkı sağlanabileceğine yönelik T5 şu ifadeleri kullanmıştır: “*Benim söyleyeceğim şey şu hocam. Birincisi bu ülkede herkes okuyup doktor, avukat, hâkim, savcı olacak diye sosyal bir baskı var. Bunun böyle olmaması gerekiyor. Bunun kırılması lazım. Bunu kırmazsak bu ülkede kimse kasap olmak istemez, kimse tesisatçı olmak istemez, kimse şoför olmak istemez. Ancak sosyal ve kültürel olarak insanları bir şekilde yönlendirirseniz bu algı da kırılacağından dolayı sanayiye, mesleki alanlara yönelim daha fazla olacaktır. Bizde de toplumda böyle bir sosyal yapı var. Kimse çocuğumuz kasap olsun, terzi olsun, elektrikçi olsun demiyor. Herkes kamudaki sosyal rahatlığı görüyor, çalışanların rahatlığını görüyor. Öğretmen ol, memur ol diyor. En büyük sıkıntı bu. Devletin acilen bu sosyal düşünceyi kırması gerekiyor. İnsanlar bu alanlara bunun için yöneliyor. Yoksa şu an benim mezun ettiğim sanayide işletmesi olan öğrenciler ekonomik olarak benden çok çok daha iyi yerdeler. Mesleki eğitim üzerindeki algının ve sosyal olarak her şeyi okumak, masa başı iş olarak görme gibi algının kırılması lazım. Ve mesleki eğitime bilinçli bir yönlendirme gerekli diye düşünüyorum.*”

Üretken ara insan gücü alt temasına yönelik öğrencinin akademik başarısının önemine ilişkin T7: “*Biraz daha böyle mesleki eğitim dediğimiz şey matematik bilgisi gerektirir her alanda. Bu mobilyada da öyle, bilişimde, elektrikte de öyle. Matematik bilgisi olmadan öğrencinin bir yerin ölçüsünü alması, bilişim teknolojilerinde algoritma yazması, metalde bir demir kapı çerçeve yapması mümkün değil. Fakat bizim mesleki eğitime yönlendirilen*

çocukların matematik bilgisi özellikle çok iyi olması gerekirken çok zayıf öğrencilerle bunu yapmak zor oluyor. Aslında altyapımız mevcut, her şeyimiz hazır ama gelen öğrencinin kapasitesi olmadığından ortaya çıkan ürün istenilenin altında oluyor.” şeklinde görüş belirterek mesleki ve teknik eğitimde özellikle matematik başarısının önemini vurgulamıştır. İstihdam alt temasına ilişkin bulgular Tablo 27’de verilmiştir:

Tablo 27. İstihdam Alt Temasına İlişkin Bulgular

Alt Tema	Kod	f	Katılımcılar
İstihdam	Öğrencilerin nitelikli eleman olarak yetişmesi	8	Y3,Y4,T1,T2,T6,T7,T8,T13
	Kendini yetiştirme	4	Y5,T10,T11,T12
	Okul sektör işbirliklerinin sağlanması	4	Y1,Y2,T3,T4
	Sosyal güvence sağlanması	1	T5
	İş bulma konusunda yönlendirme	1	T9

Tablo 27’de yer alan bulgulara bakıldığında İstihdam alt temasına ilişkin 5 kod oluştuğu görülmektedir. Oluşan kodlar: “Öğrencilerin nitelikli eleman olarak yetişmesi (f=8)”, “Kendini yetiştirme (f=4)”, “Okul sektör işbirliklerinin sağlanması (f=4)”, “Sosyal güvence sağlanması (f=1)” ve “İş bulma konusunda yönlendirme (f=1)” şeklindedir.

Mesleki ve teknik eğitim sayesinde istihdamın sağlanması ile ilgili olarak öğrencilerin nitelikli eleman olarak yetişmesinin önemine ilişkin görüş belirten katılımcılara ait ifadeler şu şekildedir:

T1: *“Tabi şimdi öğrenci burada nitelikli eleman olarak yetiştiği için istediği yerde iş bulabilir. Hiçbir yerde iş bulamasa kendi işini kurabilir. Biraz gayret eden, mesleğini biraz öğrenen hiç kimse boşta kalmaz.”*

T6: *“Günümüzde tabi ki birçok yatırımcı var. Bu yatırımcı parasını bir şekilde fabrika kurarak, bir şeyler üreterek sürdürmek istiyor. Ama aynı şekilde iş arayan, istihdam edilmeyi bekleyen insanlarda var. Dolayısıyla istihdam olunacak insan kitlesinin genellikle çalışabilecek, üretebilecek, teknik kapasitesi olan insanlar olması gerekiyor. Yani bir fabrikada çalışmak istiyorsanız belli bir mesleğe belli bir bilgiye sahip olmanız gerekiyor. Bugün bir kaynakçı olabilir, bir makineci olabilir, bir kimyacı olabilir ya da herhangi bir meslek grubunda bir mesleğe sahip olması gerekiyor. Ben şahsen bir işletme sahibi olsam kendi işletmemde çalışacak insanın bir yeterliliğe sahip olmasını isterim. Dolayısıyla eğer ki memleketimiz kalkınacaksa teknik açıdan mesleki açıdan mesleki eğitimin olması gerekiyor. Çalışacak insanların mesleki eğitimden mezun insanlar olması gerekiyor. Tabi bu demek değil ki bir tıp fakültesine bir mühendislik fakültesine gidecek insanlar olmasın demiyoruz, onlarda*

lazım. Ama geniş kapsamda, geniş ölçüde bizzat üretim yapan insanların mesleki eğitimden daha fazla istifade etmesi ve bu insanların biraz daha eğitimine ağırlık verilmesi gerekiyor.”

T8: *“Zaten mesleki ve teknik eğitimin amacı bu. Çok iyi olmasa da son 10 yılda yeni teçhizatlar, döner sermayenin açılmasıyla, işletmelerde beceri eğitimi dersinde öğrenciler işletmelere gittiğinde belli becerileri kazanıyor öğrenci. Her yıl staja giden öğrencilerimizden bir kaç da staja gittikleri işletmelerde işe giriyor. Sonraki yıllarda da bu durum devam ediyor.”*

T13: *“İşletmeler eleman alırken özellikle meslek lisesi mezunlarını tercih etmektedir. Çünkü okullarda özellikle atölye derslerinde her ne kadar ders sayıları yetersiz de olsa verilen eğitim sayesinde meslek lisesi mezunları çalışma ortamına daha kolay adapte olabilmektedir.”*

Mesleki ve teknik eğitim sayesinde istihdamın sağlanmasına yönelik olarak kendini yetiştirmenin önemi ile ilgili olarak Y5 öğrencilerin mesleki anlamda kendilerini yetiştirdikleri takdirde istihdam edilebilirlik noktasında avantajlı durumda olduğunu şu sözlerle ifade etmiştir: *“Mesleki eğitim dediğim gibi bir ülkede herkesin kamuda çalışabilme olanağı zaten yok. Olmayacağını da ülkemizde herkes yaşayarak öğrendi. İşsiz nüfusa baktığımızda üniversite mezunu gençlerin işsizlik oranının çok daha fazla olduğunu görüyoruz. Meslek lisesinin mezun ettiği, yetiştirdiği çocukların iş bulmada, istihdam edilmede daha öne çıktığını rahatlıkla görebiliyorum. Her zaman dediğim gibi anahtar kelime kendini geliştirmek, mesleğini sevmek, alanında ilerlemek. Zaten meslek liselerimizdeki en büyük sorun belki şu; ortaokuldan sonra bu okula gelen çocukların ya da ailelerinin yeterli rehberlik ve yönlendirme, tanıtım çalışmalarından yararlanamaması. Bir nevi zorunlu olarak bu okullara gelmesi mesleki ve teknik eğitimin önündeki en büyük engel gibi görüyorum. Çocuk severek geldiği zaman buradaki bütün bölümlerin çok çok güzel olduğunu düşünüyorum. Burada önemli olan çocuğun, yaptığı işi kabullenerek işini, mesleğini nasıl dahi iyi yapabilirim düşüncesinde olması gerekiyor.”*

T10 ise öğrencilerin mesleki anlamda kendilerini doğru bir şekilde yetiştirdikleri takdirde mesleki ve teknik eğitimin istihdam edilebilirliğe olumlu bir katkısı olduğunu şu sözlerle ifade etmiştir: *“Olumlu yönde bir katkısı olduğunu düşünüyorum. Önceden ne iş olsa yapardım dönemi vardı. Artık ne işveren ne çalışan ne iş olsa yapardım demiyor. Herkes kendi okuduğu alanla ilgili hatta dalıyla ilgili çalışmak istiyor. Mesela bizim konaklama ve seyahat hizmetleri alanı öğrencilerimiz yiyecek içecek alanında çalışmak istemiyor. Uzmanlaşma ve branşlaşma daha ortaöğretim çağında başlıyor. Öğrenci kendini hangi alanda yetiştirdiyse mezun olduğunda da o alanda çalışmak istiyor. Bu konuda da katkının olumlu yönde olduğunu*

düşünüyorum.” T11 öğrencinin kendini geliştirdiği takdirde her zaman istihdam edilebilir olduğunu şu sözlerle ifade etmiştir: “Eğitim öğretimde kendini yetiştiren öğrenciler için mesleki eğitimin istihdam ve işsizliğin azaltılması konusunda katkısı var. Ama öğrenci bir şey öğrenmek istemiyorsa ya da yerleştiği alanda kendini yetiştirmek istemiyorsa onun için bir katkısı yok. Ama kendini yetiştiren bir öğrenci her zaman iş imkânına sahip.

İstihdam alt teması kapsamında okul sektör işbirliklerinin sağlanmasına yönelik T3: *“Toplumun gelişmesi için mesleki eğitim şart. Mesleki eğitimin gelişmesi için de bütün paydaşların elini taşın altına koyması gerekiyor. Sadece öğretmen, öğrenci, okulla bu iş olmaz. Diğer paydaşlarında destek vermesi gerekiyor. İyi bir mesleki eğitim, iyi bir organizasyon yapıldığı zaman işsizlik diye bir şey kalmaz. Çocuklar iyi birer meslek sahibi olur. Zaten kalifiye elemana yurdumuzun her yerinde ihtiyaç var.”* şeklinde görüş belirterek işbirliklerinin önemine dikkat çekmiştir. T4 ise mesleki ve teknik eğitimin sektör ihtiyaçları göz önüne alınarak planlanması ve bölgesel ihtiyaçlara yönelik işbirliklerinin gerçekleştirilmesi gerektiğini şu sözlerle ifade etmiştir: *“Bunun için bir kere sektör ihtiyaçları göz önüne alınarak eğitim planlanmalı. Yani sektörle işbirliği bu konuda çok önemli. Sektörün ihtiyacı olan ara eleman ne, hangi donanımlara sahip elemana ihtiyaç var ya da hangi alanlarda ihtiyaç var. Bunlar mesleki ve teknik eğitimle işbirliği içerisinde çalışırsa biz bu sorunu çözebiliriz. Yoksa bizim mezun ettiğimiz öğrenciler onların ihtiyaçlarını karşılamaz. Bu konuda az önce bahsettiğim gibi bölgesel ihtiyaçlar göz önünde tutularak çalışmalar yapılırsa çok daha verimli ve başarılı bir sonuç alınabilir.”* Çevre Duyarlılığı Alt Temasına İlişkin Bulgular Tablo 28’de verilmiştir:

Tablo 28. Çevre Duyarlılığı Alt Temasına İlişkin Bulgular

Alt Tema	Kod	f	Katılımlar
Çevre Duyarlılığı	Kalan malzemelerin değerlendirilmesi	4	Y1,Y4,T9,T12
	Ders içerikleri ile bütünleştirme	4	T2,T3,T10,T13
	Projelerle katkı sağlanması	3	Y3,Y5,T7
	Bilinçli üretim yapılması	3	Y1,T3,T6
	Toplumsal ve sosyal duyarlılığın zayıf olması	3	T4,T5,T11
	Alışkanlık kazandırma	2	T1,Y2

Tablo 28’de yer alan bilgilere bakıldığında Çevre duyarlılığı alt teması 6 koddan oluşmaktadır. Bu kodlar: “Kalan malzemelerin değerlendirilmesi (f=4)”, “Ders içerikleri ile bütünleştirme (f=4)”, “Projelerle katkı sağlanması (f=3)”, “Bilinçli üretim yapılması (f=3)”, “Toplumsal ve sosyal duyarlılığın zayıf olması (f=3)”, “Alışkanlık kazandırma (f=2)” şeklindedir.

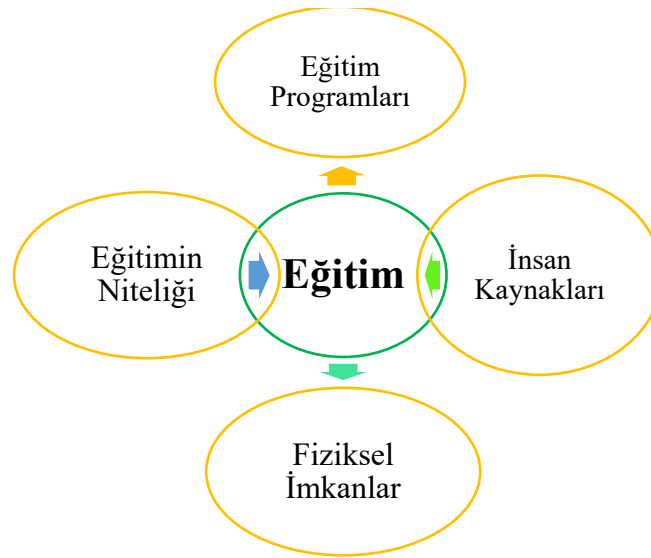
Çevre duyarlılığının sağlanmasında “kalan malzemelerin değerlendirilmesi” ile ilgili olarak Y4 görev yaptığı okulda atıkları nasıl değerlendirdikleri ile ilgili şu örneği vermiştir: “Çevre duyarlılığı kazanıyor öğrenci. Buna kendi okulumuzdan örnek vereyim. Yemek atıklarını değerlendiriyoruz okulumuzda. Bir ara tavuklarımız, hayvanlarımız vardı. Onları besliyorduk. Şu anda kompost makinesi düşünüyoruz. Yiyecek atıklarını değerlendirme açısından.” T9 ise kendi atölyelerinde kalan malzemeleri değerlendirdiklerini ve bu şekilde çevre duyarlılığını sağlamaya çalıştıklarını şu sözlerle ifade etmiştir: “Bölümümüz açısından düşünürsek, kullandığımız maddeler içerisinde herhangi bir fire yok. Çöpe atılması gibi bir durum yok. Hepsini değerlendiriyoruz. Hurdaları da değerlendiriyoruz. Dolayısıyla öğrencilerde hem evlerinde hem yeni gidecekleri işlerinde çevreye duyarlılığı öğreniyorlar. Kendi adıma konuşmam gerekirse çevre eğitimi de veriyorum öğrencilerime. Dünyanın, toprağın, suyun, havanın temizliğinin ne kadar önemli olduğunu anlatıyorum öğrencilerime. Dolayısıyla mesleki eğitimde de olsa normal eğitimde de olsa çevre duyarlılığı okullarda kazandırılıyor.” T12 atölyelerde çalışırken öğrencileri kalan malzemeleri değerlendirme konusunda yönlendirildiklerini şu şekilde dile getirmiştir: “Biz atölyede çalışırken öğrencileri bu noktada yönlendiriyoruz. Çocuk bunu kendisi düşünemiyor ama kalan malzemeleri tekrar kullanma, dönüştürme konusunda öğrenciyi yönlendiriyoruz. Malzemeleri sonuna kadar kullanmaya çalışıyoruz.”

Çevre duyarlılığının sağlanması noktasında “ders içerikleri ile bütünleştirme” yapıldığına değinen T2 bu duruma ilişkin şu örneği vermiştir: “Yine burada çevre duyarlılığını da kazandığını düşünüyorum. Çünkü biz derslerimizde alternatif motorlar ve yakıtlar dersini işlerken burada çevreye daha faydalı ya da daha az zararlı motorları inceliyoruz. Örneğin elektrikli ve hidrojenli araçları inceliyoruz. Daha az emisyon üreten araçları inceliyoruz. Ya da dizel teknolojisi dersinde Euro 5, Euro 6 motorlarını inceliyoruz ki bu Euro 5 motorlarının en büyük özelliği zaten doğaya daha az emisyon katması, daha temiz motorlar olması. Bunları zaten işlerken de neden yaptığımızı öğrenci zaten anlamış oluyor ve çevre duyarlılığına da katkısı olduğunu düşünüyorum.” T10 ise çevre duyarlılığı kazandırma noktasında Mesleki Gelişim Atölyesi ders içeriğinden yararlandığını şu sözlerle ifade etmiştir: “Özellikle Mesleki Gelişim Atölyesi dersimizde bizim Çevre konumuz var. O konularda 3R kavramını sıkı sıkıya öğretiyoruz. Azalt yeniden kullan geri dönüştür. Türkiye’nin başını çektiği sıfır atık projesi var. O proje hakkında ayrıntılı bilgiler veriyoruz. Hem ders konularımız hem ders sırasında izlettiğimiz videolarla. Katı atık yönetimi nasıl yapılmalıdır, modern tesisleri anlatıyoruz. Mesleki gelişim atölyesi dersi zaten bütün meslek liselerinde okutulan bir ders. Yüzde yüz

davranış değişikliği oluşturamamak bile bilinç oluşturduğumuzu düşünüyorum. Öğrencilerimiz biliyorlar yani. Çevre, atık, sürdürülebilir çevre konularını. Eminim ruhi bir olgunlaşmaya ulaştıktan sonra da biraz daha duyarlı olacaklar ve davranışlarını da değiştireceklerdir. Ben o ünitenin ders içeriğinde olmasının çok faydalı olduğunu düşünüyorum.”

4.4. Eğitim Temasına Yönelik Bulgular

Katılımcılar ile yapılan görüşmelerde “BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının gerçekleştirilmesi doğrultusunda Mesleki ve teknik eğitimde karşılaşılan sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri nelerdir?” sorusu sorularak elde edilen veriler sonucunda ortaya çıkan eğitim temasına yönelik alt temalar Şekil 9’da verilmiştir:

Şekil 8. Eğitim Temasına Yönelik Alt Temalar

Şekil 9’da yer alan Eğitim temasının “Eğitim Programları”, “İnsan Kaynakları”, “Fiziksel İmkanlar” ve “Eğitimin Niteliği” olmak üzere 4 alt temadan oluştuğu görülmektedir. İnsan Kaynakları alt temasına ilişkin bulgular Tablo 30’da, Fiziksel İmkanlar alt temasına ilişkin bulgular Tablo 31’de ve Eğitimin Niteliği alt temasına ilişkin bulgular Tablo 32’de verilmiştir. Eğitim programları alt temasına ilişkin bulgular Tablo 29’da verilmiştir:

Tablo 29. Eğitim Programları Alt Temasına İlişkin Bulgular

Alt Tema	Kod	f	Katılımcılar
Eğitim Programları	Teori ve uygulamada farklılıkları	5	T4,T5,T6,T10,T12
	Ortaokuldan itibaren mesleki eğitim	3	Y2,Y3,T2
	Programların ihtiyaçları karşıladığı	2	T1,T7
	Program yapımcıların mesleki eğitimin dışından olması	2	T3,T13
	Programlar güncellenirken altyapının da güncellenmesi	2	Y5,T11
	Programların çok sık değişmesi	2	T8,T9
	Atölye ders saati sayılarının yetersizliği	1	T9

Tablo 29’da yer alan Eğitim programları alt temasına incelendiğinde 7 koddan oluştuğu görülmektedir. Bu kodlar: “Teori ve uygulama farklılıkları (f=5)”, “Ortaokuldan itibaren mesleki eğitim (f=3)”, “Programların ihtiyaçları karşıladığı (f=2)”, “Program yapıcılarının mesleki eğitimin dışından olması (f=2)”, “Programlar güncellenirken altyapının da güncellenmesi (f=2)”, “Programların çok sık değişmesi (f=2)” ve “Atölye ders saati sayılarının yetersizliği (f=1)” şeklindedir.

Eğitim programları ile ilgili olarak teori ve uygulama farklılıkları konusunda T5 programlarda bölgesel etkinin zayıf oluşunun teori ve uygulama farklılıklarına yol açtığını şu şekilde ifade etmiştir: *“Eğitim programlarında genel olarak bir sorun yok. Teorik olarak program çok düzgün ama bunun okullarda uygulanabilirliği konusunda sıkıntılar var. Programın uygulanması sırasında okuldaki öğretmen, donanım, sanayi programın uygulanabilirliği açısından yeterli mi? Mesela Akçakent’te Çok Programlı Lise var burada elektrik-elektronik bölümü var ama Akçakent’te elektrikçi yok. Boztepe’de makine bölümü var Boztepe sanayisinden makineci kimse yok. Yani böyle tezatlıklar da var. Bu çocuklarda boşu boşuna o alanda okumuş gibi oluyor. Programlarda bölgesel etki zayıf.”* T10 teori ve uygulama farklılıkları konusundaki görüşünü: *“Eğitim büyük bir camia olduğu için tabii sorunlarda bitmiyor. Bir yönetmelik çıkardığınızda bir anda uygulamaya geçirmek, öğretmen ve öğrencileri bu konuda motive etmek, kazanımları kazandırmak bir anda çok mümkün olmuyor. Çünkü dediğim gibi bizim öğretmen ve öğrenci sayımız birçok Avrupa ülkesinden fazla. Dolayısıyla bu fazlalık hareketlerde biraz kısıtlamayı getiriyor. Ama her geçen gün iyiye gittiğimizi düşünüyorum. Eksiklikler de var tabii ki. Türkiye’nin her tarafı maalesef aynı koşullara ulaşamıyor. Şehirlerarasında farklılık oluyor eğitim öğretim açısından. Ama gelecekte ümitliyiz tabii ki.”* şeklinde ifade ederek eğitim camiasının sayısal büyüklüğünün ve bölgesel farkların teorik programların uygulanması noktasında farklılıklara yol açtığını belirtmektedir. T12 ise programların kâğıt üzerinde yeterli olmasına rağmen öğrencilerin öğrenme sorunlarından kaynaklanan zorluklar yüzünden uygulamada sorunlar yaşandığını şu sözlerle ifade etmiştir: *“Bunlar hep öğrenciye dayalı. Teknik eğitimde çok iyi olmak isteniyor, çok güzel çalışmalar yapılıyor ama bu çalışmalar yapılırken bunu yapacak kişiler seçilemiyor. Kâğıt üzerinde her şey çok güzel ama öğrencilerin zorlukları ile uğraşılıyor. Çocuklar bu verdiklerimizi alamıyor. Bununla ilgili çocukların öğrenme sorunlarının derinlerine inmek gerekiyor. Bu sorunları çözünce de uygulama noktasında çok isteksiz çocukların çok iyi yerlere geldiğini görüyoruz.”*

Ortaokuldan itibaren mesleki eğitim ile ilgili olarak Y2 mesleki eğitime erken başlanması gerektiğine yönelik düşüncesini şu sözlerle ifade etmiştir: “*Kesinlikle mesleki eğitime daha erken başlanmalı. Meslek ortaokulları olması gerektiğini düşünüyorum. Bir noktada zorunlu eğitim sürecinde belki okumayı bile tam manasıyla öğrenememiş çocukların zorlanmadan lise okuması ve mesleki eğitime yönlendirilerek mesleki eğitimin daha mesleki eğitim olması gerektiğini düşünüyorum.*” Y3 küçük yaşlarda mesleki eğitime başlanmasının önemini şu şekilde dile getirmiştir: “*İnsanları küçük yaşta mesleğe yönlendirmek el becerisini ve bilgisini geliştirir. 18-20 yaşındaki çocuğu eğemezsiniz büyümemezsiniz. Şu anki sistem buna uygun değil. Dediğim gibi çırağın kalfanın küçük yaşta yetiştirilmesi lazım. Ağaç yaşken eğilir. Çocuklarımızı erken yaşta mesleğe yönlendirmemiz lazım.*” T2 ise öğrencilerin ortaokuldan itibaren mesleki eğitime yönlendirilmesinin mesleki becerilerin gelişimi açısından daha doğru olacağını şu sözlerle ifade etmiştir: “*Eğitim programları açısından şöyle düşünüyorum. Aslında bakarsan bir öğrencinin ortaokuldayken seçilmesi lazım. Ortaokuldayken seçilip bu adan sayısalcı mı sözelci mi olacak, mühendis mi olacak, doktor mu olacak seçilip olmayacak öğrencileri boşu boşuna yormamak lazım ve mesleki eğitime yönlendirmemiz lazım. Ortaokuldan itibaren yönlendirirsek çok da faydalı olur. Ortaokulda mesela mesleki ve teknik ortaokula giden bir öğrenciyi düşünün. Mobilya bölümünde eli yatkın olur. Tornavida tutmayı, anahtar tutmayı öğrenir, resim çizmeyi öğrenir, gönnye tutmayı öğrenir. Her şeyi öğrenir ama belli bir yaşa geldikten sonra bunlar biraz zor oluyor. Bana göre ortaokuldan itibaren mesleki eğitimin başlaması lazım. Onun dışında boşa kürek çekmiş oluruz. Öğrenci liseye geliyor lise 1 de 15 yaşında bir sene de kaldığını düşün 16 yaşında”. İnsan kaynakları alt temasına ilişkin bulgular Tablo 30’ da verilmiştir.*

Tablo 30. İnsan Kaynakları Alt Temasına İlişkin Bulgular

Alt Tema	Kod	f	Katılımcılar
İnsan kaynakları	Öğrencinin akademik başarısı	11	Y1,Y4,Y5,T1,T4,T6,T8,T10,T11,T12,T13
	Öğretmenlerin güncel kalması	4	Y1,T2,T3,T5

Tablo 30’da yer alan İnsan kaynakları alt temasına ilişkin bulgular incelendiğinde bu alt temanın 2 koddan oluştuğu görülmektedir. Bu kodlar “Öğrencinin akademik başarısı (f=11)” ve “Öğretmenlerin güncel kalması (f=4)” şeklinde ortaya çıkmıştır.

Öğrencinin akademik başarısı ile ilgili olarak Y4 mesleki eğitime nitelikli öğrenciler alınarak meslek liseleri üzerindeki olumsuz algının yıkılabileceğini şu sözlerle ifade etmiştir: “*Burada en büyük sorunlardan biri öğrenci girdisi. Nasıl ki diğer okullar puanla öğrenci alıp, güzel, nitelikli öğrenciler yetiştiriyorsa meslek liselerinde bizimde o alana yatkın çocukları*

almamız lazım. Şöyle olmasın oraya gidemedi meslek lisesine gitti. Bu algıyı yıkmamız lazım. Son zamanlarda üst dilimlerden meslek lisesine öğrenci alımları var. Bu aslında çok önemli bir gelişme. Bu okullara bu şekilde öğrenci alınırsa meslek liseleri üzerindeki bu algıyı da yıkabiliriz bence.” Y5 mesleki ve teknik eğitimde öğrencinin akademik başarısının önemine ilişkin görüşünü verdiği şu örnekle dile getirmiştir: *“Ben meslek lisesinden 98 yılında mezun oldum. Meslek lisesine girerken sınavla girdim. O dönem meslek lisesine ortaokuldan bizi geziye götürdüklerinde bilişim teknolojileri alanın gezerken o kadar heyecan duymuştum ki. O bölüme yerleşmek için can atıyordum. Liseye geçiş sınavında il üçüncüsü olmuştum. Bu da beni çok gururlandırmıştı. Bölümümdeki arkadaşlarım ya mühendis ya öğretmen ya bir yerde çalışıyorlar. 35 kişiydik, ortada kalmış, işsiz kalmış birini hiç hatırlamıyorum. Üzüldüğüm nokta o günlerden bu günlere gelmemiz. O günlerde o başarılı, zeki çocuklar meslek liseleri sıralarını doldururken şimdi hiçbir okula yerleşemeyen, ortada kalan, göç etmek zorunda kalıp yer değiştiren insanların doldurduğu okullar olması üzücü. İnşallah devlette, toplum da, hükümetler de meslek liselerinin önemini geç olmadan anlar ve farkına varır. Daha iyi yerlere gelir bu okullarımız. Çünkü okullarımız gerçekten hak ettiği yerde değil. Benim okuduğum meslek lisesinin girişinde “Sanat okulunda okumak bir ayrıcalıktır.” Yazılı bir tablo vardı biz o tabloyu her gördüğümüzde gurur duyardık. Ama şimdi meslek lisesine gidiyorum demekten utanan çocuklar var.”*

T1 öğrencinin akademik başarısı ile ilgili olarak başarı düzeyi ne durumda olursa olsun verilen gayreti şu sözlerle ifade etmiştir: *“Meslek Lisesi öğretmenleri kendileri de zaten meslek lisesi mezunu ve ayrıyeten teknik eğitim fakültesi mezunu. Teknik eğitim fakültesi biliyorsunuz aynı meslek lisesi gibi uygulamalı bir fakültedir. Orada yetişen öğretmenler gerçekten donanımlı olarak yetişiyor. Her türlü uygulamayı yapacak kapasitede ve donanımda öğretmenlerdir. Dolayısıyla o konuda bir sıkıntı yok. Hep dönüp dolaşıp aynı yere geliyoruz. Öğrenci. Daha önce dediğim gibi bize gelen öğrenciler akademik anlamda hep düşük öğrenciler oluyor. Ama mevcut öğrenci ne durumda olursa olsun, mevcut durum ne olursa olsun biz en yüksek katkıyı nasıl sağlarız onu sağlamaya çalışıyoruz. Ne olursa olsun mesleki eğitimde mevcut durum ne olursa olsun biz eldeki imkânlara göre öğrencilerin daha iyi yetişmesi, en iyi şekilde yetişmesi için gayret gösteriyoruz.”*

T6 mesleki ve teknik eğitimde matematik becerisinin önemli olduğunu ve öğrenci girdisinin ne kadar nitelikli olursa çıktının da o kadar nitelikli olacağını şu sözlerle dile getirmiştir: *“Bize gelen öğrenciler belli bir aşamadan geçerek geliyor. Sayısal dersleri daha zayıf olan bir öğrenci grubu geliyor. Mesleki eğitimin hesabı kitabı bilebilen öğrencilere de*

ihtiyacı var. Bu öğrencileri gruplandırırken ayırırken öğrencilerimiz öncelikle fen liseleri daha sonra sınavla öğrenci alan okullar, en sona kalan öğrenciler bir meslek sahibi olsun mantığıyla maalesef gönderiliyor. Bizim buradaki devletin verdiği imkânlarla bence daha zeki öğrencilerin eğitim alması ve bu öğrencilerin de ülkemizin teknolojik gelişimine faydasının olması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü yapılan birçok uygulama tamamen hesaba kitaba dayanıyor. Birçok şey matematiksel işlemlere dayanıyor. Bir teknik eleman çeliğin erime ısısını bilebilmeli. İçerisindeki maddeleri görebilmeli, dayanım hesabı yapabilmeli. Dolayısıyla matematiksel altyapıya da ihtiyacımız var. Hesabı bilmeyen veya bazı teknik bilgileri bilmeyen insanın da çok fazla kaliteli bir eleman olarak yetişeceğini düşünmüyorum açıkçası.”

T10 öğrencinin akademik başarısının yanında davranış sorunlarına da değinerek öğrencileri sisteme uyum sağlatma konusunda zorlandıklarını şu şekilde belirtmiştir: *“Biraz önce de bahsettiğim gibi. Bize biraz daha akademik başarısı düşük öğrenciler geliyor. Onlarla da yol ilerlemek bizim için biraz zor oluyor. İşte öğrencilerimizin hem akademik başarısı düşük, hem davranış olarak da sorunlu sıkıntılı öğrenciler. Onları sisteme uyum sağlatma konusunda biraz zorluklar yaşıyoruz.”* T13 öğrencinin akademik başarısının düşük olduğu yönündeki düşüncesini: *“Öğrenci potansiyeli olarak daha aşağıda bulunuyoruz. Bunun en büyük nedeni başarılı olan çocuğa da aynı eğitimi veriyoruz, başarısız olan başarılı olamayacak olan çocuğa da aynı eğitimi veriyoruz. Bundan vazgeçmemiz gerekiyor.”* şeklinde ifade ederek farklı akademik performansa sahip öğrencilere aynı eğitimin verilmesinin yanlış olduğunu dile getirmiştir.

Öğretmenlerin güncel kalması ile ilgili olarak katılımcılar özellikle teknolojik anlamda öğretmenlerin kendini geliştirmesi gerektiği yönünde görüş belirtmiştir. Bu duruma ilişkin Y1: *“Öğretmenlerimizin gelişen teknolojiye ayak uydurmalarını sağlamak için sektörle mutlaka iç içe olunması gerekiyor. Öğretmeninde öğrenci gibi sektörün içerisine girip zaman zaman orda bu işi yapması gerekiyor. Kesinlikle aktif olarak sanayide bir usta nasıl iş yapıyorsa belki onun kadar direk üretime girmese bile üretim aşamasını mutlaka bilmesi gerekiyor.”* şeklinde görüş belirterek öğretmenlerin sektörle iç içe olması gerektiğini ifade etmiştir. T2 ise görüşünü: *“Biraz daha öğretmenlerimizin daha kaliteli olmasını bekliyorum açıkçası. Açık söyleyeyim biraz öz eleştiri yapmamız gerekiyor. Çünkü bütün öğretmenler belli bir seviyeden sonra tamamen kendi imkânlarıyla yenilenen teknolojiye uyum sağlamaya çalışıyor. Videolar seyrediyoruz, yeni dokümanları incelemeye çalışıyoruz. Ama yıllardır bir hizmet içi eğitim görmüyoruz. Mesela yeni bir teknoloji çıktı birçok şeyin farkında değiliz ona uyum sağlayabilmek için bana göre her öğretmenin en kötü 2 yılda bir hizmet içi eğitime alınması*

lazım.” şeklinde ifade ederek hizmet içi eğitimlerin önemine dikkat çekmiştir. Fiziksel İmkânlar alt temasına ait bulgular Tablo 31’de verilmiştir:

Tablo 31. Fiziksel İmkânlar Alt Temasına Yönelik Bulgular

Alt Tema	Kod	f	Katılımcılar
Fiziksel İmkânlar	Fiziksel imkânlar yeterli	7	Y1,Y5,T1,T4,T7,T8,T13
	Teknolojiye uygun yenileme ihtiyacı	6	Y3,T2,T5,T9,T10,T12
	Sektör desteğinin sağlanması	3	Y2,T3,T11
	Okul ve branş bazında değerlendirme	1	Y4
	İmkânların bir araya getirilmesi	1	T6

Tablo 31’de yer alan Fiziksel İmkânlar alt temasına yönelik bulgular incelendiğinde bu alt temanın 5 koddan oluştuğu görülmektedir. Oluşan kodlar; “Fiziksel imkânlar yeterli (f=8)”, “Teknolojiye uygun yenileme ihtiyacı (f=7)”, “Sektör desteğinin sağlanması (f=3)”, “Okul ve branş bazında değerlendirme (f=1)” ve “İmkânların bir araya getirilmesi (f=1)” şeklindedir.

Fiziksel imkânların yeterli olması ile ilgili olarak katılımcılar eksikler olsa da eskiye oranla daha iyi durumda olduğunu belirterek şu ifadeleri kullanmışlardır:

T1: *“Fiziksel alanlar yeterlidir. Ama daha iyi olabilir mi? Tabi ki daha iyi olabilir. Biz meslek lisesi olarak şu anda sayılı okullardan biriyiz. Her türlü imkâna sahibiz gerçekten.”*

T4: *“Okullarımız bence genel olarak fiziksel donanım açısından yeterli. Ben yeterli olduğunu düşünüyorum, donanımımız var, teknolojimiz var. Ama bunu kullanacak öğretmen ve öğrencilerimizin olması lazım.”*

T8: *“Fiziksel imkânlar hızla iyileşti. Bu noktada bir eksikli gözlemlemiyorum.”*

T13: *“Donanım olarak eskiye nazaran daha iyi durumdayız. Şu an için fiziksel imkânlar açısından bir sorunumuz yok.”*

Teknolojiye uygun yenileme ihtiyacı ile ilgili olarak fiziksel donanımların gelişen teknolojiye uygun olarak yenilenmesi gerektiği yönünde görüş belirten katılımcılardan T2: *“Okuldaki fiziksel imkânlar aslında baktığınızda ihtiyaçları karşılıyor. Ama biraz daha fiziksel donanım olsa daha iyi olur. Çünkü bizim mesleğimiz çok hızlı geliyor. Hangi bölüm olursa olsun. Elektrik bölümünde yenilenebilir elektrik var, motorlu araçlarda hibrit araçlar geliyor yazılım geliyor. Mobilya bölümünde modüler mobilya geliyor, CNC var. Makine bölümünde yine öyle. Yani piyasaya uyum sağlayabilmemiz için her yıl çıkanların bize de gelmesi gerekiyor. Ama öyle bir şey mümkün değil tabi. Onun biraz olması zor. Şeklinde görüş*

belirterek sektöre uyum sağlayabilmek için fiziksel donanım olarak yenilenmenin gerekli olduğunu vurgulamıştır.

T5: “Fiziksel imkânlar açısından baktığımızda daha önce söylediğim gibi müfredatta yazılı olanlarla okulların durumu örtüşmüyor. Çocuk okulda öğrendiği teorik bilgiyi gerek okulda gerek sanayide olsun uygulayabileceği donanıma ulaşma konusunda sorun yaşıyor. Okullardaki makinelerin çoğu teknolojiden yoksun, eski. Öncelikle bunun düzeltilmesi gerekiyor.” şeklinde görüş belirterek müfredat ve okulların durumu arasındaki uyumsuzluğa dikkat çekmiştir. T10 okullardaki donanımların teknolojiye uygun olarak yenilenmesi için devlet desteğinin artırılması gerektiğini şu sözlerle ifade etmiştir: “Okullar adına teknolojiye ulaşma konusunda kolaylıklar sağlanabilir, ödenekler artırılabilir. Laboratuvar ve atölyelerin niteliklerinin artırılması, modernleştirilmesi anlamında. Bunlar da tabii hep parayla oluyor. Yeterli ödenek gelirse tabii ki okullarımız imkânlar çerçevesinde atölyelerini, araç gereçlerini düzenlerler. Daha modernize olur, daha sanayiye uygun olur diye düşünüyorum.” T12 ise atölyedeki donanımların teknolojiye uygun olmadığını: “Kendi çalıştığım alanla ilgili şu anda atölyede çalıştığımız aletlerin hiç biri iş sektöründe, sahada kullanılmıyor. Belki iletmelerin çöplüklerinde bile yoktur okulda kullandığımız donanım. Mesela benim ders ortamında ihtiyacım olan makinelerin belki yüzde yirmisi bile atölyede yok. Böyle olunca da çocuk yetişemiyor. Pek çok şeyi görmüyor.” şeklinde ifade ederek bu durumun öğrencilerin yetiştirilmesini olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Eğitim temasına yönelik ortaya çıkan bir diğer alt tema olan “Eğitimin niteliği” alt temasına ilişkin bulgular Tablo 32’de verilmiştir:

Tablo 32. Eğitimin Niteliği Alt Temasına İlişkin Bulgular

Alt Tema	Kod	f	Katılımcılar
Eğitimin Niteliği	Öğrencinin akademik başarısı	6	Y1,T3,T5,T6,T7,T11
	Eğitim ortamlarının teknolojiye uyumu	2	Y2,T12
	Öğretmen faktörünün önemi	2	Y5,T13
	Öğretmen eğitimleri	2	T1,T4
	Müfredatla ilgili sorunlar	2	T2, T10
	Toplumsal algının yıkılması	1	Y4
	Okul-veli ilişkilerinin önemi	1	T9

Tablo 32’de yer alan Eğitimin Niteliği alt temasına ilişkin bulgular incelendiğinde bu alt temanın 7 koddan oluştuğu görülmektedir. Oluşan kodlar: “Öğrencinin akademik başarısı (f=6)”, “Eğitimin ortamlarının teknolojiye uyumu (f=2)”, “Müfredatla ilgili sorunlar (f=2)”, “Öğretmen faktörünün önemi (f=2)”, “Öğretmen eğitimleri (f=2)”, “Toplumsal algının yıkılması (f=1)” ve “Okul-veli ilişkilerinin önemi (f=1)” şeklindedir.

Eğitimin niteliği ile ilgili olarak öğrencinin akademik başarısının önemine değinen T3 okul-sektör işbirlikleri sağlanarak gelen öğrencilerin daha nitelikli olacağını şu sözlerle ifade etmiştir: *“Bütünlüğü sağlayamıyoruz. İş çevresi, okul, vasıfsız yöneticiler diyelim. Hepsi üst üste geldiği zaman o birlikteliği sağlayamıyoruz. Gelen öğrencinin kapasitesi, sanayi sahip çıkarsa buraya gelen öğrenci de kaliteli olacak. Ne yapacağız o zaman buraya sınavla öğrenci alacağız. Sınavla öğrenci alan Bursa’da TOFAŞ, Aksaray’da Mercedes bunların aldığı öğrenciler var. Oradaki çocuklara bakıyoruz 4-4,5’la çocuk meslek lisesine gitmiş. Buradaki çocuğa bakıyoruz daha toplamayı bilmiyor. Biz buradaki çocuğu eğitmeye çalışırken 4,5’luk çocuk zaten her verdiğini alıyor. Daha başarılı oluyor.”*

T5 öğrencinin akademik başarısının düşük olmasıyla birlikte farklı sorunlarının da bulunduğunu bu durumun eğitimin niteliğini olumsuz olarak etkilediğini şu sözlerle ifade etmiştir: *“Türkiye’de normal Anadolu liselerinin kontenjanları artınca mesleki okullara giden öğrenci sayısı azaldı. Eğitim seviyesi ve akademik başarı olarak daha düşük öğrenciler gelmeye başladı. Disiplin yönünden olsun, ailevi sorunlar olsun daha problemliler öğrenciler gelmeye başladı. Bu öğrencilerle de bakanlığın hazırlamış olduğu bu müfredatın tamamını uygulamanız ya da başarılı olmanız çok zor. Çünkü gelen öğrencinin başarı durumu çok düşük.”*

T6 meslek liselerinin cazip hale getirilerek akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin de bu okulları tercih edebileceğini şu şekilde ifade etmiştir: *“Eğer ki mesleki eğitime önem vereceksek şayet mesleki okulların cazip hale getirilmesi gerekiyor. Fabrikalar, kuruluşlar eleman alacaksa öncelikle endüstri meslek lisesi mezunu eleman alması, buradan mezun olacak öğrencilerin mutlaka yüzde yüz istihdam garantili olarak alınması, buraya gelecek öğrencilerin nitelikli olarak gelmesini sağlayacaktır. Bunlar sağlandığında öğrenci Fen liselerini değil belki mesleki okulları daha çok seçecek. Bu durum matematiksel zekâya sahip öğrencilerin bu okullara gelmesini sağlayacak, dolayısıyla daha yetenekli öğrenciler gelirse daha yetenekli olarak kaliteli teknik personeller, teknik insanlar mezun olacağı düşüncesindeyim.”*

T7 ise: *“Mesleki ve teknik eğitimde görev yapan öğretmenlerimizin bu konuda yeterli olduğunu düşünüyorum. Ancak öğrenci profilimizin dediğim gibi düşük olması ortaya çıkardığımız ürünün de bir ara eleman olarak düşünürseniz bu ürünü ara elemanın da yetersiz görünmesine neden oluyor. Öğrencinin ilk geldiği anla mezun olduğu an arasındaki değişim çok büyük ama yeterli değil. Çok daha iyisi, biraz daha matematik bilgisi yeterli olan öğrencilerle çok daha iyi şeyler yapılabileceğini düşünüyorum.”* şeklinde görüş belirterek öğrencinin akademik başarısı ile ilgili olarak girdi ve çıktı arasındaki farkın büyüklüğüne dikkat çekerken matematik başarısının önemine de değinmiştir.

BÖLÜM V

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde nitel bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar verilmiştir. Bu sonuçlar araştırmanın kavramsal çerçevesini oluşturmaya yönelik incelenen politika belgelerinden elde edilen veriler ve alan yazında sürdürülebilir kalkınma amaçları ile mesleki ve teknik eğitim konusunda gerçekleştirilen çalışmalardan elde edilen sonuçlarla karşılaştırılarak tartışılmıştır. Araştırma kapsamında son olarak elde edilen sonuçlar ışığında çeşitli öneriler sunulmuştur.

5.1. Mesleki ve Teknik Eğitimin Mevcut Durumuna Yönelik Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın birinci alt amacı olan mesleki ve teknik eğitimin mevcut durumuna ilişkin mesleki ve teknik eğitimde görev yapan öğretmen ve okul yöneticileri ile gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda öğretmenlerin mesleki ve teknik eğitimin mevcut durumu hakkında görüş ve önerileri belirlenmiştir.

Öğretmenlerin mesleki ve teknik eğitimin mevcut durumu hakkındaki görüşleri öğrenci niteliği, fiziksel imkânlar, politikalar ve paydaşlar alt temaları etrafında şekillenmiştir. Öğrenci niteliği ile ilgili olarak öğretmenlerin tamamına yakını mesleki ve teknik eğitim gören öğrencilerin akademik başarılarının düşük olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Mesleki ve teknik eğitimin istenildiği şekilde yürütülememesinin sebeplerinden birinin bu durum olduğunu belirten öğretmenler, öğrencilerin lise düzeyinde olmalarına rağmen dört işlemde sorun yaşadıklarını, derse ilgilerinin zayıf olduğunu ve öğrencileri derse karşı isteklendirme konusunda sorun yaşadıklarını belirtmiştir. Karakaş (2012), ilköğretim öğrencilerinin mesleki eğitim algılarına yönelik gerçekleştirdiği çalışmada öğrencilerin lise tercihlerini etkileyen faktörlerden birinin başarı düzeyi olduğunu belirlemiştir. Mesleki Eğitimde Niteliğin Artırılması Çalışma Grubu Raporunda (MEB, 2018) da mesleki ve teknik eğitimde karşılaşılan sorunlardan birinin öğrencilerin akademik başarısının düşük olmasıdır. Bu iki durum öğretmenlerin görüşlerini kanıtlar niteliktedir.

Mesleki ve teknik eğitimin mevcut durumuna ilişkin fiziksel kaynakların yetersiz olduğu görüşü ile ilgili olarak katılımcılar atölyelerdeki donanımların eski teknolojiye dayalı olduğunu söyleyerek bu durumun okulda alınan eğitim ile iş yaşamında gerçekleştirilen uygulamalar arasında kopukluğa sebep olduğuna ve bu yüzden okulda verilen eğitimin sahada bir karşılığının olmadığına değinmişlerdir. Mesleki eğitimde niteliğin artırılması çalışma grubu raporunda da (MEB, 2018) fiziksel kaynakların yetersizliğine ve öğrenme ortamlarının iyileştirilmesi gerektiğine değinilmesine rağmen bu sorunun halen devam ettiği görülmektedir.

Mesleki ve Teknik Eğitim Politika Belgesinde (MEB, 2024b) okulların fiziksel imkânları konusunda eğitim ortamlarının gelişen teknolojiye uyum sağlayamadığından bahsedilerek bu duruma sebep olan etkenlerin donatım maliyetinin yüksek olması ve aynı yerleşim yerinde birden fazla okulda aynı alan ve dalların bulunmasından kaynaklandığı belirtilmiştir.

Mesleki ve teknik eğitimin mevcut durumu ile ilgili olarak politika alt temasına ilişkin öğretmenler; mesleki eğitime yeterli önem verilmemesi, pandemi sonrası artan önem, tanıtım ve yönlendirme, teori ve pratikte uygulama farklılıkları, mesleki eğitime başlama yaşı, politikaların bölgesellikten uzak olması ve mezunların istihdamının sağlanması gibi konularda görüş bildirmişlerdir. Mesleki ve teknik eğitime yeterli önemin verilmemesi ile ilgili olarak katılımcılar meslek liselerinin genel liselere kıyasla geri planda kaldığını ve bir şekilde meslek liselerinin ön plana çıkarılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Ülkemizin büyümekte ve nüfusu artmakta olduğundan taşıma kapasitesini artırmak için yeni iş sahalarının açılması gerektiği ve bunun altyapısını sağlayacak olanın meslek liseleri olduğu belirtilmektedir. Mesleki eğitime gereken önemin verilememesine ilişkin bir diğer neden olarak mesleki eğitime dair iş ve işlemlerin mesleki eğitimin içinden olmayan kişilerce gerçekleştirilmesinden kaynaklandığı belirtilmektedir. Tüm bunların yanında mesleki ve teknik eğitime pandemi dönemiyle birlikte tekrar önem verilmeye başladığı ile ilgili görüşler mevcuttur. Mesleki ve teknik eğitime az da olsa tekrar önem verilmeye başlanmasının nedeni olarak pandemi döneminde meslek liselerinin maske, dezenfektan, siperlik gibi temininde güçlük çekilen malzemelerin üretim yükünü sırtlanmış olmasına işaret edilmektedir.

Mesleki ve teknik eğitime tanıtım ve yönlendirme ile ilgili olarak mevcut durumda bu faaliyetlerin yetersiz olduğu göze çarpmaktadır. Ortaokul döneminde daha erken yaşlarda meslek tanıtımlarına ve okul ziyaretlerine başlanması tanıtım ve yönlendirme açısından daha güzel sonuçlar ortaya çıkaracaktır. Mesleki ve teknik eğitim politika belgesinde (MEB, 2024b) de bu sorunun varlığına dikkat çekilerek rehberlik hizmetlerinin bu noktada yetersiz kaldığı ve akademik anlamda başarı düzeyi düşük olan çocukların mesleki ve teknik eğitime yönlendirilmesi gerektiği yönünde olumsuz bir algının bulunduğu belirtilmiştir. Mesleki ve teknik eğitimde görev yapan öğretmenler ise bu durumun tam tersi olması gerektiğini savunmaktadır. Öğretmenler özellikle bazı meslek derslerinde öğrencilerin ileri matematik bilgisi gerektiren işlemler yapması gerektiğini ancak mevcut öğrencilerin bunu gerçekleştirecek kapasitede olmadığını belirtmektedir. PISA 2022 sonuçlarına göre ortaöğretim kurumlarının ortalama matematik puanları incelendiğinde mesleki ve teknik Anadolu liselerinin ortalama matematik puanı 395 (420 2. Seviye altı yeterlilik düzeyi)'dir. Buna göre mesleki ve teknik

Anadolu liselerinin matematik ortalamasının temel beceri düzeyinin altında olduğu görülmektedir (ERG, 2024). Bu durum öğretmenlerin görüşlerini kanıtlar niteliktedir.

Mesleki ve teknik eğitimde teori ve uygulamada farklılıklar olduğu yönünde eleştiri getiren katılımcılar kâğıt üzerinde gerçekleştirilen söylemlerin sahaya yansıtılmadığını belirtmektedir. Teori ve uygulama farklılıklarına sebep olarak ise eğitim politikalarının bölgesellikten uzak olmasını, eğitim ortamları ile sektör ihtiyaçlarının birbirini karşılamadığı ve eğitim harcamalarından mesleki ve teknik eğitime ayrılan payın düşük olduğunu düşünmelerini göstermektedirler.

Mesleki ve teknik eğitimin mevcut durumuna ilişkin bir diğer sorun alanı mesleki ve teknik eğitime başlama yaşının gecikmiş olmasıdır. Öğretmenler mesleki eğitime başlama yaşının öğrencinin el becerisi ve diğer mesleki becerileri geliştirme konusunda yetersiz kaldığını bu yüzden mesleki eğitime ortaokul düzeyinde başlanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Buna duruma yönelik yakın dönemde MEB tarafından adım atılmış ve belirlenen 18 ilde ortaokul 7. Sınıftan itibaren zanaat atölyeleri olarak adlandırılan isteyen öğrencilerin katılabileceği beceri kursları açılmıştır. Devam eden süreçte ise Bursa, Konya, Sivas ve Burdur'da mesleki ve teknik Anadolu liseleri bünyesinde 2024 yılı içerisinde faaliyete geçecek olan mesleki ortaokullar açılması kararlaştırılmıştır. (MEB, 2024c).

Mevcut durumda mesleki ve teknik eğitimin bölgesellikten uzak bir yapı içerisinde olduğuna değinen öğretmenler alan, dal ve eğitim programlarının bölgesel ihtiyaçlara cevap verecek şekilde oluşturulması gerektiğine ve politikalar oluşturulurken ülkemizin sosyal ve kültürel yapısına uygunluğuna dikkat edilmesi gerektiğine değinmişlerdir.

Mesleki ve teknik eğitim mezunlarının istihdam sorunlarına değinilen çalışmada, 12. Sınıfı tamamlayan çocukların özellikle kırsal alanda ikamet edenlerin mezun olduktan sonra gerek kendi istekleri gerek farklı etkenler doğrultusunda eğitim gördükleri alanda istihdam edilemediklerine ve bu çocukların üretime katılmadığına değinilmiştir. Nitelikli iş gücü olarak mezun olan gençlerin özellikle sanayideki çalışma şartları yüzünden kendi alanlarında çalışmak istememekte ve aldıkları eğitimi karşılamayan farklı alanlara yönelmekte oldukları görülmektedir. Bu durum incelen raporlarda ve istatistiklerde de göze çarpmaktadır. İŞKUR (2023) tarafından hazırlanan İş Gücü Piyasası Araştırması (İPA) sonuçlarına ilişkin raporda eleman temininde güçlük çekilme nedenleri ile ilgili olarak çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi %34'lük bir orana sahiptir.

Mesleki ve teknik eğitimin mevcut durumuna ilişkin paydaşlar alt temasında okul-aile işbirliği ve meslek liseleri üzerindeki olumsuz algı dikkat çekmektedir. Okul-aile işbirliği noktasında öğrencilerin birçoğunun parçalanmış ailelere mensup olduğu ve ailelerin çocukların eğitimi ile çok fazla ilgilenmediği bu durumun da öğrencileri olumsuz yönde etkilediği ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra toplumun mesleki ve teknik eğitime bakışı noktasında olumsuz algının yıkılması gerektiğine de değinilmiştir. Bu noktada öncelikle toplumda genel kabul görmüş olan akademik başarısı düşük olan öğrencilerin meslek lisesine gitmesi gerektiği düşüncesinden kurtulmak gerekmektedir.

5.2.Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Uygulanabilirliği ve Ulaşılabilirliğine Yönelik Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın ikinci alt amacı olan sürdürülebilir kalkınma amaçlarının uygulanabilirliği ve ulaşılabilirliğine ilişkin mesleki ve teknik eğitimde görev yapan öğretmen ve okul yöneticilerine ait görüşler belirlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda amaçların uygulanabilirliği ve ulaşılabilirliği noktasında ortaya çıkan politika alt teması ile ilgili olarak gerekli alt yapının sağlanması gerektiği, amaçlar konusunda bilgilendirmenin yetersiz olduğu, kâğıt üzerinde kalması, ilerlemenin sağlanabileceği, dengeli bir yaklaşıma ihtiyaç duyulduğu ve işbirliklerinin önemi vurgulanmıştır.

Sürdürülebilir kalkınma amaçlarını uygulanabilirliği ve ulaşılabilirliği konusunda öncelikle gerekli alt yapının sağlanması ve amaçlar konusunda bilgilendirmenin doğru olarak yapılması gerekmektedir. Gerekli altyapının sağlanması noktasında ilk olarak Türkiye'nin sorunlarına ve dinamiklerine uygun olarak uzun vadeli ve gerçekçi politikaların oluşturulması gerektiği vurgulanmıştır. Türkiye'de amaçların gerçekleştirilmesi noktasında uygun bir organizasyon yapıldığı takdirde gerek nüfusumuzun genç olması gerekse teknolojik olarak gelişmiş yetişmiş insan gücüne sahip olmamız dolayısıyla Türkiye için uygulanabilirlik ve ulaşılabilirlik söz konusudur. Amaçlara milletler bazında bakıldığında tüm milletlerin elin taşın altına koyarak amaçların gerçekleştirilmesi konusunda üzerine düşeni yapması gerektiğine değinilmiştir.

Sürdürülebilir kalkınma amaçları konusuna eğitim açısından bakıldığında uygulanabilirlik ve ulaşılabilirliğin sağlanması için öncelikle amaçların uygulayıcısı olacak olan öğretmenlerin konudan haberdar edilmesi ve bununla ilgili belli bir eğitimden geçmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır. Aynı zamanda ulaşılabilirlik açısından kısa vadede sonuç alınamayacağına ve tüm amaçların uzun vadede izlenmesi gerektiğine de değinilmiştir. Bununla birlikte sürdürülebilir bir kalkınmaya erişmek için buna yönelik eğitimlerin daha

küçük yaşlarda başlaması gerektiği de belirtilmiştir. Bazı öğretmenler ise sürdürülebilir kalkınma amaçları ile ilgili olarak bu tür girişimlerin kâğıt üzerinde kaldığını uygulanabilirlik açısından ülkeler arasında ayırım yapıldığını ve açlık, susuzluk, savaş gibi etmenlerle dünyanın bir kaosa sürüklenmeye çalışıldığını söylemektedir. Buna rağmen uygulanabilirlik ve ulaşılabilirlikle ilgili olarak dengeli bir yaklaşım sergilendiğinde amaçların gerçekleştirilebilir olduğu sonucuna varılmıştır.

5.3. Mesleki ve Teknik Eğitimin SKA'nın Gerçekleştirilmesindeki Katkısına Yönelik Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın üçüncü alt amacı mesleki ve teknik eğitimin sürdürülebilir kalkınma amaçlarının gerçekleştirilmesine yönelik katkısı ile ilgili öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerini belirlemektir. Bahsedilen amaca yönelik gerçekleştirilen veri analizi sonucunda öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkarak sürdürülebilirlik teması belirlenmiştir. Bu tema altında ekonomik büyüme, teknolojik gelişim, girişimcilik, yenilikçilik ve yaratıcılık, üretken ara insan gücü, istihdam ve çevre duyarlılığı alt temaları ortaya çıkmıştır.

Mesleki ve teknik eğitimin sürdürülebilir kalkınma amaçlarının gerçekleştirilmesindeki katkısına yönelik ekonomik boyutu ile ilgili olarak öğretmenler; meslek liselerinin üretime katkı yoluyla ve iş yaşamı öncesi alınan beceri eğitimi sayesinde ekonomik büyümeye katkı sağladığını belirtmiştir. Aynı zamanda ekonomik büyümeye katkı sağlanabilmesi için okul-sektör uyumunun sağlanması, teknolojik gelişimin yakalanması ve yeterli istihdamın sağlanmasının bir zorunluluk olduğu dile getirilmiştir.

Meslek liselerinin üretime yaptığı katkı sayesinde ekonomik büyümeye katkısının olumlu yönde olduğunu belirten öğretmenler meslek liselerinin yeri geldiğinde bir fabrika gibi çalışarak üretim yapabileceğini dile getirmişlerdir. Mesleki ve teknik eğitimin tüm alanlarda ve endüstriyel sanayide kalkınmanın lokomotifini olduğunu belirten öğretmenler iyi bir mesleki eğitim yapıldığı takdirde ekonomik büyümeye olan katkının daha da artacağını ifade etmektedirler. Dünyadaki mesleki ve teknik eğitim örneklerine bakıldığında güçlü ekonomilere sahip ülkelerin pek çoğunun güçlü mesleki ve teknik eğitim yapısına sahip olduğu görülmektedir (TEDMEM, 2023). Bu duruma en iyi örnek ise ekonomik gelişmesinin temeli ve esas unsurlarından biri mesleki ve teknik eğitim olan Almanya örneğidir (Aydın, 2017). Bu noktada Almanya istikrarlı ve hızlı büyüyen bir yapıya sahip olması nedeniyle diğer ülkeler içinde örnek durumundadır (MEB, 2018).

İş yaşamı öncesi beceri kazanmanın ekonomik büyümenin sağlanmasındaki önemine değinen öğretmenler, öğrencilerin aldıkları eğitim sayesinde edindikleri beceriler ile yükseköğrenime ihtiyaç duymadan doğrudan ekonomiye katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin aldıkları eğitimle çırak, kalfa, usta olarak yetişmesinin yanı sıra iş yaşamları boyunca kullanacakları iş sağlığı ve güvenliği ile meslek hastalıklarından korunma konusundaki eğitimlerle genel lise mezunlarına göre beceri anlamında daha avantajlı oldukları dile getirilmektedir. İş yaşamı öncesi beceri kazanma ile ilgili olarak en önemli noktalardan biri de öğrencilerin eğitim dönemleri boyunca işletmelerde beceri eğitimi ve staj uygulamalarıyla okulda öğrendikleri teorik bilgileri imkânlar ölçüsünde sahada pratiğe dökme olanağı bulmalarıdır. Bununla birlikte okul-sektör uyumunun yetersizliği ile ilgili görüş belirten bazı öğretmenler ise sanayinin mesleki eğitimden beklentisinin mevcut durumdaki katkıdan daha fazla olduğunu ancak bu katkının sağlanmadığını ifade etmektedirler. Bu durumun en önemli nedeni ise öğrencilerin iş yaşamında gerekli olan becerileri eğitim süreçlerinde tam anlamıyla deneyimleme fırsatı bulamamalarıdır (Kalkınma Bakanlığı, 2018). Aynı zamanda ekonomik büyümenin sağlanması için mesleki ve teknik eğitim sayesinde teknolojik gelişmenin yakalanması gerektiği de ifade edilmektedir. Ekonomik büyümenin sağlanması için önemli olan bir diğer nokta mesleki ve teknik eğitim sayesinde yetişmiş, nitelikli insan gücünün istihdamının sağlanması konusudur. Ancak mesleki ve teknik eğitime yönelik atılan adımlara ve düzenlemelere rağmen mesleki ve teknik eğitim iş hayatına geçişi yeterli düzeyde sağlayamamaktadır (TEDMEM, 2023)

Mesleki ve teknik eğitimin sürdürülebilir kalkınma amaçlarının sağlanmasına katkısı noktasında ortaya çıkan teknolojik gelişim alt teması ile ilgili olarak öğretmen ve okul idarecilerinin görüşleri incelendiğinde şu ifadeler ortaya çıkmıştır: öğrencilerin akademik başarısı, nitelikli teknik eleman yetiştirilmesi, mesleki eğitime verilen önem, sektör işbirliği, belli alanlarda katkı sağlandığı ve potansiyelin ortaya çıkarılması gerektiği.

Öğrencilerin akademik başarısı ile ilgili durum mesleki ve teknik eğitim ile ilgili hemen her konuda tartışılmakta ve incelenen dokümanlarda da bu durum ortaya çıkmaktadır. Teknolojik gelişimin sağlanması konusunda öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, iyi öğrencilerden oluşan bir mesleki eğitimde teknolojik gelişmenin sağlanabileceğine dikkat çekilmektedir. Mevcut durumda öğrencilerin akademik başarılarının ve potansiyellerinin düşük olması öğrencilerin teknoloji geliştirme konusunda verimli şekilde çalışamayacaklarını göstermektedir.

Teknolojik gelişim sağlanması ile ilgili olarak nitelikli teknik eleman yetiştirilmesi gerektiği yönünde görüş belirten öğretmenler ve idareciler mesleki ve teknik eğitim sayesinde öğrencilerin nitelikli ara elemanlar olarak yetişmesi sağlanır ve bu yönde gayret gösterilirse teknolojik gelişimin sağlanmasına yönelik katkının da artacağını düşünmektedir. Bu noktada mesleki ve teknik eğitime gereken önemin verilmesi konusunda katılımcılar gerekirse akademik lise sayılarının azaltılarak meslek liselerinin ön plana çıkarılması gerektiğini ifade etmiştir. Bununla birlikte sektör işbirliklerinin de önemine vurgu yapılarak özellikle okullarda öğrencilerin gerçekleştirdiği kaliteli projelere sektörün maddi destek vermesi ve bu yönde işbirliklerinin geliştirilmesi gerektiğine değinilmiştir. Teknolojik gelişmenin sağlanması konusunda bir diğer görüş belirtilen alan mesleki ve teknik eğitimin belli alanlarda ve okul türlerinde bu gelişmeyi sağlayabileceği yönündedir. Özellikle endüstri mesleki lisesi olarak bildiğimiz sanayiye yönelik eğitim veren okul türlerinin gelişime açık (bilişim, otomotiv, elektrik elektronik gibi) alanlarında teknolojik gelişime katkının daha fazla olacağı belirtilmektedir. Bununla birlikte teknolojik gelişimin sağlanmasına ilişkin mesleki ve teknik eğitime yeterli fırsat ve imkân tanındığı takdirde ülke olarak kendimize yetecek potansiyelimiz olduğuna yönelik ifadelerde yer almaktadır.

Mesleki ve teknik eğitimin sürdürülebilir kalkınma amaçlarının gerçekleştirilmesini sağlamaya yönelik katkısı incelendiğinde öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşleri dikkate alındığında girişimcilik, yenilikçilik ve yaratıcılık teması ortaya çıkmaktadır. Bu tema bağlamında öğrencinin ilgili olması, nitelikli teknik eleman yetiştirilmesi, sermaye, tecrübe ve özgüven eksikliği, öğrencilerin akademik başarısı, uygulama imkânlarının sağlanması, müfredatta ilgili derslerin bulunmaması ve projelerle destek sağlanmasına görüşler ortaya çıkmıştır.

Girişimcilik, yenilikçilik ve yaratıcılık hakkında görüş bildiren öğretmen ve idarecilerin bir kısmı bu konu ile ilgili öğrencilerin okudukları alana karşı ilgili ve istekli olmaları durumunda aldıkları eğitimin bu becerileri karşılayabileceği yönünde görüş bildirirken bir kısmı ise mesleki ve teknik eğitimin misyonun nitelikli işgücü sağlama olduğu ve mevcut işlere yönelik eleman yetiştirdiği ancak mezun olan öğrenciler içerisinde kendi işini kuranların da olduğu yönünde görüş belirtmektedir. Bunun yanı sıra mevcut öğrencilerin akademik anlamda bu beceriler kazanma noktasında uygun olmadığı yönünde görüşlerde mevcuttur. Müfredatta ilgili derslerin bulunmaması ve müfredatın bu becerilerin öğretilmesi noktasında yetersiz kalması ile ilgili görüşlerin yanı sıra müfredatın uygun olduğu yönünde görüşler de yer

almaktadır. Bu noktada ortaya çıkan çelişkiye istinaden müfredatın bu becerileri kazandırma noktasında uygun olduğunu belirtmekte fayda vardır.

Mesleki ve teknik Anadolu liselerinde 9. Sınıf düzeyinde okutulan Mesleki Gelişim Atölyesi ders içeriğinde girişimcilik, yaratıcılık ve yenilikçilik konusuna ilişkin tema mevcuttur. Girişimcilik konusu ile ilgili öne çıkan en önemli görüş sermaye, tecrübe ve özgüven eksikliği konusudur. Girişimcilik konusunda öncelikle bir miktar maddi kaynağa ihtiyaç olduğu maddi kaynak bulunsa bile bu sefer tecrübe ve özgüven noktasında sorunların ortaya çıktığı belirtilmiştir. Yenilikçilik ve yaratıcılık anlamında ise öğrencilere farklı uygulama imkânları sağlandığı takdirde öğrencilerin bu becerileri kazanma noktasında gelişim gösterebileceğine değinilmiştir.

Öğretmen ve idarecilerin görüşlerinden hareketle ortaya çıkan üretken ara insan gücü alt temasında uygulamalı eğitim imkânı, yönlendirmenin yetersizliği, öğrencinin akademik başarısı, sektör işbirliklerinin önemi, mezunların istihdamının sağlanması, fiziksel kaynakların yetersizliği, öğrencinin alanına ilgi duyması, mesleki eğitime verilen önem, mezunların yüksek ücret imkânı, müfredat ve alanların bölgeselleştirilmesi şeklinde kodlar ortaya çıkmıştır.

Üretken ara insan gücüne ilişkin görüşlerde mesleki ve teknik eğitim ortamlarında gerçekleştirilen uygulamalı eğitim sayesinde öğrencilerin mesleklerine yönelik belli becerileri okul ortamında kazanıyor olması mezun olup işe girdiklerinde onlara tecrübe anlamında avantaj sağlamaktadır. Bunun yanı sıra mesleki ve teknik eğitime yönlendirme konusunda yetersizlikler bulunmaktadır. Özellikle toplumsal algı noktasında akademik başarısı düşük öğrencilerin yönlendirilmesi nedeniyle sorun yaşanmakla birlikte öğrencilerin mezuniyet sonrası işe girdiklerinde üretken ara insan gücü olarak yüksek ücret imkânına sahip olacakları konusunda bilgilendirmenin de yetersiz olduğu ifade edilmektedir. Öğrencilerin alanlarına ilgi duydukları ve severek yaptıkları takdirde üretken ara insan gücü olarak yetişebileceklerine de değinilmiştir. Öte yandan müfredat ve alanların bölgeselleştirilmesi gerektiği düşüncesi üretken ara insan gücünün yetiştirilmesi noktasında önemlidir.

Mesleki ve teknik eğitim müfredatlarının bölgesel ihtiyaçlar gözetilerek oluşturulması durumunda öğrenci sahada staj ve beceri eğitimi alacağı için alanıyla ilgili olarak daha donanımlı bir şekilde yetişecektir. Türkiye’de nitelikli teknik eleman ve ara eleman yetiştirilememesinin en önemli sebeplerinden biri bölgesel ve sektörel ihtiyaçlara uygun eleman yetiştirilememesinden kaynaklanmaktadır (Gür, 2011). Üretken ara insan gücünün yetiştirilmesi ile ilgili sorunlara baktığımızda fiziksel kaynakların yetersizliği göze

çarpmaktadır. Fiziksel anlamda bütün okullar bol kaynaklara sahip olamadığı gibi aynı okul içerisinde farklı dallarda bu sorun kendini göstermektedir. Sektör işbirliklerinin yoğun olduğu okullarda üretken ara insan gücü yetiştirme noktasında avantaj sağlanırken doğru işbirliklerinin yapılamadığı durumlarda ise mezunların istihdam edilmesi ile ilgili sorunlar yaşandığı da belirtilmektedir. İstihdam edilememe durumunda da mezunların alanı dışında farklı işlerde çalışması gibi sorunlarda ortaya çıkmaktadır. Bu duruma ilişkin Hayat ve Şölen (2021), mesleki ve teknik eğitimin işletmelerin ihtiyaç duyduğu ara eleman gücünü karşılamakta yetersiz kaldığını bunun sebebinin ise arzın talebi karşılayacak nitelikte olmamasından kaynaklandığını belirterek mesleki eğitimin iş gücü piyasasının taleplerine uygun şekilde yapılandırılması gerektiğini vurgulamıştır.

Öğretmen ve idarecilerin mesleki ve teknik eğitim sayesinde sürdürülebilir kalkınma amaçlarının gerçekleştirilmesinin sağlanması noktasında belirttikleri görüşler sonucunda elde edilen istihdam temasına ilişkin; öğrencilerin nitelikli eleman olarak yetişmesi, kendini yetiştirme, okul-sektör işbirliklerinin sağlanması, sosyal güvence sağlanması ve iş bulma konusunda yönlendirme kodları ortaya çıkmıştır.

Mesleki ve teknik eğitim sayesinde nitelikli işgücü olarak yetişerek mesleğin gerektirdiği bilgi ve becerilere sahip olarak mezun olmaktadır. Bu durumun mezunların istihdamın kolaylaştırması beklenmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin alanıyla ilgili olarak kendini yetiştirmesi ve belli mesleki yeterlilikleri kazanması durumunda da istihdam edilebilirlikleri artmaktadır. İstihdam konusunda okul-sektör işbirlikleri de önemli bir yere sahiptir. Sektör ihtiyaç duyduğu eleman profilini belirler ve meslek liselerinde bu profile uygun nitelikte eleman yetiştirilirse istihdam sorunu da büyük oranda azalacaktır. Bununla birlikte 2016 yılında gerçekleştirilen TEPAV çalışmasında işverenler eğitimli, deneyimli ve yetenekli çalışanlara ihtiyaç duyduklarını belirtirken ihtiyaç duydukları beceriler ile mesleki ve teknik eğitimin içeriği hakkında somut öneriler sunamamıştır (Kalkınma Bakanlığı, 2018). Çalışma Bakanlığı tarafından mesleki ve teknik eğitim mezunlarının istihdamına ilişkin bir kanun çıkarılarak çalışanların sosyal güvencelerinin sağlanması durumunda da istihdamda artış yaşanması beklenebilir. Ayrıca İŞKUR tarafından mezunların istihdam edilmesi noktasında yönlendirme yapılabilir.

Mesleki ve teknik eğitimde öğrencilere çevre duyarlılığı kazandırılmasına yönelik öğretmen ve okul yöneticilerinden elde edilen veriler sonucunda kalan malzemelerin değerlendirilmesi, ders içerikleriyle bütünleştirme, projelerle katkı sağlanması, bilinçli üretim

yapılması, toplumsal ve sosyal duyarlılığın zayıf olması ve alışkanlık kazandırma gibi görüşler ortaya çıkmıştır.

Çevre duyarlılığına ilişkin mesleki ve teknik eğitimde üretim süreçlerinde kullanılan malzemelerin çevreye etkileri konusunda bilinçli üretim yapılması sağlanarak özellikle kalan malzemelerin değerlendirilmesi sağlanmakta ve hemen hemen hiçbir malzeme israf edilmemektedir. Aynı zamanda ders içerikleri ile bütünleştirilen çevre konusu ile ilgili olarak öğrencilerin ilk olarak buldukları ortamı temiz tutmaları gerektiği düşüncesiyle atölyelerde öğrencilerin kullandıkları malzemeleri ve üretim sonucunda ortaya çıkan atıkları temizlemeleri sağlanır. Bu durum yıllardır mesleki eğitim geleneği olarak devam etmektedir. Ayrıca Mesleki Gelişim Atölyesi ders içeriğinde çevre duyarlılığı konusuna ilişkin bir tema bulunmakta ve 9. Sınıf düzeyindeki öğrencilere bu ders kapsamında çevre duyarlılığı kazandırılmaya çalışılmaktadır. Bununla birlikte çevre duyarlılığı noktasında toplumsal ve sosyal duyarlılığın zayıf olduğu ve toplumsal projelerle bu duyarlılığın kazandırılmaya çalışıldığı da vurgulanmaktadır.

5.4. SKA'nın Gerçekleştirilmesine Yönelik Mesleki ve Teknik Eğitimde Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın dördüncü alt amacı sürdürülebilir kalkınma amaçlarının gerçekleştirilmesine yönelik mesleki ve teknik eğitimde karşılaşılan sorunların belirlenmesine yönelik olarak öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerinin alınmasıdır. Alınan görüşler sonucunda bu amaç kapsamında belirlenen eğitim temasına yönelik eğitim programları, insan kaynakları, fiziksel imkânlar ve eğitimin niteliği alt temaları ortaya çıkmıştır.

Öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşleri doğrultusunda eğitim programlarına ilişkin sorunlar şunlardır: teori ve uygulama farklılıkları, ortaokuldan itibaren mesleki eğitim, programların ihtiyaçları karşıladığı, program yapıcılarının mesleki eğitimin dışından olduğu, programlar güncellenirken altyapının da güncellenmesi gerektiği, programların çok sık değişmesi ve atölye ders sayılarının yetersizliğidir.

Eğitim programlarında sürdürülebilir kalkınma amaçları konusuna daha fazla yer verilmesi gerektiği ve ayrıca program teorik olarak çok düzgün yazılmasına rağmen uygulama noktasında sorunlar yaşandığı görülmektedir. Bu noktada özellikle programların bölgesellikten uzak hazırlandığı göze çarpmaktadır. Ayrıca okulların, öğretmenlerin, donanımın ve sanayinin durumu programlar hazırlanırken göz ardı edilmektedir. Bununla birlikte programlar çok sık değişmekte ve okulların altyapısı bu güncellemeye yetişmemektedir. Özellikle teknoloji ve

kaynak anlamında programlar yenilenirken altyapının da yenilenmesi gerektiğine değinilmiştir. Ancak mesleki ve teknik eğitimde teknolojiye uygun yenilenme maliyetinin oldukça yüksek olduğu bilinmektedir (MEB, 2024b). Bu durumda programlar hazırlanırken uzun vadeli ve sürdürülebilir bir planlamanın yapılması önem taşımaktadır. Aynı zamanda programlar hazırlanırken mesleki ve teknik eğitimin dışından kişilerin hazırlaması programların okulların durumuna uyumunu zorlaştırmaktadır. Programların yeterliliği ile ilgili olarak ise atölye ders sayılarının azaltılmış olmasının olumsuz bir durum olduğuna ancak genel anlamda programların yeterli olduğuna değinilmiştir.

Sürdürülebilir kalkınma amaçlarının gerçekleştirilmesinde mesleki ve teknik eğitimde yaşanan sorunlara yönelik insan kaynakları alt temasında öğrencilerin akademik başarısı ve öğretmenlerin güncel kalmasına ilişkin görüşler ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin akademik başarısı konusunda daha önce de belirtildiği gibi mesleki ve teknik eğitimdeki mevcut öğrencilerin mesleki ve teknik eğitim açısından en önemli sorunlardan biri olduğu ifade edilmektedir. Öğrencilerin akademik başarısının düşük olması temel becerilerin bile kazandırılması noktasında sorun teşkil etmektedir. Aynı zamanda bu durum toplumsal olarak da meslek liseleri üzerindeki olumsuz algının da devam etmesine neden olmaktadır. İnsan kaynakları açısından öğretmenin güncel kalması gerektiği konusunda ise en önemli sorunun öğretmenlerin alanlarındaki teknolojik gelişimi takip edememesi ve buna yönelik kendini yenileyememesidir. Bu noktada bir diğer sorun ise hizmet içi eğitimlerin yetersizliği olmaktadır. Bununla ilgili olarak AB ve Türkiye ortaklığında finanse edilen METEK III projesi ile öğretmen ve idareciler yönelik iş başı eğitimler düzenlenerek teorik bilgilerinin yanı sıra uygulamalı öğrenme ve sektördeki güncel uygulamaları yakından takip etme fırsatı sunulmaktadır (MEB, 2024d).

Öğretmen ve idarecilerin görüşleri üzerine mesleki ve teknik eğitimin fiziksel ortamlarının yeterliliğine ilişkin fiziksel imkanların yeterli olduğu, teknolojiye uygun yenileme ihtiyacının bulunduğu, sektör desteğinin sağlanması, okul ve branş bazında değerlendirme ve imkanların bir araya getirilmesi yönünde ifadeler ortaya çıkmıştır. Bu noktada öğretmenlerin birçoğu fiziksel imkânların teknolojik gelişmeye paralel olarak geliştirilmesi ve iyileştirilmesi gerektiğini ancak bunun çok maliyetli bir iş olması sebebiyle mevcut imkânlarında eğitim öğretimi gerçekleştirmek adına yeterli düzeyde olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerin bir kısmı ise okuldaki mevcut donanımlarla verilen eğitimin sanayinin ihtiyaçlarını karşılamadığı ve teknolojik gelişmenin çok gerisinde kaldığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Aynı zamanda bu konuda sektör desteğinin sağlanması ve sektörün ihtiyaç duyduğu alanlarda okullardaki fiziksel

donanımın iyileştirilmesi konusunda destek olması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Bununla birlikte okul ve branş bazında değerlendirmenin gerekli olduğu yönünde öğretmenlerin görüşleri mevcuttur. Bazı okullara proje okulu olmasından dolayı çok fazla kaynak temin edilirken fiziksel imkânlar konusunda hiçbir sıkıntı yaşamamaktadır. Bazı okullar ise kaynaklardan bu okullar kadar sık faydalanmamaktadır. Aynı okul içerisinde farklı alanlarda fiziksel kaynaklar noktasında eşit olmayan durumlar söz konusudur. Bu sebeple okullara fiziksel imkânların sağlanması noktasında adaletli olunması gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Sürdürülebilir kalkınma amaçlarının sağlanması ile ilgili olarak mesleki ve teknik eğitimdeki sorunlara yönelik öğretmen ve idarecilerin görüşleri incelendiğinde eğitimin niteliği konusu ortaya çıkmaktadır. Bu konu ile ilgili olarak öğrencinin akademik başarısı, eğitim ortamlarının teknolojiye uygunluğu, öğretmen faktörünün önemi, öğretmen eğitimleri, müfredatla ilgili sorunlar, toplumsal algı ve okul-veli ilişkilerinin önemi gibi sorun alanları ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin akademik başarısının düşük olması eğitimin niteliğini de doğrudan etkilemektedir. Özellikle mesleki ve teknik eğitim sonucunda nitelikli işgücünü ortaya çıkan ürün olarak düşünürsek öğrenci başarısının düşük olması bu ürünün yetersiz görülmesine sebep olmaktadır. Bununla birlikte fiziksel imkânların da yetersiz olması eğitimin niteliğini olumsuz olarak etkilemektedir. Mesleki eğitimin niteliği noktasında bir diğer önemli faktör öğretmen faktörüdür.

Mesleki ve teknik eğitimin şu anda ayakta durmasının en önemli nedeni öğretmenlerin fedakârlığıdır. Bununla birlikte öğretmen eğitimlerinin yetersiz olduğu gerçeği de ortadadır. Özellikle teknik öğretmenler teknolojik gelişime ayak uydurmak adına birçok eğitimi kendi imkânlarıyla almaktadır. Eğitimin niteliği açısından mesleki eğitimdeki diğer bir sorun müfredat sorunudur. Bu noktada genel görüş staj sürelerinin artırılması gerektiği ve öğrenci profili de göz önüne alınarak kültür derslerinin özellikle sayısal derslerin müfredatlarının hafifletilmesi gerektiğidir. Toplumsal algı mesleki ve teknik eğitimin niteliğini etkileyen bir diğer sorun alanıdır.

Toplumda mesleki ve teknik eğitime akademik yönden zayıf durumda olan öğrencilerin gitmesi gerektiği yönündeki olumsuz algı mesleki ve teknik eğitimin niteliğini her geçen gün düşürmektedir. Eğitimin niteliği noktasında okul-veli ilişkilerinin önemi de yadsınamaz bir gerçektir. Okul, öğretmen ve aile çocukların eğitimi konusunda ne kadar işbirliği içerisinde olursa çocukların eğitimi de o oranda olumlu bir eğilim içerisine girecektir. Bununla birlikte mesleki ve teknik eğitimde yer alan sorunların çözüme kavuşması istihdam ve ekonomik

büyümenin sağlanması da yolunu açacağı gibi sürdürülebilir kalkınma amaçlarının gerçekleştirilmesi noktasında büyük ilerleme kaydedilecektir.

5.5. ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde uygulayıcılar ve araştırmacılar için araştırma sonuçlarından yola çıkarak öneriler sunulmuştur.

5.5.1. Uygulayıcılar İçin Öneriler

Mesleki ve teknik eğitimle ilgili mevcut çalışmalar ve politika belgeleri incelendiğinde benzer sorunların tekrarlandığı, sorunlara yönelik pek çok çözüm önerisi getirildiği görülmektedir. Ancak bu öneriler öneri olmanın ötesine geçememiş ve bu araştırmanın sonuçlarından da anlaşılacağı üzere sunulan öneriler uygulamada çok bir şey değiştirememiştir. Girayhan'ın (2022) bahsettiği gibi mesleki ve teknik eğitime ilişkin hali hazırda devam etmekte olan sorunların çözümüne yönelik uygulanabilir, uzun vadeli ve sürdürülebilir planların hayata geçirilmesi sağlanmalıdır. Bu doğrultuda bu çalışmada gerçekleştirilen görüşmelerde elde edilen sonuçlardan yola çıkarak sürdürülebilir kalkınma amaçlarının sağlanmasına yönelik mesleki ve teknik eğitimde atılabilecek adımlar şunlar olabilir:

1. Rehberlik ve yönlendirme hizmetleri geliştirilerek öncelikle ilköğretim kademesindekiler olmak üzere öğretmenlerin, öğrencilerin ve ailelerin mesleki ve teknik eğitimin önemi konusunda bilinçlenmesi sağlanarak mezuniyet sonrası istihdam olanaklarından haberdar edilmelerinin sağlanması
2. Paydaşlarla ilişkilerin geliştirilmesi kapsamında okul-aile uyumunun sağlanması yönelik adımlar atılması ve özellikle kırsal alanda okul-sektör işbirliklerini geliştirecek protokollerin sağlanması
3. Eğitim ortamlarının iyileştirilmesi ve teknolojiye uygun hale getirilmesi için çalışmalar yapılması, özellikle sektörün bu konuda okulları desteklemesinin sağlanması
4. İnsan kaynaklarının iyileştirilmesi amacıyla öğrenci başarısının artırılmasına yönelik kapayıcı tedbirler alınması ve öğretmenlerin teknolojik gelişime ve değişime ayak uydurabilmesi için hizmet içi eğitimlerinin artırılması
5. Eğitim politikalarının bölgesel ihtiyaçları kapsayacak şekilde düzenlenmesi, politikalar oluşturulurken sektör, toplum, öğretmen ve öğrenci olmak üzere tüm paydaşlardan görüş alınması

6. Girişimcilik, yenilikçilik ve yaratıcılık konularına mesleki ve teknik eğitim müfredatlarında daha kapsamlı şekilde yer verilmesi ve mezunlara yönelik İŞKUR aracılığıyla girişimcilik konusunda maddi destek ve eğitim desteği sağlanması
7. Teknolojik gelişimin sağlanması adına okullarda mevcut potansiyeli ortaya yönelik projeler yapılması ve bu doğrultuda nitelikli işgücünün yetiştirilmesi
8. Ekonomik büyümenin sağlanması adına meslek liselerinin üretime katkısının artırılmasına yönelik faaliyetler yapılması ve ekonomik büyümeye katkı sağlayacak nitelikli işgücünün yetiştirilmesi
9. Mezunların istihdamına yönelik sektör işbirlikleri artırılarak istihdam garantili eğitim olanağı sunulması, sosyal güvencenin sağlanması ve istihdam edilebilir nitelikli işgücünün yetiştirilmesi
10. Nitelikli işgücünün yetiştirilmesi adına okulların sektör ve devlet tarafından desteklenmesi, öğrenci niteliğinin artırılması, atölye ve laboratuvarların öğrencilerin beceri kazanabileceği şekilde donatılması
11. Son olarak en başta ifade edildiği gibi önerilerin öneri olmaktan çıkarak uygulamaya geçirilmesi

5.5.2. Araştırmacılar İçin Öneriler

Bu araştırma mesleki ve teknik eğitim kurumlarında görev yapan teknik öğretmen ve okul yöneticilerinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Benzer bir araştırma araştırmanın kapsamı genişletilerek sektör temsilcileri, sivil toplum kuruluşları, akademisyenler ve politika yapıcılar dâhil edilerek de gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Aca, Z. ve Akdamar, E. (2022). Türkiye'de İnsana Yakışır İş: Bağlam, Kavramsallaştırma ve Değerlendirme: Bir Alan Araştırması. *Journal of Management and Economics Research*, 20(1), s. 271-291.
- Akkaş Baysal, E. ve Hocaoğlu, N. (2019). Nitel Araştırma Yöntemleri-Desenleri, *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (Ed. Gürbüz Ocak). Ankara: PegemA Yayınları.
- Akgül, U. (2010). Sürdürülebilir Kalkınma: Uygulamalı Antropolojinin Eylem Alanı. *Antropoloji Dergisi*, (24), s. 133-164.
- Alkan1, R. M., Suiçmez, M., Aydınkal, M., Şahin, M. (2014). Meslek Yüksekokullarındaki Mevcut Durum: Sorunlar ve Bazı Çözüm Önerileri. *Yükseköğretim Ve Bilim Dergisi*, (3), 133-140.
- Anapa, S. (2008). *Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türkiye'de Mesleki Ve Teknik Eğitim*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Arslan, E. (2022). Nitel Araştırmalarda Geçerlilik ve Güvenilirlik. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (55), s. 395-407.
- Arslan, S.Y. (2021). *Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Gerçekleştirilmesinde STEM Yaklaşımı: Türk Eğitim Sistemi İçin Politika Önerisi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arıca, F. ve İpsal, S. (2021). Eğitim Harcamaları-Genç İşsizlik Nedensellik İlişkisi: Seçilmiş OECD Ülkeleri İçin Panel Veri Analizi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 16(2), s.16-30.
- Aso, M. ve Amano, I. (1972). Japonya'da Teknolojik Yenileşmenin Eğitime Etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Çev. Özcan, M. (1985). 18(1), s. 139-147.
- Aydın, A. (2017). Genç İşsizliği Sorununun Almanya ve Türkiye Mesleki Eğitim Sistemi Çerçevesinde Değerlendirilmesi. *Sosyal Güvençe Dergisi*, (11), s. 1-23.
- Aydın, S., Sapancı, S., Bingöl, A. S., Ayhan, A. ve Elhakan, A. (2023). Fransa, İngiltere, ABD ve Türkiye'nin Temel Eğitim Sistemleri. *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 9(65), s.3023-3039.
- Aydınlı, B. (2023). Paradigma Olarak Sürdürülebilirlik ve Evrilmesi, *Sürdürülebilirlik Öncülleri, Ardılları ve Evrilmesi* (Ed. Aydınlı, B., Sert, H. ve Şeker, F.). Ankara: PegemA Yayınları.
- Ballı, A. (2019). Sürdürülebilirlik, Sürdürülebilir Girişimcilik ve Türkiye'de Sürdürülebilir Girişimcilik. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(29), s. 464-483.
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED)*, 5(2), s. 368-388.

- Bıncı, H. ve Arı, N. (2004). Mesleki ve Teknik Eğitimde Arayışlar. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3), s. 383-396.
- Birpınar, M.E. ve Gürtepe, E. (2023). Türkiye Yüzyılında Sürdürülebilir Çevre. *Çevre, Şehir ve İklim*, (3), s. 1-22.
- Bolat, Y. (2016). *Türkiye’de Meslekî ve Teknik Eğitimin Mevcut Durumu ve Farklı Ülkelerle Karşılaştırılması*. Ankara: PegemA Yayınları.
- Bozgeyikli, H. (2019). Mesleki ve Teknik Eğitimin Geleceği. (Analiz Raporu: 2019/02). İstanbul: İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı.
- Bulut, B. ve Çakmak, Z. (2018). Sürdürülebilir Kalkınma Eğitimi ve Öğretim Programlarına Yansımaları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4), s. 2680-2697.
- Ceylan Çapar, M. ve Ceylan, M. (2022). Durum Çalışması Ve Olgubilim Desenlerinin Karşılaştırılması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), s. 295-312.
- Cice, Y. ve Balkar, B. (2020). Mesleki ve Teknik Eğitim Sisteminin İstihdam ve Ekonomik Büyüme Açısından İşlevselliğinin Değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 53(2), s. 781-814.
- Cinel, E.A. (2021). Türkiye’de Eğitim Harcamaları ve Sürdürülebilir Büyüme İlişkisi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 8(2), s. 210-227.
- Coşkun, B. ve Çelikten, M. (2020). Çin Halk Cumhuriyeti Eğitim Sistemi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(24), s.2982 -3011.
- Çelik, H., Başer Baykal, N. ve Kılıç Memur, H.N. (2020). Nitel Veri Analizi ve Temel İlkeleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 8(1), s. 379-406.
- Çetinkaya, E. ve Yıldırımalp, S. (2012). ‘İnsana Yakışır İş’ Bağlamında Türkiye İşgücü Piyasasında Kadınların Durumu. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), s. 153-172.
- Çevik, Ö.C. (2015). Güney Kore Kalkınmasında Mesleki Eğitim Sisteminin Rolü. *İş ve Hayat*, 1(2), s. 69-92.
- Dündar, R. ve Biçer, R. (2024). Türkiye’de Sürdürülebilir Kalkınma ile İlgili Eğitim Öğretim Alanında Yapılan Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(4), s. 1917-1940.
- Ekinci, A. (2010). Japon Eğitim Sisteminden Türk Eğitim Sistemine İyi Örnekler. *Milli Eğitim Dergisi*, 40(188), s. 32-49.
- Ekiz, D. (2020). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri: Yaklaşım, Yöntem ve Teknikler*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- ERG. (2024). *Eğitim İzleme Raporu 2024*. <https://www.egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2024/11/Egitim-Izleme-Raporu-2024.pdf> adresinden edinilmiştir.

- Eser, M. (2018). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya İlişkin Tutumları: Nazilli Meslek Yüksekokulu Örneği. *Kesit Akademi Dergisi*, (17), s. 402-418.
- Eşkinat, R. (2016). Binyıl Kalkınma Hedeflerinden Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine. *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(3), s. 267-282.
- Gedik, Y. (2020). Sosyal, Ekonomik ve Çevresel Boyutlarla Sürdürülebilirlik Ve Sürdürülebilir Kalkınma. *International Journal of Economics, Politics, Humanities and Social Sciences*, 3(3), s. 196-215.
- Gevher, R. ve Acet, H. (2023). Avrupa Birliğinde Sürdürülebilir Kalkınma ve Yeşil Ekonominin Gelişimi. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24(1), s. 224-253.
- Gezgüç, A. (2009). Türkiye’de Mesleki Ve Teknik Eğitim: Koç Holding’den Bir Çözüm Adımı Olarak “Meslek Lisesi Memleket Meselesi” Projesi. *1. İnşaat Mühendisliği Eğitimi Sempozyumu 6-7 Kasım 2009*, Antalya.
- Gılıç, F. (2024). *Bilgi Ekonomisinde Talep Edilen İşgücü Nitelikleri Açısından Mesleki ve Teknik Eğitim: Bir Durum Çalışması*. Doktora Tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Girayhan, E. (2022). *Mesleki ve Teknik Eğitimin Dünü Bugünü ve Geleceğinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Gök, U., Sükun, H. ve Ekmekçioğlu, B. (2010). Küresel Belgeler, Küresel Sendikalar G20 Londra Deklarasyonu, Küresel İş Paktı, Küresel Sendikalar G20 Pittsburgh Deklarasyonu, *Sendikaların Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankası Yıllık Toplantılarına Sunduğu Bildiri*, Ankara: TÜRK-İŞ Yay.
- Güler, A., Halıcioğlu, M.B. ve Taşgın, S. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri Teorik Çerçeve – Pratik Öneriler 7 Farklı Nitel Araştırma Yaklaşımı – Kalite Ve Etik Hususlar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gür, A. (2011). *Rekabet Gücünün Artırılmasında Nitelikli İşgücü İhtiyacı ve Mesleki Eğitim*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: Felsefe, Yöntem, Analiz*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Harris, J.M. (2000). Basic Principles of Sustainable Development. Global Development and Environment Institute Working Paper:00-04, Tufts University.
- Hayat, E. ve Şölen, Ş. (2021). İstihdamda Mesleki Eğitimin Önemi ve Öğrencilerin Mesleki Eğitime İlişkin Tutumları: Aydın İli Örneği. *Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), s. 70-85.
- Işığışık, Ö. (2018). Çalışma Yaşamının Kalitesinin Arttırılmasında “İnsana Yakışır İş”. *Mühendislik Bilimleri Ve Tasarım Dergisi*, (6), s. 302-311.

- İçli, G. (2001). Eğitim, İstihdam ve Teknoloji. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (9), s. 65-71.
- İlhan, M. ve Gezer, M. (2023). Araştırmaların Sınıflandırılması, *Eğitimde Araştırma Yöntemleri: Temel Kavramlar, İlkeler ve Süreçler* (Ed. Çetin, B., İlhan, M. ve Şahin, M.G.). Ankara: PegemA Yayınları.
- İŞKUR (2011). *Ulusal Gençlik İstihdam Eylem Planı*, Ankara.
- İŞKUR (2023). *İşgücü Piyasası Araştırma Sonuçları*. <https://media.iskur.gov.tr/88163/2023.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Karabıçak, Y. ve Armağan, Y. (2004). Çevre Sorunlarının Ortaya Çıkış Süreci, Çevre Yönetiminin Temelleri ve Ekonomik Etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(2), s. 203-228.
- Karabıçak, M. ve Özdemir, M.B. (2015). Sürdürülebilir Kalkınmanın Kavramsal Temelleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 6(13), s. 44-49.
- Karaçivi, C. (2000). *Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karadavut, T. (2022). Nitel Araştırma Yöntemleri, *Eğitimde Araştırma Yöntemleri* (Ed. Tabak, H., Dünya, B.A. ve Şahin, F.). Ankara: PegemA Yayınları.
- Karakaş, M. (2012). *İlköğretim Öğrencilerinin Mesleki ve Teknik Eğitim Algıları*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Kaya, N. ve Durmaz, V. (2021). Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden Nitelikli Eğitime Ulaşmada Fırsat Eşitliği ve Yoksulluğun Etkisi, *Sürdürülebilirlik Çalışmaları* (Ed. Yılmaz, O., Şimşek, H. ve Çark, Ö.). Çanakkale: Holistence Publications.
- Kaya, Y. ve Bıçkı, D. (2006). Sürdürülebilirlik Argümanı ve Derin Ekolojik İtiraz. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(3), s. 231-249.
- Keser Aschenberger, F. (2021). Sürdürülebilir Bir Gelecek İçin Beceriler. *Uluslararası Maarif Dergisi*, (5), s. 297- 32.
- Kumandaş Öztürk, H. (2022). Araştırma Modelleri ve Türleri, *Eğitimde Araştırma Yöntemleri* (Ed. Yılmaz, K. ve Arık, R.S.). Ankara: PegemA Yayınları.
- Küçükaltan, B. (2020). Girişimciliğin Değişerek Gelişmesi: Sürdürülebilir Girişimcilik ve Döngüsel Ekonomi Etkileşimi, *Sosyal Bilimler Perspektifi ile Girişimcilik: Kavramsal ve Sayısal Araştırmalar* (Ed. Çolakoğlu, N. ve Daloğlu, P.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Mucan, B., Kayabaşı, A. ve Madran, C. (2016). Yöneticilerde Sürdürülebilirlik Algısı ve Firma Uygulamalarına Yönelik Değerlendirme. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(2), s. 57-72.

- Orhan Karsak, H.G. (2018). Japon Eğitim Sistemine Genel Bir Bakış. *Turkish Studies (Elektronik)*, 13(4), s. 965-997.
- Ozmehmet, D. E. (2008). Dünyada ve Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Yaklaşımları. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 3(12), s. 1853-1876.
- Özcan Koç, P. (2023). *Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Çerçevesinde Kamu Kesimi Tarafından Sağlanan Finansmanın Etkililiği: Türkiye'deki Eğitim Harcamaları Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Özdemir, M. ve Tuti, G. (2023). Nitel Araştırma Desenleri: Metodolojik Bir Temellendirme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 11(2), s. 217-235.
- Özer, M. (2020). *Mesleki Eğitimde Paradigma Değişimi Türkiye'nin Mesleki Eğitim İle İmtihanı*. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Yayınları.
- Özgen, N. (2019). Sürdürülebilirlik Kavramı ve Kullanım Alanları, *Sürdürülebilir Kalkınma* (Ed. Özgen, N. ve Kahyaoğlu, M.). Ankara: PegemA Yayınları.
- Özsoy, C. (2007). *Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin İktisadi Kalkınmadaki Yeri ve Önemi*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Özünlü, M. (2011). *Mesleki ve Teknik Eğitimde Öğrenci Uygulama Becerilerinin Arttırılması: AB Hayat Boyu Öğrenme Programı Uygulamaları*. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Sıgrı, Ü. (2023). Nitel Araştırma Yöntemleri, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: Yeni Perspektifler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Subaşı, M. ve Okumuş, K. (2017). Bir Araştırma Yöntemi Olarak Durum Çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), s. 419-426.
- Şahin, S. (2023). *Sosyal Bilimlerde Araştırma: Kavramlar, Yöntemler, Veri Analizi, Yayım ve Etik*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Tamer, M. A. ve Özcan, M. (2014). Örgün Mesleki ve Teknik Eğitim Sisteminin Mesleki Eğitimin Paydaşlarınca Değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 44(203), s. 205-224.
- Türkiye Belediyeler Birliği (2021). *Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları*. https://www.tbb.gov.tr/Tr/icerik_surdurulebilir-kalkinma-amaclari_285 adresinden edinilmiştir.
- T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, (2013). *Ulusal İstihdam Stratejisi (2014- 2023)*, Ankara.
- T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, (2021). *Ulusal Genç İstihdam Stratejisi (2021-2023)*, Ankara.
- T.C. Devlet Planlama Teşkilatı (1995). *Yedinci Kalkınma Planı (1996-2000)*, Ankara.

- T.C. Devlet Planlama Teşkilatı (2000). *Sekizinci Kalkınma Planı (2001-2005)*, Ankara.
- T.C. Devlet Planlama Teşkilatı (2006). *Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)*, Ankara.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı (2012). *Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Raporu: "Geleceği Sahiplenmek 2012"*, Ankara.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı (2013). *Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)*, Ankara.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı (2017). *Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Kapsamında Türkiye'nin Mevcut Durum Analizi Projesi*, Ankara.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı (2018). *Mesleki Eğitimde Niteliğin Artırılması Çalışma Grubu Raporu*, Ankara.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2012). *Mesleki ve Teknik Eğitim Çalıştayı*, Antalya.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (2014a). *Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018)*. Ankara.İŞ
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (2014b). *Ulusal Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014-2018)*. Ankara.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (2017). *Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığıyla OSB'lere mesleki ve teknik Anadolu liseleri için protokol*. <https://www.meb.gov.tr/bilim-sanayi-ve-teknoloji-bakanligiyla-osblere-mesleki-ve-teknik-anadolu-liseleri-icin-protokol/haber/13277/tr> adresinden edinilmiştir.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2018). *Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü Raporu*, Ankara.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (2024a). *MEB 2024-2028 Stratejik Planı*, Ankara.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (2024b). *Mesleki ve Teknik Eğitim Politika Belgesi*, Ankara.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (2024c). *Türkiye'nin İlk "Mesleki Ortaokullarının" Eğitim Vereceği İller Belli Oldu*. <https://www.meb.gov.tr/turkiyenin-ilk-mesleki-ortaokullarinin-egitim-verecegi-iller-belli-oldu/haber/34771/tr> adresinden edinilmiştir.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (2024d). *"METEK III" Projesi Kapsamında 3 Bin Öğretmenin İşbaşı Eğitimi Tamamlandı*. <https://www.meb.gov.tr/metek-iii-projesi-kapsaminda-3-bin-ogretmenin-isbasi-egitimi-tamamlandi/haber/32987/tr> adresinden edinilmiştir.
- T.C. Sayıştay Başkanlığı (2020). *Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Gerçekleştirilmesine Yönelik Hazırlık Süreçlerinin Değerlendirilmesi Sayıştay Raporu*, Ankara.
- T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (2015). *Verimlilik Stratejisi ve Eylem Planı*, Ankara.
- T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2013). *Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)*, Ankara.
- T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2016a). *Kapsayıcı ve Hakkaniyete Dayanan Nitelikli Eğitimi Sağlamak ve Herkes İçin Yaşam Boyu Öğrenim Fırsatlarını Teşvik Etmek*.

- <http://www.surdurulebilir.kalkinma.gov.tr/amaclari/herkes-icin-kapsayici-ve-hakaniyetli-egitim/> adresinden edinilmiştir.
- T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2016b). *İstikrarlı, Kapsayıcı ve Sürdürülebilir Ekonomik Büyüme, Tam ve Üretken İstihdamı ve Herkes İçin İnsana Yakışır İşleri Desteklemek*. <http://www.surdurulebilir.kalkinma.gov.tr/amaclari/surdurulebilir-ekonomik-buyumeyi-tam-ve-uretken-istihdami-ve-insana-yakisir-isleri-yayginlastirmak/> adresinden edinilmiştir.
- T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2019a). *Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Değerlendirme Raporu*, Ankara.
- T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2019b). *Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Türkiye 2. Ulusal Gözden Geçirme Raporu “Ortak Hedefler İçin Sağlam Temeller”*, Ankara.
- T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2019c). *On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)*, Ankara.
- T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2020). *2020 BM Yüksek Düzeyli Siyasi Forum Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları 2018-2020 Türkiye Gelişmeleri*, Ankara.
- T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2023). *On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028)*, Ankara.
- TEDMEM (2023). *Yeni Bir Eğitim Anlayışı Şart*. <https://tedmem.org/storage/publications/July2023/sAHUNd6dqTgP7ajDWtZs.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Toraman Turk, S. (2023). Nitel Araştırmalar ve Eylem Araştırmaları: Hangi Desen Ne Zaman, Neden ve Nasıl Kullanılır? *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırmalar ve Eylem Araştırmaları: Yaklaşımlar, Yeni Arayışlar ve Uygulamalar* (Ed. Sinem Toraman Turk). Ankara: PegemA Yayınları.
- Toprak, Ö.F. (2018). *Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Gelişiminde İŞKUR’un Rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- TUBİTAK (2004). *Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları 2003-2023 Strateji Belgesi*, Ankara.
- Türkiye Belediyeler Birliği (2021). *Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları*. https://www.tbb.gov.tr/Tr/icerik_surdurulebilir-kalkinma-amaclari_285 adresinden edinilmiştir.
- Uçar, C. ve Özerbaş, M.A. (2013). Mesleki ve Teknik Eğitimin Dünyadaki ve Türkiye’deki Konumu. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), s. 242-253.
- UN (2024). *United Nations About Us*. <https://www.un.org/en/about-us> adresinden edinilmiştir.
- UN TR. (2024). *Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Çalışmamız*. <https://turkiye.un.org/tr/sdgs> adresinden edinilmiştir.
- UNDP (2018). *Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve Toplam Faktör Verimliliği*. <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/tr/4913bfe74b15f3d651237c352f59d01219104be64a5691654cd04cbe09db066a.pdf> adresinden edinilmiştir.

- UNDP (2024). *What are the Sustainable Development Goals?* <https://www.undp.org/sustainable-development-goals> adresinden edinilmiştir.
- UNDP TR (2022). *Sürdürülebilir Kalkınma İçin Küresel Amaçlar.* <https://www.kureselamaclar.org/> adresinden edinilmiştir.
- Üstün, A. ve Yiğit, A. (2022). Mesleki Eğitimde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *International Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 8(54), s.827-839.
- VKV (2015). *Okul-İşletme İşbirliğinin Geliştirilmesi Programı.* <https://ansiklopedi.vkv.org.tr/Kategoriler/Projeler/Egitim/Okul-Isletme-Isbirliginin-Gelistirilmesi-Programi> adresinden edinilmiştir.
- Yeni, O. (2014). Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilir Kalkınma: Bir Yazın Taraması. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(3), s. 181-208.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri Ye Eğitim Araştırmalarındaki Yeri Ve Önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112), s. 7-17.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, K. (2010). Nitel Araştırmalarda Niteliği Artırma. *İlköğretim Online*, 9(1), s. 79-92.
- Yılmaz, H. ve Yücel, T. (2022). Sürdürülebilir Kalkınmanın Sağlanmasında Uluslararası Çalışmalar ve Eleştirileri. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 5(3), s. 691-702.
- Yüksek Öğretim Kurulu (2019). *Yüksek Öğretim Kurulu 2019-2023 Stratejik Planı*, Ankara.

EKLER

EK 1. ETİK KURL BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

ETİK KURULU BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

Araştırmanın Adı: Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Gerçekleştirilmesinde Mesleki ve Teknik Eğitimin Rolü

Sizi Sümeyye SAYAK tarafından yürütülen "Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Gerçekleştirilmesinde Mesleki ve Teknik Eğitimin Rolü" başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmanın amacı Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının gerçekleştirilmesinde Mesleki ve Teknik Eğitimin rolü üzerine SKA-4 Nitelikli Eğitim bağlamında bir değerlendirme yapılarak mesleki ve teknik eğitimin iyileştirilmesine yönelik öneriler geliştirmektir. Araştırmada sizden tahminen 40 dk. ayranız istenmektedir. Araştırmaya sizin dışımızda tahminen 22 kişi katılacaktır. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamamızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır. Bu çalışmaya katılmayı kabul ettiğiniz takdirde, gerekli yerleri siz ve sorumlu araştırmacı tarafından doldurulmuş bu formun bir kopyası saklamamız için size verilecektir. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya aşağıdaki e-posta adresi ve telefondan ulaşabilirsiniz.

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılmaya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamına ve amacına, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı/araştırmacılar tarafından yapıldı. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Gönüllü Adı Soyadı:		Tarih ve İmza:
Adres ve Telefon:		

Tanık Adı Soyadı:		Tarih ve İmza:
Adres ve Telefon:		

Araştırmacı Adı Soyadı:	Sümeyye SAYAK	Tarih ve İmza:
Adres ve Telefon:		

¹ Çalışmanın bir üyesi olmayan, araştırmacı tarafından belirlenen ve araştırmadan bulguları üzerinde herhangi bir olumlu/olumsuz etki yaratma olasılığı bulunmayan taraflar yetkililerdir. Katılımcı araştırmaya katılmayı kabul edip onam formunu imzalamayı istemediği durumlarda araştırmacı onam formundaki bilgileri katılımcıya sözlü olarak okur. Katılımcı onayladığı/ sözlü olarak beyan ederse ya da bu sözlü onam sürecine yamalı onam formunu imzalamak sureti ile tamlik ettiği beyan etmiş olur.

² Gönüllü araştırmacı hakkında bilgilendirme kitç.

EK 2. VERİ TOPLAMA ARACI
GÖRÜŞME FORMU

Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyet: Kadın () Erkek ()
2. Yaşınız:
3. Kıdem yılınız:
4. Branşınız/Göreviniz:

Görüşme Soruları

1. Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin mevcut durumu hakkında ne düşünüyorsunuz?
2. BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının uygulanabilirliği ve ulaşılabilirliği hakkında ne düşünüyorsunuz?
3. Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarını gerçekleştirmeye katkı sağlayacak nitelikte midir?

Derinleştirme soruları:

- a. Mesleki ve teknik eğitimin sürdürülebilir ekonomik büyümeye katkısı nedir?
- b. Mesleki ve teknik eğitimin ülkemizin teknolojik gelişimine katkısı nedir?
- c. Mesleki ve teknik eğitim sayesinde öğrencilerin; girişimcilik, yaratıcılık ve yenilikçilik gibi beceriler kazanarak nitelikli işler bulmalarına katkısı nedir?
- d. Mesleki ve teknik eğitimin, ekonomik büyüme ve kalkınmanın ihtiyaç duyduğu üretken ara insan gücünü yetiştirmedeki katkısı nedir?
- e. Mesleki ve teknik eğitimin tam istihdamın sağlanması ve işsizliğin azaltılmasına katkısı nedir?
- f. Mesleki ve teknik eğitimin öğrencilerin çevre duyarlılığı kazanmasına katkısı nedir?

4. BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının gerçekleştirilmesi doğrultusunda Mesleki ve teknik eğitimde karşılaşılan sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri nelerdir?

Derinleştirme soruları:

- a. Eğitim programları açısından
- b. İnsan kaynakları ve fiziksel imkânların yeterliliği açısından
- c. Eğitimin niteliği açısından

Başka eklemek istediğiniz.....

EK 3. ETİK KURUL İZİNİ

KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ ETİK KURUL DEĞERLENDİRME VE KARAR FORMU

Değerlendirme Talebinde Bulunan Kişi/Kurum	Sümeyye SAYAK		
Değerlendirme Başvuru Tarihi	04.06.2024		
Değerlendirilmesi Talep Edilen Eserin/Araştırmanın Adı	"Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Gerekçelendirilmesinde Mesleki Ve Teknik Eğitim Rolü"		
Değerlendirilmesi Talep Edilen Araştırma/Ölçek/Anket/Görüşme Formu			
Değerlendirmeyi Yapan Etik Kurul	KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULU		
Değerlendirme Toplantı Bilgileri	Yeri	Tarihi	Saati
	Eğitim Fakültesi Toplantı Salonu	12.06.2024	11:30
Karar No	Karar Tarihi	12.06.2024	
	Karar No	2024/05/25	
Karar Sonucu	(X) Kabul	(X) Oybirliği	() Oy Çokluğu
	() Ret	() Oybirliği	() Oy Çokluğu

Etik Kurulumuz, yukarıda başvuru bilgileri yer alan eser/araştırma için toplanarak bilimsel araştırmalar ve yayın etiği açısından değerlendirme yapmış ve aşağıda gerekçesi açıklanan karar(lar)ı almıştır:

Karar ve Gerekçesi

Sümeyye SAYAK'a ait "Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Gerekçelendirilmesinde Mesleki Ve Teknik Eğitim Rolü" başlıklı araştırmanın, bilimsel araştırmalar etiği açısından yapılan değerlendirme sonucunda kabulüne ancak YÖK Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi 4. Maddesinin 2/g fıkrasına göre araştırma verilerinin yayımlanabilmesi için araştırma yapılan kurumdan resmi izin alınması sorumluluğunun araştırmacıya ait olduğuna **oy birliğiyle karar verildi.**

Etik Kurul Başkanı
Prof. Dr. Ayfer ŞAHİN

(Form No: FR-586 ; Revizyon Tarihi: .../.../... ; Revizyon No: ...)

EK 4. UYGULAMA İZİN BELGESİ

Kırşehir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Müdürlüğüne

Başvuru No: MEB.TT.2024.001140

Uygulama Yapılacak MEB Teşkilatının Kurum Kodu: 172633

T.C. Kimlik No:

Adı Soyadı: SÜMEYYE SAYAK

Araştırmanın Adı: Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Gerçekleştirilmesinde Mesleki ve Teknik Eğitimin Rolü

Araştırmanın Niteliği: Yüksek Lisans Tezi

Araştırmanın Örnekleme / Çalışma Grubu: Öğretmen

Uygulama Yapılacak MEB Teşkilatı: Kırşehir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Uygulama Yapılacak Birim: Anadolu Meslek Programı

Uygulama Yapılacak İl: KIRŞEHİR

Veri Toplama Aracının Başlığı: Görüşme Formu

Araştırma Uygulama İzininin Kabul Tarihi: 19.09.2024

Araştırmanın Uygulama İzininin Bitiş Tarihi: 19.09.2025

Yukarıda kimliği yazılı araştırmacı "Araştırma Uygulama İzinleri Genelgesine (2024/41)" göre belirtilen kapsamda araştırmasını yapmayı taahhüt etmiştir. Araştırmacının bilgi ve belgelerinin uygunluğu kontrol edilmiş olup araştırma uygulama izni KIRŞEHİR İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından onaylanmıştır.

NOT: Okul/kurum yöneticileri tarafından "Araştırma Uygulama İzni" belgesinin ve veri toplama araçlarının (araçlardaki maddelerinin) modülide yer alan belge ve araçlarla aynı olduğu kontrol edilmelidir. Aynı olmadığı durumda araştırma uygulama izni verilmeyecektir.

* Başvuru detayını görüntülemek ve belgeyi doğrulamak için '<https://arastirmaizinleri.meb.gov.tr/belge-dogrula>' bağlantısını kullanınız.

- Araştırma Uygulama İzinleri Başvuru ve Değerlendirme Modülü -

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Sümeyye SAYAK

Fotoğraf

Eğitim Durumu

Lisans : Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Acil Yardım ve Afet Yönetimi Programı, 2013-2017

Yüksek Lisans: Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Bilim Dalı, 2021-2024

Mesleki Denevim

Yayınlar

Ulusal/Uluslararası Kitap Bölümü:

Sayak, S. ve Erdem, M. (2024). BM Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile Mesleki ve Teknik Eğitim, *Sosyal ve Beşeri Bilimlerde Uluslararası Akademik Çalışmalar* (Ed. Mete, M. ve Batal, S.). Ankara: Serüven Yayınevi.

Uluslararası Bilimsel Toplantılarda Sunulan ve Bildiri Kitaplarında Basılan Bildiri:

Sayak, S. ve Erdem, M. (2024). Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Gerçekleştirilmesinde Mesleki ve Teknik Eğitimin Rolü. *IX. Uluslararası "Artemis" Bilimsel Araştırma Kongresi*, (Özet Bildiri/Sözlü Sunum).